

**„Strategia Zrównoważonego
Rozwoju Gminy i Miasta Nisko
na lata 2014-2020”**

Urząd Gminy i Miasta Nisko

Kraków, kwiecień 2014r.

*Firma JKU Konsulting Sp. z o.o.
serdecznie dziękuje za współpracę
Wszystkim Osobom zaangażowanym
w opracowanie niniejszej Strategii.*

Karta sprawdzająca:

Opracowany przez	
 <p><u>JKU Konsulting Sp. z o.o</u> ul. Salwatorska 14 30-109 Kraków tel.12/ 429 94 61</p>	

Spis treści

1. PODSTAWY STRATEGII ROZWOJU GMINY I MIASTA NISKO	7
1.1. WPROWADZENIE.....	7
1.2. METODYKA PRAC.....	9
1.3. KRYTERIA OCENY ZADAŃ REALIZACYJNYCH	10
2. DIAGNOZA OBECNEJ SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ NA TERENIE NISKA	12
2.1. POŁOŻENIE GMINY I MIASTA NISKO	12
2.2. RYS HISTORYCZNY	14
2.3. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	16
2.3.1. Rzeźba i ukształtowanie terenu.....	16
2.3.2. Zasoby naturalne.....	17
2.3.3. Klimat	18
2.3.4. Flora i fauna.....	18
2.4. DEMOGRAFIA.....	19
2.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	23
2.5.1. Transport.....	23
2.5.2. Gospodarka wodna.....	27
2.5.3. Gospodarka ściekowa.....	30
2.5.4. Gospodarka odpadami	32
2.5.5. Sieć energetyczna	34
2.5.6. Zaopatrzenie w gaz.....	35
2.5.7. Zaopatrzenie w ciepło	36
2.5.8. Telekomunikacja.....	37
2.6. ROLNICTWO	38
2.7. GOSPODARKA	41
2.8. SFERA SPOŁECZNA	45
2.8.1. Służba zdrowia	455
2.8.2. Pomoc społeczna	47
2.8.3. Oświata.....	51
2.8.4. Sport, rekreacja.....	56
2.8.5. Kultura	58
Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku.....	58
Niżańskie Centrum Kultury „Sokół”.....	62
Katolicki Dom Kultury "Arka" im. Świętej Jadwigi w Raclawicach	65

Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Nisko :	66
2.8.6. Turystyka	67
2.8.7. Zabytki.....	68
2.8.8. Bezpieczeństwo publiczne.....	70
2.9. BEZROBOCIE	72
2.10. GOSPODARKA MIESZKANIOWA	78
3. ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY	800
4. ANALIZA SWOT	855
5. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO – SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO	933
5.1. ZGODNOŚĆ ZE STRATEGIĄ ROZWOJU KRAJU 2020	933
5.2. ZGODNOŚĆ Z MARKETINGOWĄ STRATEGIĄ POLSKI W SEKTORZE TURYSTYKI NA LATA 2012 – 2020 (AKTUALIZACJA DOKUMENTU Z 2008 ROKU)	944
5.3. ZGODNOŚĆ ZE STRATEGIĄ ROZWOJU SPORTU W POLSCE DO ROKU 2016.....	944
5.4. ZGODNOŚĆ Z PROGRAMEM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020.....	955
5.5. ZGODNOŚĆ Z PROGRAMEM OPERACYJNYM INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014 -2020.....	955
5.6. ZGODNOŚĆ Z KRAJOWĄ STRATEGIĄ ROZWOJU REGIONALNEGO 2010 -2020 REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE	977
5.7. ZGODNOŚĆ Z REGIONALNYM PROGRAMEM OPERACYJNYM WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2014 -2020	977
5.8. ZGODNOŚĆ ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO 2020	98
5.9. UWZGLĘDNIENIE POLITYKI RÓWNYCH SZANS	9999
5.10. ZGODNOŚĆ ZE STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY I MIASTA NISKO	9999
5.11. ZGODNOŚĆ Z PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY I MIASTA NISKO	1011
6. ZAŁOŻENIA STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY I MIASTA NISKO. 104	
6.1. CEL STRATEGII	1044
6.2. MISJA.....	1044
6.3. CELE STRATEGICZNE	106
6.3.1. Obszar I: INNOWACYJNA GOSPODARKA	1077
1.1. Wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw.....	1077
1.2. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Gminy.....	108
1.3. Łagodzenie skutków ukrytego bezrobocia.	10808
6.3.2. Obszar II: Wszechstronny rozwój mieszkańców oraz rozwój infrastruktury społecznej 10808	

II.1. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia na wszystkich poziomach edukacji.....	10809
II.2. Zaspokojenie potrzeb kulturalnych i intelektualnych mieszkańców Gminy.....	10909
6.3.3. Obszar III : Infrastruktura techniczna i ochrona środowiska	10910
III.1. Gospodarka wodna - wysoka jakość wody oraz racjonalne gospodarowanie i wykorzystanie.	10910
III.2. Gospodarka ściekowa - uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy.....	11010
III.3. Racjonalna i efektywna gospodarka energetyczna.	1100
III.4. Infrastruktura drogowo – komunikacyjna - wysoka dostępność komunikacyjna Gminy.....	110
III.5. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenie Gminy	110
III.6. Ochrona przyrody oraz edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy.	1101
6.3.4. Obszar IV : Rewitalizacja i rozwój terenów miejskich oraz odnowa wsi	1111
IV.1. Rewitalizacja miasta Niska	1111
IV.2. Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie miasta	1122
IV.3. Odnowa i rozwój wsi.....	1122
6.3.5. Obszar V : Rozwój turystyki, agroturystyki oraz promocja gminy	1122
V.1. Ochrona i zachowanie szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego.....	1123
V.2. Rozwój infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej.....	1133
V.3. Rozwój agroturystyki jako dodatkowego źródła dochodu rolników	1133
V.4. Opracowanie skutecznego systemu promocji Gminy.....	1133
7. PLANOWANE PROJEKTY NA OBSZARZE GMINY I MIASTA NISKO W LATACH 2014-2020	1144
7.1. LISTA PLANOWANYCH PROJEKTÓW W RAMACH STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY I MIASTA NISKO W LATACH 2014-2020.	1144
7.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PLANOWANYCH PROJEKTÓW W RAMACH STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY I MIASTA NISKO W LATACH 2014-2020.....	11919
8. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY I MIASTA NISKO	11919
8.1. WYZNACZENIE ZESPOŁU DO REALIZACJI ZADAŃ.....	11919
8.2. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	11919
9. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY I MIASTA NISKO	1200
9.1. SPOSOBY MONITOROWANIA I OCENY STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY I MIASTA NISKO	1200
9.2. PUBLIC RELATIONS STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY I MIASTA NISKO.....	122
10. WYKORZYSTANE MATERIAŁY.....	1233

1. Podstawy Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Nisko

1.1. Wprowadzenie

Pojęcie "zrównoważony rozwój" - (Sustainable Development) - zostało po raz pierwszy zdefiniowane w raporcie "Nasza wspólna przyszłość" (1987 r.), opracowanym przez Światową Komisję Środowiska i Rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych. Zrównoważony rozwój został określony, *jako proces mający na celu zaspokojenie aspiracji rozwojowych obecnego pokolenia w sposób umożliwiający realizację tych samych dążeń następnym pokoleniom.*

By osiągnąć zrównoważony rozwój należy skoncentrować się na następujących głównych obszarach: ochronie środowiska i racjonalnej gospodarce odpadami, wzroście gospodarczym oraz szeroko pojętym rozwoju społecznym (walce z ubóstwem, wyrównywaniu szans w dostępie do edukacji, opieki zdrowotnej, sportu, zaspokojeniu potrzeb kulturalnych).

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta jest dokumentem programowym, który wielokierunkowo integruje potrzeby społeczności lokalnej. W swoich ustaleniach bazuje na dokumentach i programach planistycznych będących podstawą polityki regionu na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta ujmuje główne cele i uwarunkowania jej rozwoju w horyzoncie czasowym, zmieniającym się otoczeniu zewnętrznym i wewnętrznym. Jest tworzona przez czynny udział całej społeczności Gminy (mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje publiczne) przy koordynacji Rady Miejskiej i uwzględnia zgłoszone przez nią zadania. *Strategia* jest dokumentem programowym diagnozującym problemy, analizującym bieżące potrzeby, określającym trendy i kierunki rozwoju gospodarczego, ekonomicznego i społecznego. Celem opracowania *Strategii Zrównoważonego Rozwoju* jest zbudowanie ramowego schematu działań, na którym mogą opierać się lokalne władze, organizując swoje przyszłe działania, a także pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia gospodarczego i społecznego w zagrożonych obszarach gminy przez szybszy wzrost ekonomiczny i wzrost zatrudnienia. Dokument ten powinien być oparty o dokładną inwentaryzację istniejących zasobów Gminy i walorów jej lokalizacji.

Strategia definiuje kierunek procesu przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych na terenie Gminy przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców, stanu środowiska naturalnego i kulturowego, przywrócenia ładu przestrzennego oraz do ożywienia gospodarczego (stworzenie mechanizmu zachęt do rozwoju rolnictwa, przedsiębiorczości i inwestowania na terenie Gminy), a także odbudowy więzi społecznych. Zatem celem budowy *Strategii* jest wzrost

gospodarczy i społeczny Gminy. Może być on osiągnięty przez rozwijanie nowych form działalności gospodarczej, zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, z uwzględnieniem zagadnień ochrony stanu środowiska naturalnego i zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społecznego. *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta* jest tworzona po to, by ukierunkować opisane wyżej przemiany. Świadoma i planowa realizacja zadań opisanych w *Strategii*, zaowocuje bardziej efektywnym wykorzystaniem istniejących możliwości. Poszczególne działania maksymalnie wykorzystują efekt synergii i kierunkują korzystne zmiany w rejonie objętym *Strategią*.

Pierwsza część dokumentu jest diagnozą stanu Gminy i Miasta Nisko. Bazuje na ustaleniach Narodowego Spisu Powszechnego, danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie i innych podmiotów oraz informacjach znajdujących się w posiadaniu Urzędu Gminy i innych jednostek organizacyjnych. Na ich podstawie określono najważniejsze obszary problemowe Gminy i Miasta Nisko.

W dalszej części przeprowadzone zostały analizy i prognozy oraz nakreślono schemat celów i działań strategicznych. Zaproponowane w niniejszym dokumencie rozwiązania zostały zaczerpnięte z literatury, doświadczeń innych samorządów w Polsce i innych krajach Europy. Ich przyjęcie nie gwarantuje pełnego sukcesu, daje jednak możliwość wykorzystania doświadczeń i dobrych praktyk wypracowanych przez inne społeczności.

Należy podkreślić, że Strategia jest tzw. planem maksymalnym, to znaczy obejmuje ona wiele przedsięwzięć, jakie mieszkańcy chcieliby, aby były zrealizowane do 2020 roku. Aby tak się stało, muszą być w pełni spełnione wszystkie warunki związane z pozyskaniem środków zewnętrznych oraz wykorzystaniem zdolności technicznych i organizacyjnych. W rzeczywistości cele, zapisane w strategii, nigdy nie są osiągnięte dokładnie w takim zakresie, w jakim są pierwotnie zaplanowane, bowiem w ciągu wielu lat realizacji przedsięwzięć strategicznych zmienia się zarówno samorząd, jak i jego otoczenie. Pojawiają się nowe koncepcje, wyzwania, oczekiwania i możliwości, których konsekwencją jest zmiana lub nawet zaniechanie części pierwotnych planów, a w ich miejsce wprowadzane są inne.

Zadania przewidziane do wykonania w ramach *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Nisko na lata 2014-2020* będą realizowane w zależności od wdrażania Funduszy Strukturalnych w Polsce, możliwości pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania oraz opracowywania, bądź aktualizacji, dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym oraz planów regionalnych.

O wszystkich zmianach w proponowanej *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko* (nowe zadania, modyfikacja obszarów problemowych) będzie decydował Burmistrz oraz Rada Miejska w Nisku.

1.2. Metodyka prac

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko została opracowana z zastosowaniem niżej opisanych procedur. Ogólna procedura konstruowania *Strategii Rozwoju Gminy* składała się z następujących etapów:

Etap I – Diagnoza stanu obecnego: zgromadzenie danych, informacji i ich analiza.

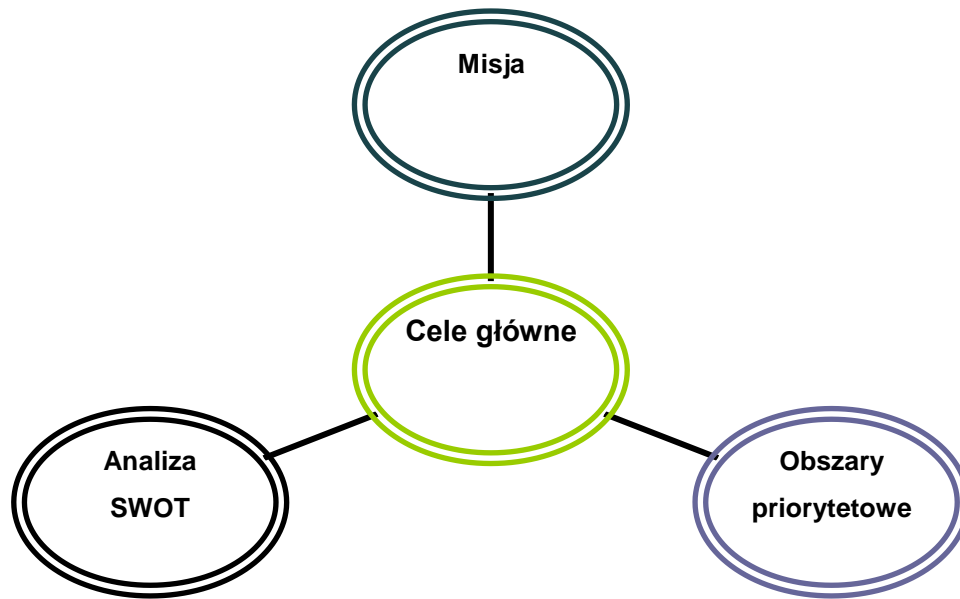
Etap II - Przygotowanie analizy mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń środowiska lokalnego (analiza SWOT) . Określenie głównych zagadnień problemowych.

Etap III - Sformułowanie celów Strategii, ich struktury oraz współzależności. Określenie listy zadań z uwzględnieniem listy zadań priorytetowych.

Etap IV - Przygotowanie i przedłożenie projektu „*Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Nisko na lata 2014-2020*”.

Zgodnie z wytycznymi programowania regionalnego i „najlepszymi praktykami” panującymi w krajach członkowskich Unii Europejskiej, *Strategia Zrównoważonego Rozwoju* zawiera następujące elementy, ściśle ze sobą powiązane:

- Analizę SWOT
- Misję Gminy,
- Obszary priorytetowe,
- Główne cele strategiczne dla poszczególnych obszarów priorytetowych,
- Cele operacyjne,
- Zadania,
- Zasady monitorowania i oceny realizacji *Strategii*.

1.3. Kryteria oceny zadań realizacyjnych

Ocena inwestycji w kategoriach uwarunkowań społecznych:

1. Zasięg oddziaływania.
2. Wpływ na rozwój gospodarczy.
3. Wpływ inwestycji na rozwój edukacyjno-oświatowy dzieci i młodzieży.
4. Wpływ inwestycji na bezpieczeństwo mieszkańców.
5. Wpływ inwestycji na poprawę spędzania wolnego czasu przez mieszkańców.
6. Wpływ inwestycji na rozwój kulturalny mieszkańców.

Ocena inwestycji w kategoriach strukturalnych:

1. Powiązanie inwestycji z innymi inwestycjami już realizowanymi przez Gminę i Miasto.
2. Zgodność inwestycji z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta, czy Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta.

3. Stopień realizacji inwestycji.
4. Wpływ na środowisko naturalne.
5. Wpływ inwestycji na poprawę wizerunku Gminy i Miasta Nisko.
6. Wpływ inwestycji na poprawę komfortu życia mieszkańców poprzez zapewnienie niezbędnej infrastruktury technicznej.

Ocena inwestycji w kategoriach finansowych:

1. Wpływ realizowanych inwestycji na budżet Gminy i Miasta Nisko
2. Korzyści ekonomiczne dla mieszkańców.
3. Możliwość finansowania inwestycji z niekomercyjnych środków bezzwrotnych.
4. Możliwość finansowania inwestycji z niekomercyjnych źródeł zewnętrznych (kredyty i pożyczki preferencyjne).
5. Możliwość współfinansowania inwestycji z udziałem własnym mieszkańców lub innych zainteresowanych podmiotów.

2. Diagnoza obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Niska

Charakterystyka Gminy i Miasta Nisko jest raportem sporządzonym na podstawie dostępnych materiałów statystycznych, badań dokumentacyjnych, dostępnej literatury, danych Urzędu Gminy. Diagnoza Gminy opisuje jej stan obecny, problemy oraz stan aktywności społeczności lokalnych w najważniejszych obszarach:

- środowiskowym,
- kulturalnym,
- sportowym
- społecznym,
- gospodarczym,
- turystycznym,
- infrastrukturalnym,
- związanym z zarządzaniem.

2.1. Położenie Gminy i Miasta Nisko

Miasto i Gmina Nisko położona jest w województwie podkarpackim, na terenie powiatu niżańskiego. Graniczy z gminami: *Bojanów, Jeżowe, Pysznica, Rudnik nad Sanem, Stalowa Wola, Ulanów*.

Gmina Nisko usytuowana jest w Kotlinie Sandomierskiej, na skraju puszczy Sandomierskiej w północnej części województwa podkarpackiego na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych Lublin - Rzeszów i Sandomierz - Przemyśl. Przechodzi tam również linia kolejowa Rozwadów - Przeworsk. Jest jedną z siedmiu gmin powiatu niżańskiego. Siedziba Urzędu Gminy i Miasta znajduje się w mieście Nisko.

Główną rzeką przepływającą przez teren Gminy jest San wraz z dopływami. Leży ona w obrębie stykających się trzech mezoregionów: Płaskowyżu Kolbuszowskiego, Płaskowyżu Tarnogrodzkiego i Równiny Biłgorajskiej. Na zachód i południe Gminy rozciąga się Puszcza Sandomierska, na północ Lasy Janowskie, zaś na wschód Puszcza Solska. Płaskowyż

Kolbuszowski zajmuje środkową część Kotliny Sandomierskiej, wznosi się od 220 do 270 m n.p.m i ma charakter rolniczo-leśny.

Równina Biłgorajska to kraina leśno-łąkowa, z pięknymi borami sosnowymi, licznymi wydmami, torfowiskami i jeziorkami. Płaskowyż Tarnogrodzki charakteryzuje się obecnością gleb lessowych sprzyjających rozwojowi rolnictwa.

Położenie Gminy i Miasta Nisko na tle Województwa Podkarpackiego

Źródło: Mapa – Podział administracyjny województwa podkarpackiego, Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Powierzchnia Gminy Nisko wynosi 142 km². Stanowi to 0,79% powierzchni województwa podkarpackiego i 18% powierzchni powiatu niżańskiego. Gmina pod względem obszaru zajmuje drugie miejsce w powiecie niżańskim po gminie Harasiuki.

W skład Gminy wchodzi miasto Nisko, które oficjalnie uzyskało status miasta w 1933 roku oraz 6 sołectw: Kończyce, Nowa Wieś, Nowosielec, Raclawice, Wolina i Zarzecze. Zarzecze to stara wieś królewska, wzmiankowana w XIX w., leżąca na trasie Nisko-Lublin. Raclawice to jedna z najstarszych w okolicy wsi. Gmina i Miasto Nisko liczy 22 395 mieszkańców, w tym w mieście 15 361 osób, na obszarach wiejskich 7 034 osoby (wg danych Urzędu Gminy i Miasta Nisko na dzień 31.12.2013r.). Gęstość zaludnienia wynosi około 158 osób/km².

Korzystne położenie Niska daje duże potencjały współpracy z podmiotami zlokalizowanymi w okolicznych miastach i gminach.

2.2. Rys Historyczny

Badania archeologiczne dowodzą, że osadnictwo na terenach Niska sięga znacznie wcześniejszego okresu niż 1 429r., kiedy to ukazała się pierwsza wzmianka o Nisku. Odkrycia dokonane na tzw. "Skrzyńskiej Górze" pochodzą z epoki neolitu.

W wiekach X-XIII nastąpił drugi etap rozwoju osady w Nisku, w jego efekcie powstało dzisiejsze miasto. W tym samym czasie założono, na wzgórzu nad Sanem, osadę w Krzeszowie. Ludność, osiedlająca się w Puszczy Sandomierskiej we wczesnym średniowieczu, zajmowała się hodowlą, rolnictwem i rzemiosłem (garncarstwo, tkactwo, obróbka metali, kości rogu itp.)

Intensyfikacja procesów osadniczych nastąpiła z chwilą nadawania ziem Puszczy Sandomierskiej możnym radom i Kościółowi. Rodziły się własności ziemskie, m. in. Tarnowskich i Gryfitów, duże posiadłości kościelne. W XIII wieku, skutkiem najazdów tatarskich, ludność Ziemi Sandomierskiej, wypędzona ze zrujnowanych siedzib, skolonizowała północne obszary puszczy. Wtedy założono m. in. osadę Bieliny.

Od wczesnego średniowiecza do XVI wieku z tytułu własności królewskiej Nisko i okolice były eksploatowane gospodarczo jako miejsce wielkich polowań a następnie wyrębu i spławu drewna Sanem i Wisłą.

W 1577-78r. miały miejsce na tych terenach wystąpienia i bunty o charakterze antyfeudalnym. W zaistniałym sporze król stanął po stronie chłopów.

W XVII wieku cały region znalazł się w latyfundium rodziny Lubomirskich. Nisko specjalizowało się w uprawie żyta. Gospodarcze zubożenie i zahamowanie rozwoju przyniosły wojny szwedzkie.

27 marca 1656 roku Stefan Czarniecki stoczył tu wielką zwycięską bitwę z ustępującymi ku Wiśle wojskami szwedzkimi Karola Gustawa.

Po pierwszym rozbiore Polski w 1772r. była dobra królewska stała się własnością funduszu religijnego. Rząd austriacki wystawił Nisko na licytację. Z dniem 14 lipca 1834r. nowym właścicielem Niska został Łowczy Dworu Karol Reinchenbach.

W 1867r. dobra w Nisku, należące do rodziny Reinchenbachów, nabył hr. Roger de Miremont (pochodzenia austriacko-francuskiego). Po śmierci hr. Rogera Resseguiera majątek odziedziczył jego syn Oliver, który wcześniej w 1868 roku wstąpił w związek małżeński z Marią Kinsky, córką Eugeniusza. Był to okres dynamicznego rozwoju Niska i okolic. Resseguierowie wybudowali duży tartak, młyn i browar. W 1896r. rozpoczęto budowę kolei na trasie Rozwadów-Nisko-Przeworsk. Od 1877r. istniała poczta konna do Rzeszowa, prowadzona przez Majerów. Od 1900r. do Rzeszowa wiodła bita droga, łącząca się z powstałą wcześniej, obecną ulicą Sandomierską, po której obu stronach stały drewniane domki. W 1875r. wybudowano budynek starostwa (obecnie Urząd Gminy i Miasta), jako że od roku 1857 Nisko było siedzibą powiatu. W 1894r. powstała cegielnia ręczno-konna, a w cztery lata później mechaniczna. W 1870r. zorganizowano liczący 12 łóżek pierwszy szpital, mieszczący się przy ul. Sandomierskiej. W osiem lat później uruchomiono pierwszą aptekę. W latach 1869-1900 wybudowano koszary, gdzie stacjonował 23 batalion pułku austriackiego z Jarosławia. W 1902r. istniało już przedszkole na obecnej ulicy 3-go Maja, prowadzone przez siostry zakonne. Od 1906r. w majątku Resseguierów było światło elektryczne. W mieście działała własna straż pożarna. W 1904 roku ze składek społeczeństwa powstał budynek Towarzystwa Gimnastycznego "SOKÓŁ". Instytucja ta odegrała wielką rolę w kształtowaniu polskości u młodych ludzi. Świadczy o tym ilość młodzieży nizańskiej, która wzięła udział w walkach o niepodległość. Gimnazjaliści walczyli w legionach Piłsudskiego, a w 1918 uczniowie starszych klas poszli ochotniczo bronić Lwowa. Najwięcej jednak młodzieży walczyło w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku. Po odzyskaniu niepodległości przy budynku Gimnazjum został odsłonięty pomnik Orłąt Lwowskich, upamiętniający poległych uczniów: Stefana Kościółka, Mariana Zarębę. Podczas I wojny światowej miasto zostało dość znacznie zniszczone.

Po odzyskaniu niepodległości tereny nizańskie weszły w nowy etap rozwoju w wolnej, niepodległej Polsce.

Prawa miejskie Nisko otrzymało 20 października 1933r. do tego czasu było jedną z dwu wsi, w których mieściły się siedziby powiatów. W 1932r. Nisko zyskało herb przedstawiający jodłę i biegnącą z góry na dół wstęgę rzeki San.

W czasie okupacji - Nisko było bastionem polskości. Utworzono tu Obwód AK Nisko z siedzibą w Stalowej Woli. Tu działały Bataliony Chłopskie, "Roch", "Straż". Wielu mieszkańców Niska oddało życie na różnych frontach II wojny światowej, w obozach koncentracyjnych i sowieckich

łagrach. Nisko i okolice znalazły się w centrum zainteresowania okupanta niemieckiego jako stolica terytorium żydowskiego, ośrodka emigracyjnego w skali europejskiej. Pierwszy "Durchgangslager bei Nisko" zlokalizowany został w Zarzeczcu. 18 października 1939 roku na stację kolejową w Nisku przybył 1000-osobowy konwój Żydów z Wiednia i Pragi.

Teren przyległy do obszaru niżańskiego stanowił bazę partyzancką, dla oddziałów partyzantów polskich i sowieckich, które nękały skutecznie okupanta, ale w odwecie na ziemi niżańskiej dokonywane były częste aresztowania i pacyfikacje.

30 lipca 1944r. był początkiem powojennego rozwoju miasta Niska. Rozbudowało się ono znacznie. Do 1973 roku Nisko było miastem powiatowym, kiedy to włączono go do nowo powstałego powiatu Stalowa Wola. Od 1975r. stało się siedzibą władz miejsko-gminnych. Podczas kolejnej reformy administracyjnej na skutek społecznych protestów i poparcia okolicznych gmin od 1 lutego 1991r. ustanowiono w Nisku siedzibę Urzędu Rejonowego, który obejmował 8 gmin: Bojanów, Harasiuki, Jarocin, Jeżowe, Krzeszów, Nisko, Rudnik, Ulanów. Od 1 stycznia 1999 roku Nisko jest siedzibą Gminy Nisko, a także i powiatu niżańskiego, obejmującego Gminy: Nisko, Rudnik n/Sanem, Ulanów, Harasiuki, Jarocin, Jeżowe, Krzeszów.

2.3. Środowisko przyrodnicze

Według podziału fizyczno–geograficznego J. Kondrackiego (1977) teren Gminy położony jest w obrębie Kotliny Sandomierskiej. W morfologii terenu wyróżniają się dwie zasadnicze części północno–wschodnia (mezoregion Równiny Biłgorajskiej) południowa i południowo–zachodnia (mezoregion Doliny Dolnego Sanu). Stykające się ze sobą fragmenty mezoregionów różnią się wyniesieniem nad poziom morza i rzeźbą terenu. W obrębie Równiny Biłgorajskiej wydzielono dwie formy morfologiczne: wysoczyznę polodowcową i doliny boczne. Są to łagodne wzniesienia (160 – 195 m n.p.m.) rozcięte łagodnie wciętymi rozległymi dolinami w kształcie niecek o często podmokłych dnach. Wysoczyzna od doliny Sanu oddzielona jest stromą skarpą o wysokości 20 – 30 m. W obrębie doliny Dolnego Sanu wyróżnia się kilka poziomów terasowych – terasy akumulacyjno – erozyjne. Deniwelacje terenu na obszarze Gminy sięgają 40 m, od 153 m n.p.m. w obrębie terasy zalewowej Sanu od 195 m n.p.m. w obrębie wysoczyzny.

2.3.1. Rzeźba i ukształtowanie terenu

Pod względem geologicznym Gmina położona jest w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego. W budowie geologicznej terenu Gminy udział biorą utwory powstałe w:

- *trzeciorzędzie* – utwory tego wieku leżą bezpośrednio na starszym silnie zerodowanym prekambryjskim podłożu, wykształcone są jako ility krakowieckie, zalegające na różnych głębokościach od 3 m p.p.t. w obrębie Równiny Biłgorajskiej do 14 – 19 m p.p.t. w dolinie Sanu.
- *czwartorzędzie* – osady plejstocenu tworzą kompleks osadów: akumulacji rzecznej reprezentowanych przez żwiry (w spągu) w stropie przez piaski pylaste, różnej frakcji występujące w dolinie Sanu, osady fluwioglacjalne i glacialne wykształcone w postaci piasków drobnych i średnich zawierających domieszki żwirów i przewarstwione glinami zwałowymi występują na Równinie Biłgorajskiej, osady eoliczne – to piaski wydmowe tworzące płyty na powierzchni całej Gminy. Osady holocenu to 3 – 4 metrowa warstwa mad wykształconych w postaci pyłów i glin pylastych oraz grunty organiczne (namuły organiczne ilaste i piaszczyste, torfy) występujące w postaci niewielkich niezbyt mięjszych płatów.

2.3.2. Zasoby naturalne

Na terenie Gminy występują zasoby, które mogą stanowić surowiec dla przemysłu ceramicznego i budowlanego, są to: piaski wydmowe, piaski rzeczne, piaski i żwiry wodno – lodowcowe, gliny zwałowe, gliny rzeczne i ility trzeciorzędowe zaliczone do surowców pospolitych.

Wstępnie zostały rozpoznane złoża surowców ilastych:

- złoża Malce – o szacunkowych zasobach perspektywicznych około 2 miliony m³ glin rzecznych;
- złoża Hawryły – o szacunkowych zasobach perspektywicznych około 1 miliona m³ glin rzecznych i około 10 milionów m³ iłłów trzeciorzędowych;
- w kategorii A, B, C1 zostało udokumentowane złoża iłłów trzeciorzędowych Zarzecze o zasobach – 843 000 m³.

Obecnie koncesją objęte są trzy złoża, utworzono dwa obszary górnicze dla wydobycia surowców pospolitych:

- OG Zarzecze – Kamień dla wydobycia surowców ilastych o powierzchni 1,80 ha;
- OG Hawryły;
- OG Zarzecze.

2.3.3. Klimat

Według regionalizacji klimatycznej obszar Gminy Nisko położony jest w obrębie sandomierskiego regionu klimatycznego, charakteryzującego się przewagą wpływów kontynentalnych. Tutejszy klimat charakteryzuje się upalnymi latami z niewielką ilością opadów, zimami dość łagodnymi, umiarkowanie śnieżnymi. Przeważają wiatry z kierunków zachodnich, łączny udział wiatrów z kierunków południowego-zachodu, zachodu i północnego-zachodu dochodzi do 45%. Różnicowanie rzeźby terenu i wyniesienie nad poziom morza wpływa na nieznaczne różnicowanie warunków klimatu lokalnego. Najbardziej korzystne warunki występują w obrębie wysoczyzny w zachodniej części Gminy. Są to tereny dobrze przewietrzane. W obrębie teras zalewowych Sanu i dolin na wysoczyźnie występują mniej korzystne warunki, co wiąże się z tendencją do sphywania i zalegania zimnych wilgotnych mas powietrza pochodzącego z wyżej położonych terenów. Specyficzny mikroklimat występuje w obrębie dużych kompleksów leśnych. Lasy wpływają łagodząco na dobowe ekstrema temperatury, modyfikując na warunki – „wietrzne” w ich otoczeniu przez ograniczenie prędkości i siły wiatru. Średnia temperatura powietrza w miesiącu styczniu wynosi około – 3,5°C, średnia temperatura lipca wynosi +18°C. Zima trwa około 92 dni w roku, lato 95 dni. Gminę Nisko, cechuje stosunkowo duże zachmurzenie. W ciągu roku liczba dni pochmurnych wynosi około 110 dni, liczba dni pogodnych wynosi średnio około 70. Średnia roczna suma opadów wynosi ok. 670 mm. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio 80 dni.

2.3.4. Flora i fauna

Naturalny system powiązań ekologicznych na terenie Gminy tworzą:

ekosystemy leśne - zajmujące powierzchnię 7 469 ha, co stanowi około 52% ogólnej powierzchni Gminy. Kompleksy leśne to pozostałości dawnej Puszczy Sandomierskiej. Występują tu głównie skupiska *boru mieszanego*, *boru świeżego wilgotnego* i *boru mokrego*. W drzewostanie dominuje *sosna* z niewielkimi domieszkami *jodły*, *modrzewia* i *brzozy*.

ekosystemy dolin rzecznych - to roślinność teras zalewowych Sanu w postaci *zarośli łęgowych* składających się z *olchy drzewiastej* i *krzaczastej*, *wierzby* oraz gęsto porastającej *wikliny*.

ekosystemy łąkowe - to rozległe obszary *użytków zielonych* stanowiących bazę równowagi ekologicznej dla sąsiadujących łątko wysuszających się obszarów.

ekosystemy wodne – *starorzecza Sanu w obrębie doliny* z charakterystycznymi zespołami roślinnymi.

Bogate zbiorowiska szaty roślinnej sprzyjają bogactwu gatunków fauny. Ze środowiskiem leśnym związane są duże zwierzęta łowne, na terenie Leśnictwa Jeżowe znajdują się miejsca łąkowe

i ostoja wilka, w Leśnictwie Barce – miejsca lęgowe bociana czarnego. Tereny otwarte tj. łąki i pola uprawne są biotopem drobnej zwierzyny łownej.

Dolina rzeki San podlega ochronie i jest objęta programem ochrony środowiska w ramach krajowej sieci ECONET–PL. Jako korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym wchodzi w skład europejskiej sieci obszarów objętych programem Natura 2000. Obszar ten ujęty zostanie również w programie strategicznym Błękitny San wpisanym w Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego.

2.4. Demografia

Ludność Gminy i Miasta Nisko według danych Urzędu Gminy i Miasta Nisko szacowana była na 22 395 osób (w tym 10 974 osoby to mężczyźni, a 11 421 kobiety), co stanowiło około 1,07% ludności woj. podkarpackiego oraz około 33,5% ludności powiatu nizańskiego. Ludność miasta stanowi 68,6% wszystkich mieszkańców Gminy, ludność obszarów wiejskich 31,4%.

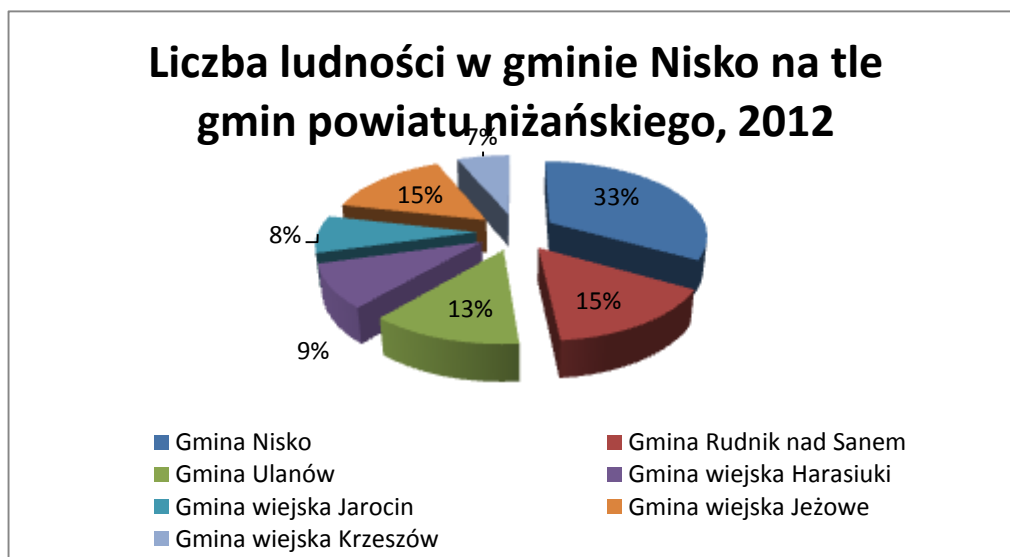
Średnia wielkość gęstości zaludnienia Gminy i Miasta Nisko wynosi 158 osób/km². Gęstość zaludnienia miasta Nisko wynosi 254 osoby/km², obszarów wiejskich – 86 osób/km². Gmina jest także zaludniona bardziej niż przeciętne zaludnienie w województwie podkarpackim (119 osób/km²) i w powiecie nizańskim (86 osób/km²).

Zaludnienie Gminy i Miasta Nisko na tle powiatu przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Obszar	Liczba ludności			Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
		Ogółem	W tym Mężczyźni	W tym Kobiety		
Powiat Nizański		67 656	33 489	34 167	786	86
Gmina Nisko	Razem	22 477	11 012	11 465	142	158
	Miasto	15479	7570	7909	61	254
	Obszary wiejskie	6 998	3 442	3 556	81	86
Gmina Rudnik nad Sanem	Razem	10 343	5 082	5 261	79	131
	Miasto	6 883	3 358	3 525	37	188
	Obszary wiejskie	3 460	1 724	1 736	42	82
Gmina Ulanów	Razem	8 660	4 327	4 333	119	73
	Miasto	1 482	721	761	8	181
	Obszary wiejskie	7 178	3 606	3 572	111	65

Gmina wiejska Harasiuki	6 283	3 140	3 143	169	37
Gmina wiejska Jarocin	5 417	2 695	2 722	91	60
Gmina wiejska Jeżowe	10 163	5 110	5 053	124	82
Gmina wiejska Krzeszów	4 313	2 123	2 190	62	69

Źródło: Urząd Statystyczny Rzeszów : „Powierzchnia i ludność w 2012r.”, stan na 31.12.2012

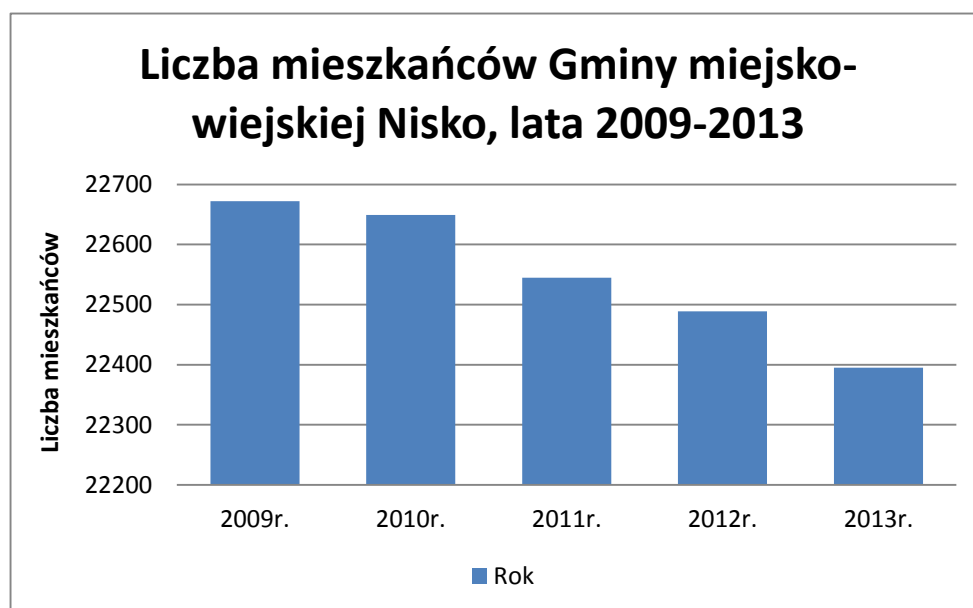
W Gminie Nisko, odnotowywany jest spadek ludności. Różnica między 2009, a 2013 rokiem w liczbie mieszkańców wynosi 277 osób, co stanowi 1,2 % populacji. W Gminie występuje przewaga kobiet. Średni wskaźnik feminizacji mierzony liczbą kobiet na 100 mężczyzn wynosi w Gminie 102.

Liczba ludności w Gminie i Mieście Nisko w latach 2009 -2013:

R ok	Obszar	Ogółem	Płeć	
			Mężczyźni	Kobiety
2009r.	miasto	15707	7654	8053
	obszary wiejskie	6965	3441	3524
	RAZEM	22672	11095	11577
2010r.	miasto	15658	7595	8063
	obszary wiejskie	6991	3447	3544
	RAZEM	22649	11042	11607
2011r.	miasto	15538	7589	7949
	obszary wiejskie	7007	3451	3556
	RAZEM	22545	11040	11505

2012r.	miasto	15475	7560	7915
	obszary wiejskie	7014	3451	3563
	RAZEM	22489	11011	11478
2013r.	miasto	15361	7512	7849
	obszary wiejskie	7034	3462	3572
	RAZEM	22395	10974	11421

Zródło: Urząd Gminy i Miasta Nisko

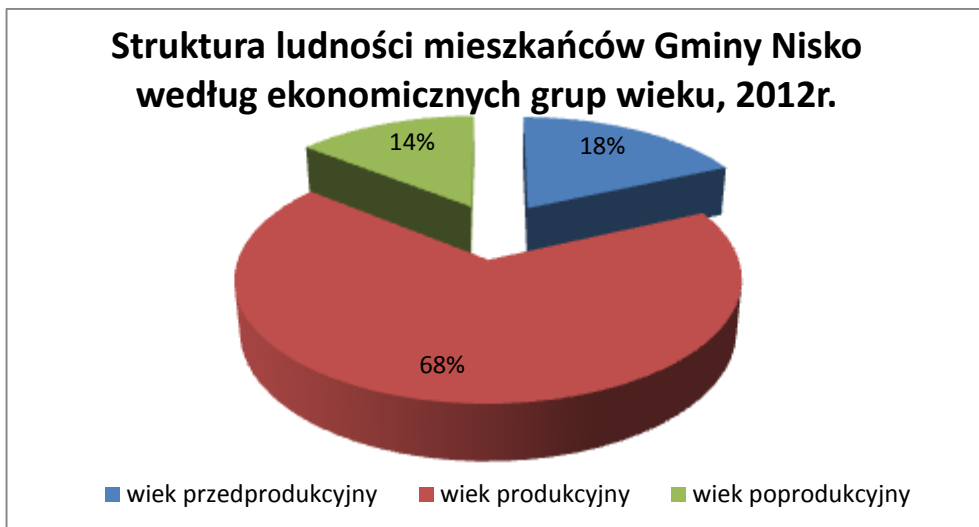

Wysoki udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (18,2%) i produkcyjnym (67,5%) w populacji ogółem świadczy o dużym potencjale rozwojowym Gminy. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 14,3% ogółu populacji mieszkańców. Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi w Gminie Nisko 48,2, wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 78,5 a wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym - 21,2.

Struktura ludności Gminy Nisko według ekonomicznych grup wieku, 2012r.

L.p.	Wyszczególnienie	Liczba ludności		
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
1	Wiek przedprodukcyjny	4 097	2 083	2014
2	Wiek produkcyjny	15 162	7 939	7 223
3	Wiek poprodukcyjny	3 218	990	2 228
Gmina Razem		22 477	11 012	11 465

Zródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2012r.

Gmina miejsko-wiejska Nisko charakteryzuje się ujemnym przyrostem naturalnym. Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności dla Gminy w 2012 roku wynosił - 1,4 , a dla powiatu nizańskiego -0,6. Dla kraju wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności w 2012r. wynosił 0,1.

Dla Gminy miejsko-wiejskiej Nisko wskaźnik przyrostu naturalnego w 2012 roku przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny	Przyrost naturalny na 1000 ludności
			ogółem	W tym niemowląt		
Powiat Nizański	351	574	613	7	-39	-0,6
Gmina Nisko	108	171	202	2	-31	-1,4

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Ruch naturalny ludności w 2012r.

2.5. Infrastruktura techniczna

2.5.1. Transport

Drogi i szlaki komunikacyjne

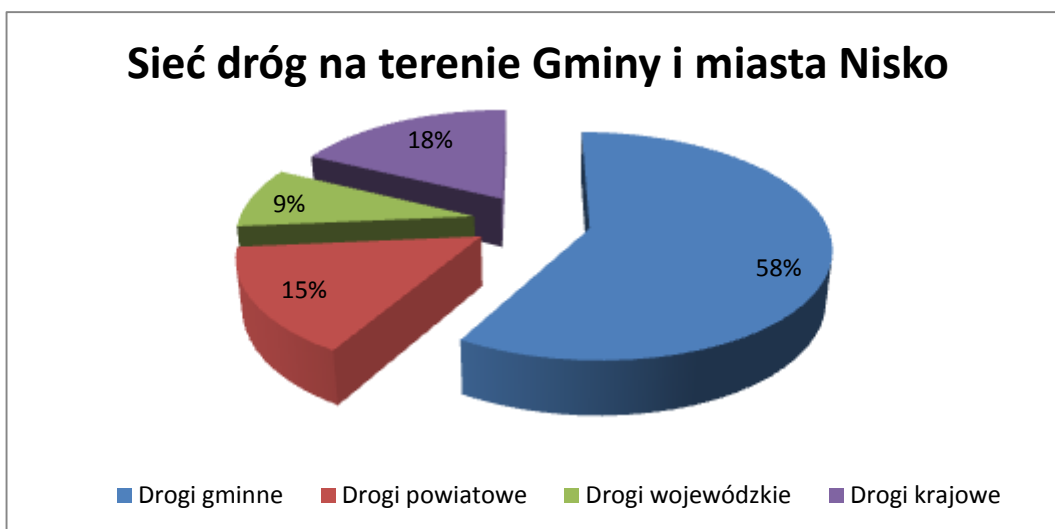
Sieć drogową na terenie Gminy i Miasta Nisko tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które podzielone zostały ze względu na pełnione funkcje, na następujące kategorie: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Zarządcami poszczególnych rodzajów dróg, do których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy administracji rządowej i samorządowej:

- dróg krajowych – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad,
- dróg wojewódzkich – Zarząd Dróg Wojewódzkich,
- dróg powiatowych – Zarząd Dróg Powiatowych,
- dróg gminnych – Burmistrz Gminy i Miasta Nisko.

Sieć drogową w Gminie i Mieście Nisko przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Długość [km]
Drogi gminne	92,776
Drogi powiatowe	24,147
Drogi wojewódzkie	13,900
Drogi krajowe	28,167
Razem	158,990

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Nisko

Drogi krajowe

Do dróg krajowych zalicza się: autostrady i drogi ekspresowe, drogi międzynarodowe, drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych, drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych, drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich oraz drogi o znaczeniu obronnym.

Łączna długość dróg krajowych przebiegających przez Gminę Nisko wynosi: **28,167km**.

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość na terenie gminy [km]	Charakterystyka
1	Nr 19	Lublin - Rzeszów	19,074	Droga o nawierzchni bitumicznej
2	Nr 77	Lipnik - Przemyśl	9,093	Droga o nawierzchni bitumicznej.
Razem:			28,167 km	

Źródło: GDDKiA Oddział w Rzeszowie Rejon w Nisku

Drogi wojewódzkie

Do dróg wojewódzkich zalicza się drogi inne niż krajowe, stanowiące połączenie między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym nie zaliczone do dróg krajowych.

Przez teren Gminy i Miasta Nisko przebiegają odcinki dróg wojewódzkich o łącznej długości **13,90 km**.

	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość ogólna [km]	Długość na terenie gminy [km]
	Nr 858	Zarzecze – Szczepieszyn	76,57	6,20
	Nr 872	Łoniów - Nisko	62	7,70
Razem				13,90

Źródło: Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie – Rejon Dróg Wojewódzkich w Stalowej Woli

Drogi powiatowe

Do dróg powiatowych zalicza się drogi inne niż krajowe i wojewódzkie, stanowiące połączenia miast będącymi siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Łączna długość dróg powiatowych na terenie Gminy Nisko wynosi: 24,147 km. Wszystkie drogi posiadają nawierzchnię twardą.

Drogi gminne

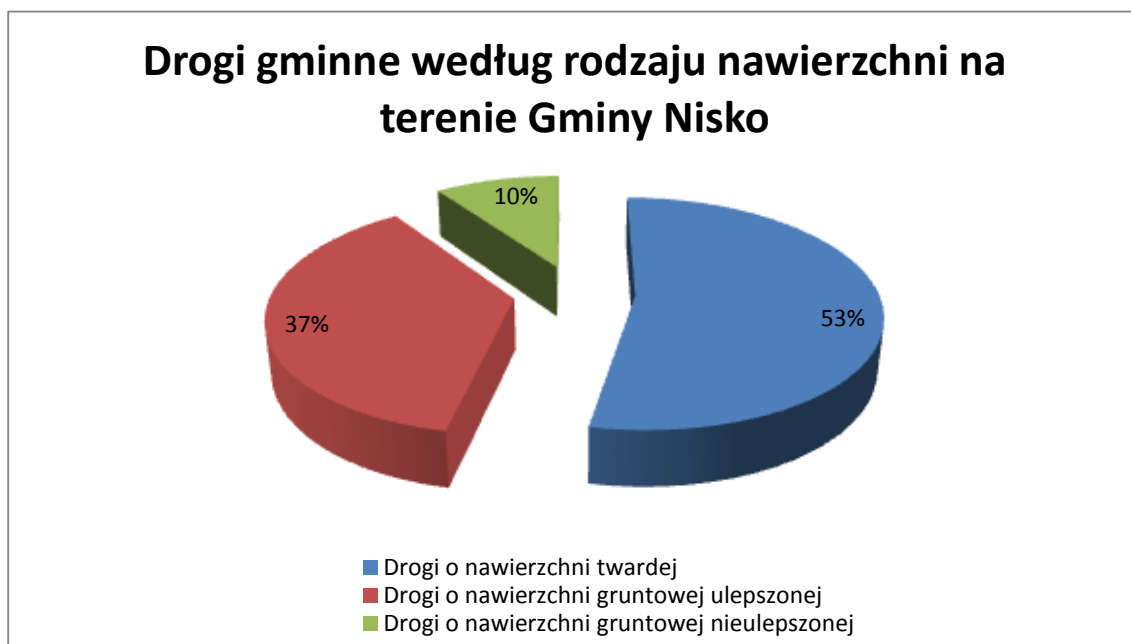
Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym nie zaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Na terenie Gminy i Miasta Nisko istnieje **92,776 km** dróg gminnych o łącznej powierzchni 439,312 tys. m².

Na terenie miasta istnieje 18 obiektów mostowych o łącznej długości 119 m. Drogi o nawierzchni twardej stanowią około 55% dróg gminnych, natomiast drogi o nawierzchni gruntowej ulepszonej 38,25 %, gruntowej nieulepszonej stanowią 10,13 %. Drogi gminne miejskie stanowią 51,94% ogółu dróg gminnych, pozostałe to drogi wiejskie. Wśród dróg gminnych miejskich największy odsetek stanowią drogi twarde (69,38%), wśród dróg wiejskich natomiast, drogi gruntowe ulepszone (47,36%).

Wyszczególnienie	Długość [km]	Powierzchnia [tys. m ²]
Drogi o nawierzchni twardej	51,023	230,740
Drogi o nawierzchni gruntowej ulepszonej	35,483	189,724
Drogi o nawierzchni gruntowej nieulepszonej	9,395	34,031
Razem	92,776	439,312

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Nisko

Stan techniczny większości dróg jest dobry. W minionych latach położono nacisk na inwestycje, które w sposób diametralny poprawiły stan nawierzchni dróg na terenie Gminy i Miasta Nisko. Wciąż jednak pozostają drogi, które wymagają prac inwestycyjnych związanych z remontem, przebudową, czy modernizacją nawierzchni. Są to odcinki skoleinowane, zdeformowane w profilu podłużnym i poprzecznym, lokalnie występują liczne spękania podłużne i poprzeczne nawierzchni oraz występują przełomy. Zdaniem zarządców dróg największym problemem jest jednak brak odpowiedniej nośności i nieodpowiednie parametry dróg oraz brak obwodnicy Niska.

Transport publiczny

Komunikację zbiorową na terenie Gminy i Miasta Nisko obsługują autobusy Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej oraz Zakładu Miejskiej Komunikacji Samochodowej w Stalowej Woli. Uzupełnieniem jest prywatna komunikacja autobusowa i mikrobusowa koordynowana przez Polską Izbę Gospodarczą Transportu Samochodowego i Spedycji w Rzeszowie.

Transport kolejowy

Przez obszar Gminy Nisko przebiegają linie kolejowe:

- *Linia hutnicza szerokotorowa Hrubieszów-Olkusz (Bukowno)*, o długości w granicach Gminy: 16,954 km, przewozy towarowe odbywają się obecnie nieregularnie w zależności od potrzeb i zamówień.
- *Zwierzyniec – Stalowa Wola Południe*, drugorzędna, jednotorowa, o długości w granicach Gminy 11 km. Dla obsługi ma znaczenie marginesowe, nie posiada na terenie Gminy przystanków osobowych. Ruch pasażerski odbywa się na stacji Stalowa Wola Południe lub ze stacji Kłyżów (na granicy gmin) i Huta Deręgowska,
- *Lublin – Przeworsk*, drugorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana, długość w granicach Gminy wynosi 9,344 km; wykonuje obsługę pasażerską i towarową na terenie Gminy. Stację kolejową Nisko tworzy grupa 5-ciu torów przyjazdowo-odjazdowych, z czego dwa są wydzielone jako postojowe dla pociągów znaczenia miejscowego i jeden dla rozładunku towarów przy rampie załadowczo-rozładowczej długości 600 m.

2.5.2. Gospodarka wodna

Wody powierzchniowe

Teren Gminy odwadniany jest przez rzekę San i szereg drobnych cieków wpadających bezpośrednio do Sanu, większym dopływem jest rzeka Barcówka. Wody stojące na terenie Gminy, to starorzecza Sanu występujące w obrębie jego doliny. Wody powierzchniowe płynące są dziś najbardziej zanieczyszczonym elementem środowiska w Polsce, co jest następstwem nieracjonalnej gospodarki zasobami oraz odprowadzenia nadmiernej ilości ścieków. Na terenie Gminy monitoringiem objęta jest rzeka San. San na odcinku przepływającym przez obszar Gminy aż do ujścia prowadzi wody pozaklasowe w klasyfikacji ogólnej. Jakość fizyko-chemicznych wskaźników zanieczyszczeń odpowiada III klasie czystości wód. Istotnym jest, iż wody o takim stopniu zanieczyszczenia są wprowadzane już na teren Gminy. Rzeką San jest również odbiornikiem oczyszczonych ścieków z oczyszczalni w Nisku.

Wody podziemne

Na terenie Gminy występuje jeden zasadniczy poziom wodonośny w obrębie piaszczysto – żwirowych utworów czwartorzędowych. Zwierciadło wody tego poziomu stabilizuje się na głębokości od 1,5 do 4,5 m p.p.t. Uwzględniając zasięg występowania, wodonośność,

zasobność, jakość wód oraz znaczenie dla gospodarki w kraju wydzielono główny zbiornik wód podziemnych (GZWP). W obrębie jednego z nich znalazły się zasoby wód terenu Gminy – jest to zbiornik Nr 425 Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów ustalony decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (KDH 1/013/6037/97) z dnia 18.07.1997 r., gdzie wydajność potencjalna otworu studniowego wynosi około 70 m³/h i istnieje możliwość budowy dużych ujęć wody. Zbiornik swym zasięgiem obejmuje tereny położone wzdłuż Sanu po zachodniej jego stronie. Zasoby wód zbiornika są słabo chronione przed zanieczyszczeniem, czas migracji pionowej zanieczyszczeń wynosi 5 lat, tym samym niemal cały jego obszar wymaga najwyższej ochrony (ONO).

Ujęcia i stacje uzdatniania wody

Zasoby dynamiczne na terenie Gminy zatwierdzone w kategorii „B” przez Centralny Urząd Geologii wynoszą $Q = 1\,057,25$ m³/h.

Na terenie Gminy i Miasta Nisko znajduje się kilkanaście ujęć wody oraz trzy eksploatowane stacje uzdatniania wody zasilające sieci wodociągowe.

Stacje uzdatniania wody znajdują się w mieście Nisko, we wsi Zarzecze i Nowosielec.

Stacja uzdatniania wody w Nisku przy ul. Szklarniowej, została wybudowana w latach 70-tych pod potrzeby Państwowego Gospodarstwa Ogrodniczego, zmodernizowana w latach 1990-1993 pod potrzeby komunalne. Ujęcie wody w Nisku – Malcach obecnie nie jest eksploatowane. Zostało ono zabezpieczone i trwa procedura jego likwidacji. Jednocześnie w 2013 roku zostały oddane do użytku nowe ujęcia w rejonie Osiedla Barce na południe od ul. Długiej i Głowackiego, gdzie zastosowano nową technologię pozyskiwania i filtrowania wody .

W 2013 roku zakończyła się realizacja zadania pod nazwą „Zdrowa woda dla miasta Niska, Raclawic, Woliny i Nowej Wsi – rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrywania w wodę. Dzięki inwestycji zmodernizowano Stację Uzdatniania Wody, która została w pełni zautomatyzowana. Zadanie objęło swoim zakresem również modernizację wspomnianych ujęć wody na osiedlu Barce w Nisku. Stacja może podać około 3 000 m³ wody na dobę, przy obecnym zużyciu wynoszącym około 1 900 m³.

Mieszkańcy ul. Zasanie zasilani są w wodę z ujęcia w Pysznicy. Ujęcie wody oraz Stacja Uzdatniania Wody w Zarzeczu – zaopatruje w wodę miejscowość Zarzecze z przyległymi przysiółkami. Ujęcie wody oraz Stacja Uzdatniania Wody w Nowosielcu – dostarcza wodę dla miejscowości Nowosielec oraz po roku 2003 dla miejscowości Kończyce.

Sieć wodociągowa

Na terenie Gminy Nisko siecią wodociągową objętych jest około 79,4% ogółu mieszkańców, obsługiwanych przez Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. mający swoją siedzibę w Nisku przy ul. Szklarniowa 1, który eksploatuje sieci przebiegające przez teren Gminy i Miasta Nisko, ujęcia wodne oraz stację uzdatniania wody.

Obecnie (stan na 31.12.2013r.) długość sieci wodociągowej na terenie Gminy miejsko-wiejskiej Nisko wynosi **171,3 km**. Liczba przyłączy do sieci wodociągowej na terenie Gminy wynosi 3490 osób.

Pozostali mieszkańcy Gminy zaopatrują się w wodę ze studni kopanych. Woda z tych studni jest narażona na zanieczyszczenia ze względu na małą miąższość warstwy izolującej.

Długość sieci wodociągowej na terenie Gminy i Miasta Nisko, stan na 31.12.2013r.:

	Miejscowość	Liczba Odbiorców	Długość sieci wodociągowej [km]	Ilość wody dostarczonej odbiorcom [dam3/rok]
	Miasto Nisko	12600	103,0	390,7
	Kończyce	320	4,2	4,0
	Nowa Wieś	230	6,8	2,5
	Nowosielec	1550	16,9	24,9
	Raławice	340	6,9	10,1
	Wolina	100	1,0	1,0
	Zarzecze	2700	32,5	54,8
	OGÓŁEM	17840	171,3	488

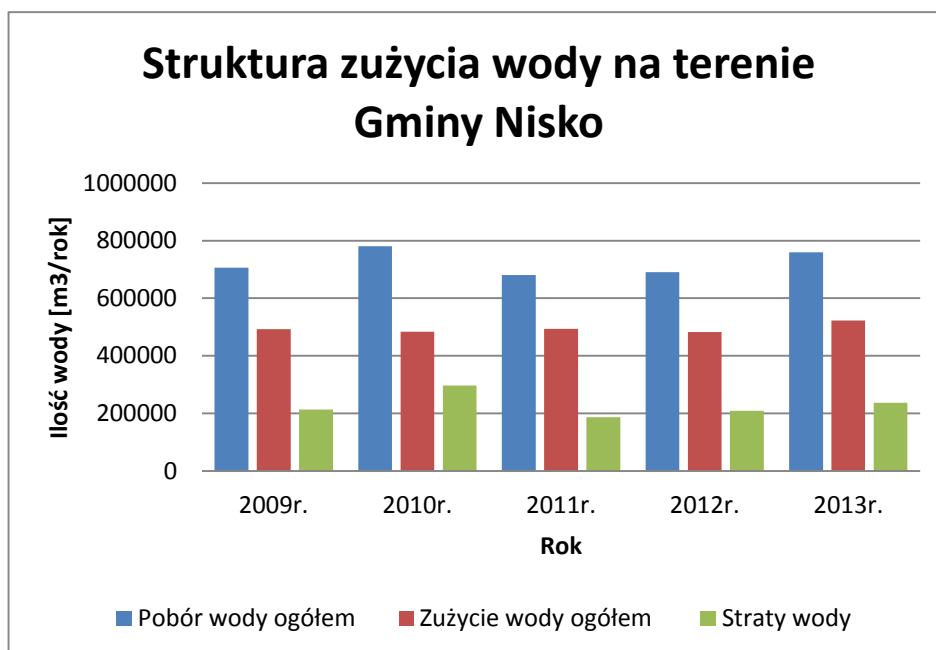
Źródło: MZK Nisko

Zużycie wody w 2013. na terenie Gminy Nisko wynosiło **522 608 m³**.

Struktura zużycia wody na terenie Gminy Nisko:

L.p.	Wyszczególnienie	2009r.	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.
1	Pobór wody ogółem [m ³ /rok]	705835	780572	680989	690702	759310
2	Zużycie wody ogółem [w m ³ /rok]	492199	483455	494031	482434	522608
3	Straty wody [m ³ /rok]	213636	297117	186958	208268	236702

Źródło: MZK Nisko

Wielkość zasobów istniejących ujęć wody pitnej jest wystarczająca dla zaopatrzenia w wodę wszystkich odbiorców zarówno w stanie istniejącym jak i w okresie perspektywicznym.

2.5.3. Gospodarka ściekowa

Głównymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych są ścieki komunalne i przemysłowe. Za gospodarkę ściekową na terenie Gminy miejsko-wiejskiej Nisko odpowiada Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Nisku. Zajmuje się on zarządzaniem systemem kanalizacji i miejską oczyszczalnią ścieków.

Oczyszczalnie ścieków:

Na terenie Gminy Nisko działa jedna oczyszczalnia ścieków:

Miejska Oczyszczalnia Ścieków w Nisku, zlokalizowana przy ul. Kościuszki. Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia została uruchomiona w 1997r. Na ówczesne czasy był to obiekt o wysokim standardzie wyposażenia, zautomatyzowanym procesie technologicznym. Mimo upływu czasu oczyszczalnia nadal osiąga wysoki stopień redukcji zanieczyszczeń. W 2013 roku łączna ilość ścieków przyjętych i oczyszczonych w oczyszczalni wynosiła 1 566 914 m³. Odwodnione osady z oczyszczalni ścieków stosowane są do uprawy roślin nie przeznaczonych do spożycia.

Obecnie, w związku ze znaczącą dekapitalizacją urządzeń pracujących oraz planowaną zmianą technologii napowietrzania ścieków i zmniejszeniem energochłonności urządzeń pracujących planowana jest gruntowna modernizacja oczyszczalni.

System kanalizacji sanitarnej:

Miasto Nisko jest częściowo skanalizowane. Część istniejącej sieci kanalizacyjnej jest mocno wyeksploatowana i wymaga w wielu miejscach generalnego remontu, lub wręcz wymiany.

Długość zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Nisko wynosi 128,3 km. Do zbiorczego systemu oczyszczania ścieków podłączonych jest 2590 budynków. Sieć kanalizacji sanitarnej obsługuje 14 470 osób z terenu Gminy i Miasta Nisko, co stanowi 64% ogółu mieszkańców.

Stan infrastruktury kanalizacyjnej na terenie poszczególnych sołectw Gminy Nisko przedstawia poniższa tabela:

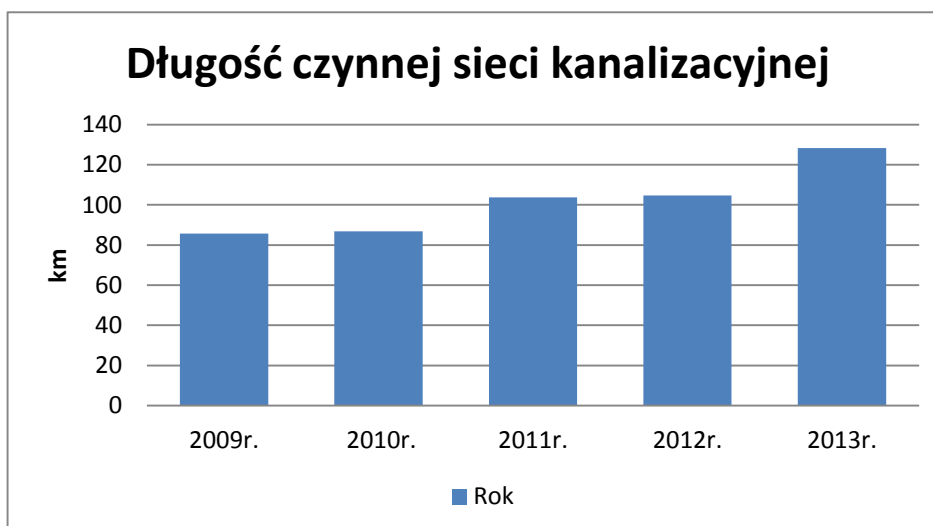
L.p.	Sołectwo	Długość sieci kanalizacyjnej bez przyłączy [km]	Ilość przyłączy [szt.]	Oczyszczalnia ścieków
1	Miasto Nisko	80,5	1931	w Nisku
2	Kończyce	-	-	-
3	Nowa Wieś	-	-	-
4	Nowosielec	-	-	-
5	Raławice	13,7	266	w Nisku
6	Wolina	-	-	-
7	Zarzeczce	33,3	246	w Nisku

Źródło: MZK Nisko stan na 31.12.2013r.

Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Nisko:

Rok	Długość czynnej sieci kan. [km]	Budynki mieszkalne i zbiorowego zamieszkania podłączone do sieci kanalizacyjnej [szt.]	Liczba ludności korzystająca z sieci kanalizacji sanitarnej	Ścieki odprowadzone w dam ³
2009r.	85,7	1844	14100	451,1
2010r.	86,8	1896	14150	448,0
2011r.	103,8	2071	14350	461,4
2012r.	104,7	2177	14400	457,2
2013r.	128,3	2590	14470	469,7

Zródło: MZK Nisko stan na 31.12.2013r.

2.5.4. Gospodarka odpadami

W dniu 01.01.2012 r. weszła w życie znowelizowana ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. Z 2012 r. poz 391), która zmienia zasady zbiórki i utylizacji odpadów komunalnych.

Z dniem 01.07.2013 r. straciły moc dotychczasowe umowy na wywóz odpadów komunalnych. Obowiązki wywozu nieczystości stałych przejęła gmina. Właściciele nieruchomości zamieszkałych przez mieszkańców oraz prowadzący firmy i instytucje złożyli deklarację, ustaloną uchwałą z dnia 4 grudnia 2012 r. Rady Miejskiej w Nisku nr XXVIII/238/12 o wysokości opłaty za

odbiór odpadów komunalnych, w której zadeklarowali sposób zbierania odpadów i miesięczną opłatę wnoszoną do gminy. Ustalona przez Radę Miejską w Nisku opłata preferuje selektywne zbieranie odpadów komunalnych. Gmina Nisko w zamian za wnoszoną opłatę zobowiązała się do odbioru i zagospodarowania odpadów takich jak: odpady zmieszane, szkło, papier, plastik, metal, popiół, odpady biodegradowalne, odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte leki, szkło okienne, odpady budowlane i rozbiórkowe. Na podstawie w/w ustawy Gmina Nisko była zobowiązana do wyłonienia w drodze przetargu firmy odpowiedzialnej za odbiór i zagospodarowania odpadów komunalnych. Na podstawie podpisanej umowy firma rozpoczęła z dniem 01.07.2013 r. odbiór odpadów wg. znowelizowanej ustawy od wszystkich podmiotów z terenu Gminy Nisko. Odbiór odpadów następuje u źródła tj. z terenów nieruchomości oraz w wybudowanym Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych przy ul. Szklarniowej w Nisku, w którym są przyjmowane odpady.

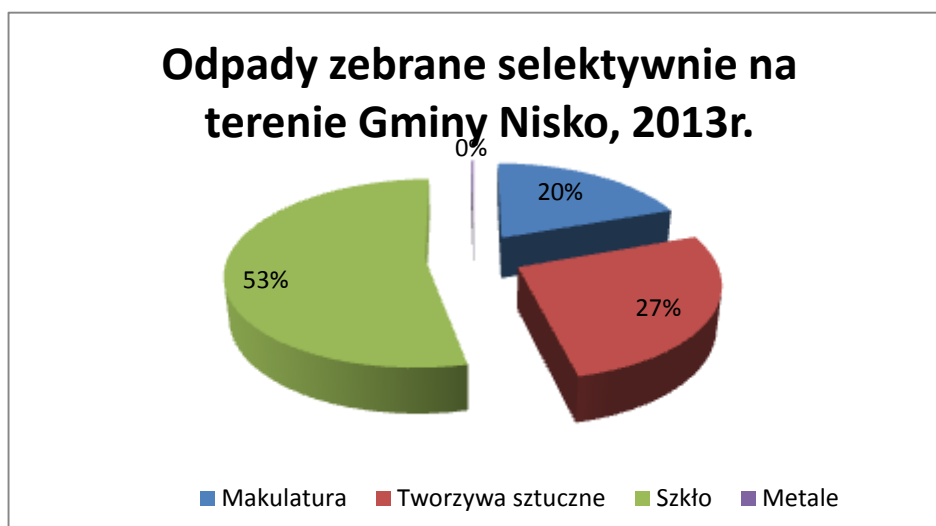
Sposób zagospodarowania zebranych odpadów reguluje w/w Ustawa i Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego. Odpady zmieszane muszą trafiać na sortownię do Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych określonych w w/w planie. Odzyskane tam surowce muszą trafić do zakładów zajmujących się przetwarzaniem i recyklingiem odpadów, natomiast pozostałości po sortowaniu muszą być składowane na składowiskach określonych w planie wojewódzkim. Odpady biodegradowalne i odpady zielone muszą trafiać do kompostowni określonych w PGO Województwa Podkarpackiego. Odpady zebrane selektywnie takie jak: papier, szkło, plastik, metal, opakowania wielomateriałowe są przekazywane do zakładów odzysku i recyklingu surowców wtórnych. Tym wszystkim zajmuje się firma odbierająca odpady.

Po pierwszym okresie funkcjonowania ustawy należy stwierdzić, że zostały osiągnięte główne cele zakładane przez ustawodawcę tj. nastąpiło uporządkowanie zbiórki i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Wzrosła masa odpadów przekazywanych do odzysku lub recyklingu, wzrosła ilość odpadów przekazywanych do kompostowania. Najbardziej widocznym wskaźnikiem jest brak powstawania nowych tzw. dzikich wysypisk śmieci, co powoduje poprawę wizerunku gminy.

Odzysk surowców wtórnych w latach 2011- 2013:

Wyszczególnienie	2011	2012	2013
Makulatura	112,84	99,7	108,3
Tworzywa sztuczne	111,63	89,3	148,9
Szkło	321,88	248,5	295,3
Metale	8,96	7,5	1,3

Zródło: Urząd Gminy i Miasta Nisko

2.5.5. Sieć energetyczna

Gmina miejsko-wiejska Nisko jest w 100% zelektryfikowana. Dystrybucją energii elektrycznej zajmuje się Rzeszowski Zakład Energetyczny Spółka Akcyjna, rejon sprzedaży energii Stalowa Wola.

Miasto i obszar Gminy zasilany jest w energię elektryczną napięciem średnim 15 kV generalnie z Głównego Punktu Zasilania GPZ 110/15 kV „Nisko” zlokalizowanego w północnej części miasta oraz częściowo z GPZ 110/15 kV „Rudnik”. GPZ Nisko włączony jest w krajowy system zasilania liniami wysokiego napięcia:

- 110 kV „Stalowa Wola – Nisko”,
- 110 kV „Nisko – Biłgoraj”.

Miejską sieć rozdzielczą tzw. „MSR” zasilającą centrum miasta stanowi 17 stacji transformatorowych 15/04 kV, z czego 12 to stacje transformatorowe wewnętrzne typu MSTw 20/630; 3 stacje to stacje wbudowane oraz linie kablowe 15 kV pracujące w układzie pierścieniowym zasilane z GPZ 110/15 kV „Nisko”. Suma mocy zainstalowanej w 14 stacjach transformatorowych zasilających odbiorców w centrum miasta wynosi 6 390 kVA (3 stacje są własnością użytkownika). Pozostały obszar Gminy zasilany jest z 5 stacji typu MSTw, 1 stacji WSTp (wieżowa murowana) zasilanych linia 15 kV napowietrzno-kablową oraz z 23 stacji napowietrznych typu STS zasilaną linią napowietrzną. Suma mocy zainstalowanej na 27 stacjach transformatorowych zasilających obrzeża miasta wynosi 5800 kVA (2 stacje są na majątku użytkownika).

Obszar gminy zasilają wyprowadzone z GPZ 110/15 kV „Nisko”, „Stalowa Wola” i „Rudnik” napowietrzne linie magistralne:

- 15 kV „Nisko – Piskorowy Staw”,
- 15 kV „Nisko – Rudnik”,
- 15 kV „Nisko – Kameralne”,
- 15 kV „Nisko – Zarzecze”,
- 15 kV „Stalowa Wola – Rudnik”,
- 15 kV „Rudnik – Przędzel”.

Linie te rozgałęziają się doprowadzając napięcie do 30 napowietrznych stacji transformatorowych 15/04 kV znajdujących się we wszystkich miejscowościach Gminy, zasilając odbiorców.

Obszar Gminy i Miasta Nisko zasilany jest w sumie z 76 stacji transformatorowych 15/04 kV o łącznej mocy zainstalowanej 15 198 kVA (nie wliczając stacji będących na majątku użytkownika).

2.5.6. Zaopatrzenie w gaz

Gmina miejsko-wiejska Nisko objęta jest siecią gazową. Dystrybucją gazu zajmuje się Rozdzielnia Gazu w Rudniku podległa Zakładowi Gazowniczemu w Sandomierzu. Świadczy ona kompleksową obsługę w zakresie sieci średnich i niskich napięć oraz konserwację sieci wysokoprężnych. Według danych Banku Danych Regionalnych GUS, w 2006r. długość sieci gazowej ogółem na terenie Gminy i Miasta Nisko wynosiła 178,43 km, w tym długość czynnej sieci przesyłowej 29,808 km, długość czynnej sieci rozdzielczej 148,622 km. Większość użytkowników obsługiwana jest poprzez sieć gazociągów średnioprężnych.

Przez teren Gminy z południa na północ przebiegają 2 gazociągi wysokoprężne o znaczeniu krajowym:

- \varnothing 700 CN 64 Jarosław – Puławy,
- \varnothing 250/350 Jarosław – Sandomierz,
- oraz gazociąg \square 125 z Kopalni Gazu Żołynia - Złoże Jeżowe (Krzywdy), który wpina się w rejonie osiedla Podwolina do rurociągu gazu \varnothing 300 Jarosław – Sandomierz.

Na terenie Gminy zlokalizowane są 4 stacje redukcyjno-pomiarowe I^o i II°:

- Stacja I^o Raclawice o przepustowości 2 200 Nm³/h – obsługuje wsie: Raclawice, Wolinę, Nową Wieś, Zarzecze i Hutę Deręgowską oraz os. Podwolina.
- Stacja I^o Nowosielec, o przepustowości 2 200 Nm³/h, obsługuje wsie: Nowosielec i Kończyce,
- Stacja I^o Nisko, ul. Rzeszowska, o przepustowości 4 500 Nm³/h obsługująca w zakresie średniego ciśnienia obszar miasta,
- Stacja II° Nisko, osiedle 1000-lecia, obsługuje w zakresie niskiego ciśnienia głównie os. 1000-lecia.

2.5.7. Zaopatrzenie w ciepło

Podstawowym elementem, na którym oparta jest gospodarka ciepła jest magistrala ciepłownicza 2 x \varnothing 400 i 2 x \varnothing 350 biegnąca wzdłuż linii kolejowej Stalowa Wola – Nisko do osiedla 1000-lecia zakończona komorą WR-6. Ponadto na terenie Gminy funkcjonuje 14 kotłowni opalanych węglem bądź gazem.

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Stalowej Woli eksploatuje sieć magistrali rozdzielczej i przyłącza o łącznej długości 11 km, w tym:

- Sieć magistralna – 4, 717 km,
- Sieć rozdzielcza – 4,662 km,
- Przyłącza – 2,336 km.

Zapotrzebowanie mocy ciepłej dla miasta wynosi 22,4. Roczne zużycie energii ciepłej przez odbiorców komunalnych i użytkowych wynosi 191,407 GJ.

Oprócz scentralizowanego systemu ciepłowniczego istnieje kilka lokalnych kotłowni opalanych paliwem stałym jak i gazem. Pozostali mieszkańcy Gminy Nisko zaopatrują się w ciepło poprzez

indywidualne systemy grzewcze, takie jak: kotłownie domowe, piece akumulacyjne i węglowe i gazowe. Nadal znaczny procent energii zużywanej na ogrzewane w Gminie pochodzi z węgla.

2.5.8. Telekomunikacja

Abonentów Niska obsługują 2 centrale elektroniczne o łącznej pojemności 3 850 NN, natomiast pozostały obszar Gminy obsługiwany jest przez elektroniczne centrale telefoniczne w Zarzeczcu o pojemności 320 NN, w Raclawicach o pojemności 256 NN, w Nowosielcu o pojemności 256 NN. Są to centrale firmy Orange. Ponadto miasto obsługuje też centrala elektroniczna firmy Netia.

Sieć telekomunikacyjną Gminy stanowi:

- kabel światłowodowy „Stalowa Wola – Nisko – Raclawice – Rudnik”,
- kabel światłowodowy „Nisko – Nowosielec – Jeżowe”,
- kabel dalekosiężny tradycyjny (miedziany) „Stalowa Wola – Nisko – Janów Lubelski”,
- kabel dalekosiężny miedziany „Stalowa Wola – Nisko – Biłgoraj”,
- kabel miedziany „Nisko – Zarzecze”,
- kable sieci miejscowej,
- kable doziemne abonenckie,
- linie napowietrzne abonenckie.

Miasto objęte jest także zasięgiem telefonii bezprzewodowej. W tej technologii obsługiwane jest przez następujące firmy: MINI Telecom S.A., Orange, Polską Telefonię Cyfrową, T-mobile Polska. Na terenie miasta, przy ul. Sandomierskiej, Kościuszki i Reymonta znajdują się stacje bazowe (maszty stalowe, na którym zainstalowane są anteny nadawczo-odbiorcze oraz anteny radiolinii). Stacje te obejmują swoim zasięgiem miasto i wszystkie sołectwa w Gminie.

Na terenie miasta coraz bardziej powszechne staje się korzystanie z technologii informatycznych. Mieszkańcy mogą korzystać z Internetu drogą radiową, modemową oraz za pośrednictwem operatorów działających na rynku.

Na terenie Gminy Nisko działa „Poczta Polska” oraz „Polska Grupa Pocztaowa”. Urząd Pocztowy znajduje się przy ulicy Mickiewicza 6 w Nisku a jego agencja na ul. 1000-lecia. Gmina obsługiwana jest także przez wszystkie firmy spedycyjne istniejące w Polsce.

2.6. Rolnictwo

Gmina Nisko pod względem klimatycznym (okres wegetacji od 210 – 220 dni) oraz ukształtowania terenów użytkowanych rolniczo (większość o rzeźbie równinnej) posiada korzystne warunki do rozwoju gospodarki rolnej, jednak ze względu na słabe warunki glebowe (mała zasobność w składniki pokarmowe, odczyn kwaśny) i bardzo duże rozdrobnienie gospodarstw, przestrzeń produkcyjną na jej terenie ocenia się jako niską.

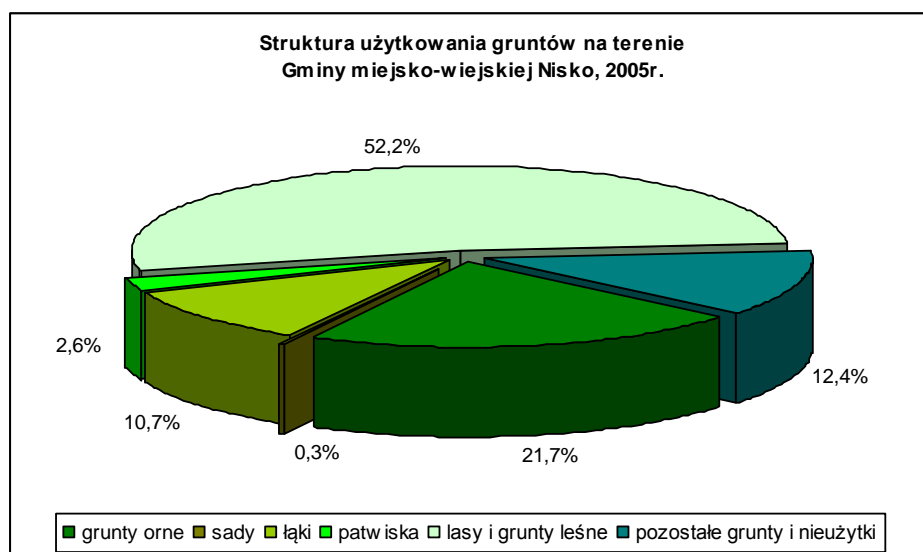
Najlepsze gleby znajdują się w północno-zachodniej części miasta, oraz we wsiach Zarzecze i Raclawice. Na pozostałym obszarze występują gleby bielcowe. Ponad 76% użytków rolnych, według badań Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, posiada odczyn kwaśny.

Przyjmuje się, że z ogólnej powierzchni Gminy (14 237 ha) użytki rolne zajmują 5 040 ha (35,4% powierzchni gminy). W strukturze użytków rolnych grunty orne stanowią 61,4% (3 097 ha), łąki 30,4% (1 531 ha), pastwiska 7,3% (366 ha) i sady 0,9% (46 ha). Największe powierzchnie gruntów ornymi znajdują się w Nisku i Zarzeczu. Największe powierzchnie użytków zielonych znajdują się w Nisku, Nowosielcu, Raclawicach oraz Zarzeczu. Użytki zielone tylko częściowo są zmeliorowane.

Największe powierzchnie sadów znajdują się w miejscowości Zarzecze oraz Nisko. Są to najczęściej sady przydomowe: jabłoniowe i śliwy. Nie ma sadów wysoko towarowych.

Łączna powierzchnia zajmowana przez lasy i grunty leśne obejmuje 7 436 ha. Lasy położone są w zachodniej i południowej części Gminy. Tereny leśne występują często na przemian z gruntami ornymi i pastwiskami. Drzewostan lasów to sosna z domieszkami jodły, modrzewia i brzozy.

Poniższy wykres przedstawia procentową strukturę użytkowania gruntów na terenie Gminy miejsko-wiejskiej Nisko:

Od jakości gleb występujących na terenie Gminy uzależniona jest struktura gatunkowa upraw. W strukturze zasiewów Gminy Nisko dominują zboża i ziemniaki, a także warzywa i rośliny okopowe. Podstawowymi roślinami zbożowymi uprawianymi na terenie Gminy są: pszenica (36,5% ogółu zasiewów zbożowych), żyto (21,4%), owies (13,9%) inne zboża i mieszanki zbożowe (29,1%). Uprawy zbożowe stanowią 22,5% powierzchni gruntów ornych oraz 36,6% wszystkich upraw. Średni udział ziemniaków w powierzchni zasiewów wynosi w Gminie 11,6 %, warzywa gruntowe ok.1%.

Struktura i powierzchnia zasiewów w Gminie Nisko:

Powierzchnia i struktura zasiewów [ha]	Powierzchnia [ha]
Ogółem	944,42
pszenica ozima (p.oz.)	213,10
pszenica jara (p.j.)	41,29
żyto (ż)	149,40
jęczmień ozimy (j.o.)	5,59
jęczmień jary (j.j.)	23,92
owies (o.)	96,99
pszenżyto ozime (pż.o.)	57,87
pszenżyto jare (pż.j.)	14,50
mieszanki zbożowe (m.z.)	86,02
gryka, proso i inne zbożowe (gr.,pr., i inne)	4,18
kukurydza (k.)	4,54
strączkowe jadalne (str.jad.)	1,51
ziemniaki (z.)	220,42
buraki cukrowe (b.c.)	2,27
rzepak (rzep.)	0,00
okopowe pastewne (o.p.)	6,04
warzywa gruntowe (w.gr.)	15,51
truskawki	1,27

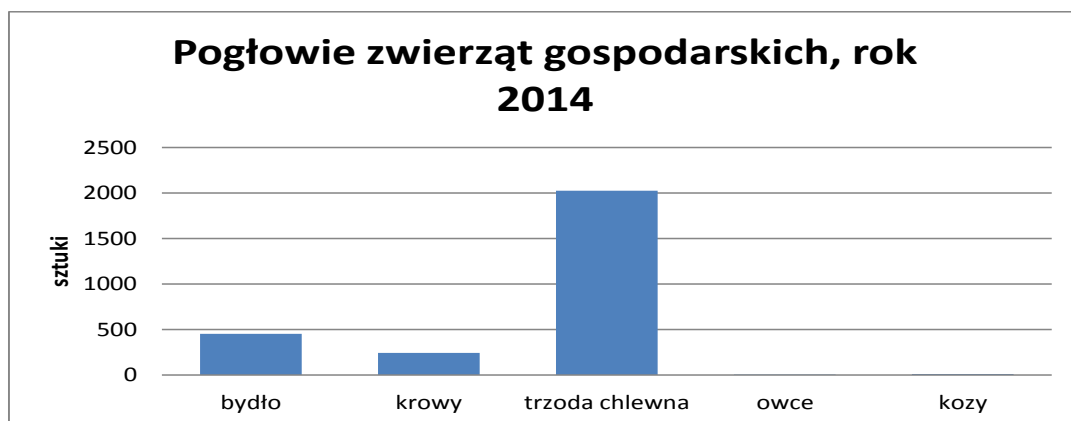
Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych, wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2002r.

Szans podwyższenia efektywności produkcji można upatrywać w gospodarstwach mniejszych. Gospodarstwa te mogą się specjalizować w uprawie warzyw i owoców.

Pogłowie zwierząt gospodarskich w Gminie Nisko:

Pogłowie zwierząt gospodarskich [szt.]	2014r.
bydło	452
krowy	241
trzoda chlewna	2024
owce	4
kozy	10

Zródło: ARiMR oddział w Nisku 2014

.Ważną kwestię stanowi stopień przygotowania zawodowego rolników, który niestety nie jest korzystny. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego, 2002r., w którym badano wykształcenie rolnicze osoby kierującej gospodarstwem, tylko 0,7% rolników w Gminie Nisko posiadało wykształcenie wyższe, 2% średnie zawodowe rolnicze, 3,2% zasadnicze zawodowe rolnicze. Brak wykształcenia rolniczego zanotowano wśród 72,4% gospodarzy. Około 21,7% prowadzących gospodarstwo deklarowało ukończenie kursu rolniczego. Taka struktura wykształcenia utrudnia racjonalizację produkcji rolniczej, adaptację do warunków gospodarki rynkowej, reorientację zawodową i podejmowanie inicjatyw gospodarczych.

Niekorzystna jest także struktura wiekowa rolników. Od lat obserwuje się postępujący proces starzenia właścicieli gospodarstw.

Szansę na rozwój rolnictwa można upatrywać w rozwoju gospodarstw ekologicznych. Jednak prowadzenie tego typu działalności wymaga konsekwencji działania oraz wiedzy w zakresie metod upraw, bardzo dużych nakładów finansowych, wzbogacania gleb, reżimu technologicznego itp. Potrzebny jest system wspierania i zachęt do tworzenia gospodarstw ekologicznych oraz produkcji zdrowej żywności.

2.7. Gospodarka

Sytuacja społeczno-gospodarcza na terenie Gminy i Miasta Nisko podlega ustawicznym przemianom, z głównym ukierunkowaniem na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw prywatnych w branży usług i małej produkcji nieprzemysłowej.

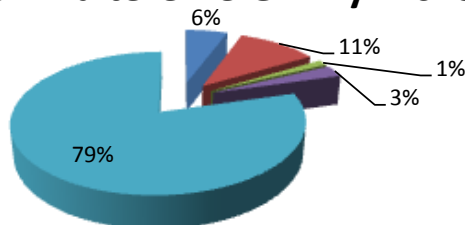
Na terenie Gminy Nisko pod koniec roku 2012 zanotowano 1 718 podmiotów gospodarczych, w tym na miasto Nisko przypadało 77,5 % (1 332 podmiotów). Liczba ta stanowi 43,7% wszystkich podmiotów z powiatu niżańskiego. Z ogólnej liczby firm działających na terenie Gminy Nisko dominującą grupą były podmioty prowadzone przez osoby fizyczne 81,0%; spółki prawa handlowego i cywilne stanowiły 6,3% ogólnej liczby podmiotów. Spółdzielnie, fundacje oraz stowarzyszenia stanowiły 2,8 % operujących podmiotów. Wśród wszystkich podmiotów, 96,7% należało do sektora prywatnego, a 3,3% do sektora publicznego.

Podmioty gospodarki narodowej na terenie Gminy miejsko-wiejskiej Nisko w XII 2012r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	Z ogółem					
				Spółki handlowe		Spółki cywilne	spółdzielnie	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				razem	W tym z udziałem kapitału zagranicznego				
Powiat Nizański	3932	173	3759	99	6	188	24	153	3188
G. miejsko-wiejska Nisko	1718	56	1662	59	3	109	10	49	1392
G. miejsko-wiejska Rudnik nad Sanem	620	26	594	13	-	38	4	22	504
G. miejsko-wiejska Ulanów	388	18	370	6	-	10	2	25	308
G. wiejska Harasiuki	255	17	238	3	1	4	3	14	208
G. wiejska Jarocin	260	12	248	6	1	8	1	10	209
G. wiejska Jeżowe	454	32	422	7	1	10	2	19	375
G. wiejska Krzeszów	237	12	225	5	-	9	2	14	192

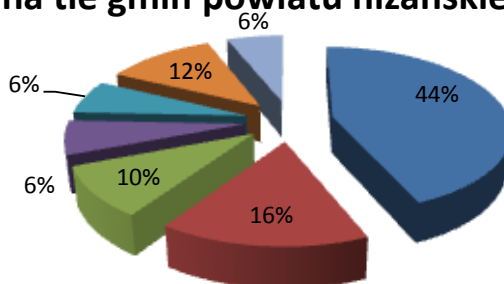
Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Podmioty Gospodarki Narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 2012r.

Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON na terenie Gminy Nisko, 2013 r.

- Spółki handlowe
- Spółki cywilne
- spółdzielnie
- Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne
- Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Nisko na tle gmin powiatu niżańskiego, 2013 r.

- G. miejsko-wiejska Nisko
- G. miejsko-wiejska Rudnik nad Sanem
- G. miejsko-wiejska Ulanów
- G. wiejska Harasiuki
- G. wiejska Jarocin
- G. wiejska Jeżowe
- G. wiejska Krzeszów

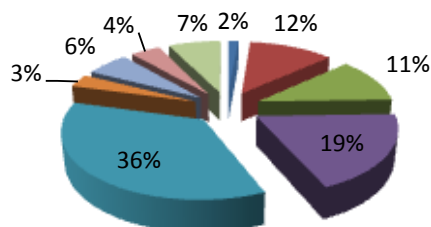
Najwięcej podmiotów gospodarczych odnotowano na terenie gmin miejsko-wiejskich: Nisko (43,6% ogółu podmiotów powiatu niżańskiego), Rudnik nad Sanem (15,7% ogółu podmiotów powiatu). Najmniejszą liczbę podmiotów odnotowano w Gminie wiejskiej Krzeszów (6,02%).

Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Gminy miejsko-wiejskiej Nisko wg wybranych sekcji, XII 2012r.:

Wyszczególnienie	Gmina miejsko-wiejska Nisko			Powiat Niżański
	Ogółem	W tym Miasto	W tym Obszary wiejskie	
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo i rybactwo	21	15	6	116
Przemysł razem	175	116	59	525
W tym przetwórstwo przemysłowe	165	109	56	501
Budownictwo	280	200	80	684
Handel i naprawy	525	430	95	1119
Hotele i restauracje	48	41	7	116
Transport, gospodarka magazynowa	89	68	21	200
Pośrednictwo finansowe	61	45	16	105
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	108	85	23	195
Ogółem	1718	1332	386	3932

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Zmiany Strukturalne Podmiotów Gospodarki Narodowej w Rejestrze REGON w WOJ. Podkarpackim stan na 31 XII 2012r.

Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Nisko wg wybranych sekcji, 2013r.

■ Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo i rybactwo	■ Przemysł razem
■ W tym przetwórstwo przemysłowe	■ Budownictwo
■ Handel i naprawy	■ Hotele i restauracje
■ Transport, gospodarka magazynowa	■ Pośrednictwo finansowe
■ Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	

Na terenie Gminy Nisko największy jest udział podmiotów zajmujących się handlem i naprawami (30,5% ogółu wszystkich podmiotów działających na terenie Gminy). Również w pozostałych Gminach powiatu niżańskiego największy udział stanowią podmioty działające w sekcji handel i naprawy. Sektor ten prezentuje największą dynamikę rozwojową. Na terenie Gminy Nisko stosunkowo wysoki jest także udział podmiotów z branży „budownictwo” i „przetwórstwo przemysłowe”, „usługi motoryzacyjne”.

Do ważniejszych firm działających na terenie Gminy Nisko należą:

- Armatoora S.A., prowadzi działalność w zakresie produkcji i sprzedaży aluminiowych grzejników oraz baterii sanitarnych
- „Armes” Zakład Artykułów Ściernych, Nisko, produkcja papierów ściernych;
- Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Nisku;
- „Bass-Panel” Przedsiębiorstwo Wielobranżowe, Zakład Pracy Chronionej;
- "Gal-Drew" Zakłady Drzewne, Nisko, produkcja wyrobów z drewna;
- "Carlo Bossi" Laboratorium Chemiczne, Nisko, laboratorium chemiczno-kosmetyczne, produkcja perfum;
- ABN Profil;
- "Drew-Meble", Nisko, produkcja mebli, sprzedaż akcesoriów meblowych;
- "Dromech", Nisko, produkcja znaków drogowych i usługi w drogownictwie;

- "EDIMA" PPH, Nisko, działalność handlowa; usługi krawieckie;
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc” Chłopska,
- "PRIMBUD" Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjno-Monterskich Budownictwa;
- Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych: J. Korkosz – sp.j.;
- "KOBO" sp. z o. o., hurtownia artykułów spożywczych;
- "Meb-Drew", produkcja mebli;
- Olczyk Kazimierz i Spółka. Produkcja wyrobów Cukierniczych Sp. j.;
- Rostek Marian - piekarnia
- "Rakoczy" Zakład PHU, produkcja pieców do centralnego ogrzewania;
- „Voster” Zarzeczce, producent drzwi
- Alutec – producent felg i podzespołów aluminiowych
- PSS Społem – działalność handlowa
- Garnizon Nisko
- SPZZOZ w Nisku
- Zakład Kamieniarski – Stadnicki – Szybiak
- Karnat Instal Sp.j. – instalacje kanalizacyjne i wodne
- WŁADMAR Zakład Elektromechaniczny
- ZPUH Elektronic –bramy, ogrodzenia
- ZBIMAR – hurtownia łożysk

2.8. Sfera społeczna

2.8.1. Służba zdrowia

Ochrona zdrowia mieszkańców Gminy prowadzona jest w oparciu o placówki zdrowia mieszczące się w Gminie Nisko. Zgłaszający się pacjenci mogą skorzystać z podstawowej opieki zdrowotnej świadczonej przez Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nisku. Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej z gabinetami specjalistycznymi.

W przychodniach przyjmują : neurolog, okulista, otolaryngolog, psychiatra, pediatra, specjalista medycyny rodzinnej, alergolog, specjalista chorób wewnętrznych, chirurg ogólny, chirurg onkolog, diabetolog, specjalista chorób płucnych, gastroenterolog, specjalista medycyny sportowej, psycholog, rehabilitant medyczny, urolog.

Zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych (DZ.U.z 2008 r. nr 164 poz.1027 z późn. zm) pacjent ma prawo wyboru świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych lub szpitalnych spośród wszystkich świadczeniodawców, którzy zawarli umowy o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej z Narodowym Funduszem Zdrowia. W związku z tym nie można ustalić ile osób z danego sołectwa korzysta z poszczególnych ośrodków zdrowia.

Na terenie Gminy i Miasta Nisko działa 9 aptek :

- Apteka PZF "Cefarm" Kielce, ul. Rzeszowska 2b, Nisko;
- Apteka prywatna Barbara Płecha, Nisko, ul. Sandomierska 31
- Apteka "Centrum", Stanisława Szewc, ul. Wolności 8a, Nisko;
- Apteka mgr Bartłomiej Szewc, ul. Kwiatkowskiego 2b, Nisko;
- Apteka prywatna Elżbieta Mitał, ul. Wolności 54a, Nisko
- Apteka prywatna Vademecum **s.c.**, ul. Sandomierska 18b, Nisko
- Apteka prywatna "Zdrowie" mgr Jolanta Tondel, ul. Kościuszki 1b, Nisko;
- Apteka prywatna Czesława Stefańska, ul. Mickiewicza 45a, Zarzecze.
- Apteka NOVA, ul. Sandomierska, Nisko

Opiekę w ramach leczenia zamkniętego świadczy Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Zdrowotnych w Nisku – **Szpital Powiatowy im. Polskiego Czerwonego Krzyża w Nisku**.

Szpital zapewnia opiekę mieszkańcom powiatu na **oddziałach**: wewnętrznym I, wewnętrznym II, chirurgicznym z pododdziałem ortopedyczno-urazowym, intensywnej terapii, ginekologiczno-położniczym, dziecięcym, noworodkowym oraz w **poradniach**: alergologicznej, chirurgicznej, chirurgii onkologicznej, diabetologicznej, endokrynologicznej, gastroenterologicznej, gruźlicy i chorób płuc, kardiologicznej, poradni "K, leczenia uzależnień, neonatologicznej, urazowo-ortopedycznej, urologicznej.

Wymienić można następujące **pracownie**: diagnostyki obrazowej i tomografii komputerowej, analityczną, EKG, endoskopową, patomorfologii, prób wysiłkowych, spirometryczną, USG, RTG, fizjoterapii.

Oddział Pomocy Doraźnej składa się z ambulatorium ogólnego, ambulatorium chirurgicznego, zespołu wyjazdowego ogólnego, zespołu wyjazdowego reanimacyjnego (R), zespołu wyjazdowego wypadkowego (W).

Głównym celem polityki Gminy Nisko w zakresie ochrony zdrowia jest podniesienie standardu opieki medycznej oraz jego utrzymanie na dobrym poziomie.

2.8.2. Pomoc społeczna

W chwili obecnej wiele osób i rodzin mieszkających na terenie Gminy Nisko znajduje się w trudnej sytuacji życiowej. Osoby te, wykorzystując własne środki oraz możliwości nie są w stanie tych trudności pokonać. Dlatego też pomoc społeczna jest organizowana przez administrację rządową, samorządową, która współpracuje z Kościołem, fundacjami, osobami fizycznymi i prawnymi. Pomocy takiej udziela się osobom zagrożonym bądź dotkniętym ubóstwem, wykluczeniem społecznym, bezdomnością, sieroctwem, bezrobociem, niepełnosprawnością, alkoholizmem, narkomanii czy klęskami żywiołowymi.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku jest podstawową jednostką organizacyjną samorządu lokalnego w Gminie i Mieście Nisko odpowiedzialną za rozpoznawanie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na interwencję socjalną i podejmującą działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych .

Ośrodek Pomocy Społecznej został utworzony na podstawie Uchwały Nr IX/50/90 Rady Narodowej Miasta i Gminy w Nisku z dnia 27.03.1990r. Na podstawie Zarządzenia Nr 4 Naczelnika Miasta i Gminy Nisko z dnia 30 marca 1990r. nazwę Terenowy Ośrodek Pomocy Społecznej zastąpiono nazwą Ośrodek Pomocy Społecznej. Mieści się w Nisku przy ul. 3-go Maja.

Formy pomocy społecznej udzielanej przez Ośrodek Pomocy Społecznej :

Wyszczególnienie	2011r.		2012r.		2013r.	
	Liczba udzielonych świadczeń	Kwota	Liczba udzielonych świadczeń	Kwota	Liczba udzielonych świadczeń	Kwota
Zasiłki stałe	914	297 234	972	321 257	1088	420 573
Zasiłek okresowy	363	174 022	305	85345	275	77 796
Zasiłek celowy i pomoc w naturze	338	274 087	1090	293 883	352	325 412
Dożywianie dzieci w szkołach	90 021	272 570	87 161	300 380	93 112	300 944

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku wykonuje zadania w zakresie:

- 1) pomocy usługowej (usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi),
- 2) pomocy finansowej (w postaci zasiłków stałych, okresowych, celowych),
- 3) pomocy rzeczowej i w naturze (opał, środki czystości, żywność),
- 4) pomocy w zakresie dożywiania (posiłki, do końca 2013 roku doposażenie punktów do wydawania posiłków, dowóz posiłków),
- 5) pomocy instytucjonalnej (kierowanie do domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia np. ŚDS, schronisk, ośrodków interwencji kryzysowej),
- 6) pracy socjalnej udzielanej niezależnie od dochodu,
- 7) pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- 8) przekazywania informacji o innych podmiotach świadczących pomoc,

Dodatkowe zadania realizowane przez Ośrodek to:

- 1) przyznawanie i wypłata świadczeń rodzinnych,
- 2) przyznawanie i wypłata świadczeń alimentacyjnych,
- 3) postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych,
- 4) prowadzenie Świetlic Środowiskowo Profilaktycznych
- 5) koordynowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii
- 6) obsługa Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- 7) obsługa realizacji Programu Pomocy Żywnościowej z PAED
- 8) realizacja projektu systemowego PO KL

Wykonanie powyższych zadań przez OPS w Nisku uzależnione jest od wysokości dotacji budżetowych, które jednostka otrzymuje z budżetu gminy i budżetu państwa, a także pozyskuje z innych źródeł (M P i P S, EFS) w tym na realizację projektów.

Wydatki na poszczególne świadczenia według analizy lat poprzednich, oraz na podstawie wykonania budżetu w 2013 roku wskazują, że nakłady na świadczenia społeczne mają tendencję wzrostową, przy czym tendencja ta przypada na lata ustawowej weryfikacji świadczeń i kryteriów kwalifikujących do pomocy (ostatnio 2012 rok).

Co roku sporządzana jest ocena zasobów pomocy społecznej i w tym dokumencie opracowywane są wskaźniki określające dynamikę procesów zachodzących w sferze pomocy społecznej oraz prognozy rozwoju zjawisk.

Analiza zebranych danych statystycznych oraz wskaźników zasobów pomocy społecznej pozwalają na wskazanie kluczowych problemów stojących przed gminą w zakresie pomocy społecznej i jest to przesłanka do planowania wydatków w gminie na pomoc społeczną.

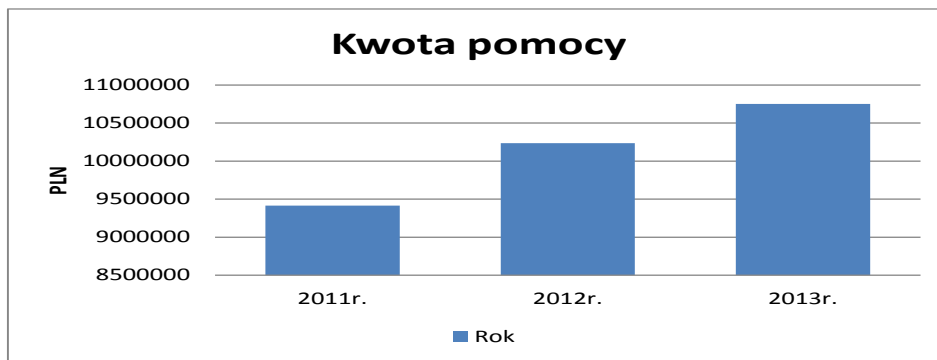
Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku jest jednostką budżetową, finansowaną z budżetu Gminy oraz zasilaną środkami przyznanymi przez administrację rządową.

Poniższa tabela przedstawia wysokość kwoty, jaka została przeznaczona na poszczególne świadczenia w latach 2011 -2013.

W ramach zadań zleconych udzielono świadczenia na kwotę:

Rok	Ilość osób					Kwoty pomocy [PLN]
	Pomoc społeczna	Fundusz alimentacyjny	Zasilki rodzinne i dodatki	Zasilki pielęgnacyjne	Świadczenia pielęgnacyjne	
2011	1 236	191	1 077	118	1 404	9 414 785
2012	1 113	184	974	114	1 985	10 236 643
2013	1 080	181	1 040	118	128	10 751 451

Dane : Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku

Przyczyny udzielenia wsparcia przez pomoc społeczną (zgodnie z art. 7 Ustawy z dnia 12 marca 2004r. O pomocy społecznej):

Przyczyna udzielania pomocy	2011r.		2012r.		2013r.	
	Ilość osób	Liczba rodzin	Ilość osób	Liczba rodzin	Ilość osób	Liczba rodzin
ubóstwo	586	188	595	193	796	253
sieroctwo	0	0	0	0	0	0
bezdomność	15	11	15	9	15	13
bezrobocie	1196	334	1193	334	1243	357
niepełnosprawność	575	210	608	227	610	227
długotrwała lub ciężka choroba	847	291	814	288	793	28
przemoc w rodzinie	10	3	208	60	330	90
ochrona macierzyństwa	534	92	593	105	551	109
bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym:	198	48	209	47	235	59
rodziny wielodzietne	29	4	47	7	539	95
rodziny niepełne	153	41	147	37	148	41
klęska żywiołowa	0	0	0	0	0	0
alkoholizm	162	68	162	66	184	72

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku

Najwięcej, bo aż 22,83% pomocy związane było z problemem bezrobocia, a 14,56% związane było z długotrwałą lub ciężką chorobą,

Bezrobocie jest jednym z największych problemów w mieście. O pomoc do Ośrodka zwracają się nie tylko ludzie starsi, niezaradni, niedołążni, chorzy. Coraz częściej pomocy potrzebują ludzie młodzi, w pełni sił, chętni do podjęcia pracy, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej. Szczególnie tragiczną jest sytuacja młodych rodzin pozostających bez jakiegokolwiek źródła dochodów, bez środków do życia. Również duży odsetek stanowiła pomoc związana z ubóstwem – 14,6% oraz niepełnosprawnością 11,2%..

Walka z wykluczeniem społecznym jedno z ważniejszych zadań realizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku.

2.8.3. Oświata

Gmina Nisko posiada dobrze rozwiniętą sieć placówek oświaty i wychowania. Potencjał edukacyjny Gminy tworzony jest przez szkoły podstawowe i gimnazja.

W Gminie i Mieście Nisko w roku szkolnym 2012/2013 funkcjonowało 8 szkół podstawowych oraz 5 gimnazjów, w tym 4 w ramach zespołów szkół oraz Przedszkole Publiczne. Ponadto prowadzone były placówki niepubliczne: Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Raclawicach, Niepubliczne Przedszkole "Żaczek", Niepubliczne Przedszkole "DOMmisia", Niepubliczne Przedszkole "Słoneczko" w Raclawicach, Niepubliczne Przedszkole "Akademia Przedszkolaka". Przy szkołach podstawowych zorganizowano 12 oddziałów przedszkolnych, do których uczęszczało 198 dzieci, w szkołach podstawowych uczyło się 1142 uczniów w 68 oddziałach, w gimnazjach 661 w 30 oddziałach. Do Przedszkola nr 1 uczęszczało 135 dzieci. W porównaniu z rokiem szkolnym 2011/2012 liczba uczniów w roku szkolnym 2012/2013 zmniejszyła się o 52 dzieci w oddziałach przedszkolnych, o 25 w szkołach podstawowych oraz o 56 w gimnazjach. W roku szkolnym 2013/2014 liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych wzrosła o 40 (w związku z objęciem dzieci 5-letnich obowiązkiem przedszkolnym), w szkołach podstawowych zmniejszyła się o 54 dzieci, w gimnazjach o 37.

W placówkach niepublicznych funkcjonujących na terenie Gminy Nisko w roku szkolnym 2012/2013 uczyło się 161 dzieci.

Liczba uczniów i oddziałów w roku szkolnym 2012/2013:

Placówka	Oddziały Przedszkolne		Śr.l. uczn/oddz.	Szkoła Podstawowa		Śr.l. uczn/oddz.	Gimnazjum		Śr.l. uczn/oddz.
	Liczba dzieci	Liczba oddz.		Liczba dzieci	Liczba oddz.		Liczba dzieci	Liczba oddz.	
PSP nr 1	25	1	25	197	11	17,9			
PSP nr 4	9	1	9	55	6	9,2			
PSP nr 6	8	1	8	56	6	9,3			
PSP Wolina	10	1	10	42	6	7			
ZS nr 2	36	2	18	282	12	23,5	180	8	22,5
ZS nr 3	38	2	19	236	12	19,7	140	6	23,3
ZS Zarzecze	40	2	20	179	9	19,9	104	5	20,8
ZS Nowosielec	32	2	16	95	6	15,8	70	3	23,3
Gimnazjum nr 1							167	8	20,9
Razem	198	12	16,5	1142	68	16,8	661	30	22

Źródło: ZOEASiP w Nisku

We wszystkich szkołach zarówno podstawowych jak i gimnazjalnych widoczny jest spadek ilości uczniów. Wiąże się to ze zmniejszaniem się ilości oddziałów w szkołach oraz spadkiem ilości zatrudnionych nauczycieli. Przewiduje się, że tendencja ta będzie się utrzymywać w latach następnych. Gmina Nisko stoi przed poważnymi trudnościami, których głównym źródłem jest niż demograficzny i wzrost kosztów utrzymania szkół i placówek oświatowych. Pogłębiający się niż demograficzny będzie systematycznie redukował liczebność klas, ilość oddziałów, a w konsekwencji wymusi restrukturyzację sieci szkolnej.

Prognoza ilości uczniów w Nisku (łącznie z placówkami niepublicznymi):

Rodzaj placówki	Rok szkolny							
	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Przedszkola	265	302	288	400	400	350	300	300
SP „0”	198	246	229	300	200	185	185	165
SP klasy 1–6	1156	1099	1144	1200	1220	1220	1210	1210
Gimnazja łącznie	660	624	592	590	545	565	585	560

Źródło: ZOEASiP w Nisku

Dożywianie w szkołach:

Szkoły dysponują trzema stołówkami: w PSP nr 1, w ZS nr 3, w ZS w Zarzeczu. Stołówka w Zarzeczu przygotowuje posiłki dla ZS w Nowosielcu, natomiast stołówka w PSP nr 1 - dla ZS nr 2, PSP nr 4, PSP nr 6, PSP w Wolinie i Gimnazjum nr 1. W poszczególnych placówkach z dożywiania w roku szkolnym 2012/2013 skorzystało łącznie 882 uczniów (330 posiłków zrefundowano ze środków OPS).

Sprawdziany i egzaminy w roku szkolnym 2012/2013:

Uczniowie z Gminy i Miasta Nisko przystępują do sprawdzianu po klasie VI oraz Egzaminu Gimnazjalnego. Wyniki poszczególnych egzaminów każdego roku są bardzo dobre i należą do najwyższych w powiecie niżańskim.

Do sprawdzianu po szkole podstawowej w roku szkolnym 2012/2013 przystąpiło 210 uczniów z 8 szkół podstawowych. Gmina Nisko uzyskała średnio 24,4 pkt., średnia w powiecie niżańskim wyniosła - 23,6 pkt.

L.p	Placówka	Średni wynik	Stanin szkoły		Liczba uczniów kl.VI
1	PSP nr 3	28,51	8	wysoki	41
2	PSP w Wolinie	27,92	8	wysoki	12
3	PSP nr 6	27,67	7	wysoki	3
4	PSP w Nowosielcu	26,72	7	wysoki	18
5	PSP nr 4	24,79	6	średni	14
6	PSP nr 1	22,57	4	średni	35
7	PSP w Zarzeczcu	22,49	4	średni	37
8	PSP nr 5	21,88	4	średni	50

Źródło: ZOEASiP w Nisku

W powiecie niżańskim 11 szkół osiągnęło wysoki stanin w tym 4 szkoły z Gminy Nisko.

W roku szkolnym 2012/2013 do egzaminu gimnazjalnego przystąpiło 234 uczniów. Sprawdzana była wiedza w zakresie języka polskiego, historii i wiedzy o społeczeństwie, matematyki, przedmiotów przyrodniczych i języków obcych. Gmina Nisko uzyskała najwyższe wyniki z języka polskiego, matematyki, przedmiotów przyrodniczych i języka angielskiego w powiecie niżańskim.

Przedmiot	Średni wynik w powiecie (w %)	Średni wynik w Gminie Nisko (w %)
język polski	63,0	68,5
historia i społeczeństwo	57,3	60,7
matematyka	47,5	54,0
przedmioty przyrodnicze	60,5	64,6
j.angielski (podstawowy)	57,7	67,6
j.niemiecki(podstawowy)	66,8	64,3

Źródło: ZOEASiP w Nisku

Inwestycje i remonty w oświacie:

Stan techniczny i poziom wyposażenia szkół i przedszkoli jest dobry. Przez szereg lat zmodernizowano część budynków, na bieżąco realizowane są przeglądy techniczne. Jest potrzeba aby szkoły wyposażać w sprzęt komputerowy nowej generacji, oraz środki edukacyjne dla najmłodszych dzieci (5-6 letnich).

W celu wyrównania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów wiejskich istnieje możliwość tworzenia niepublicznych przedszkoli.

W latach 2007-2013 Gmina Nisko stworzyła bogatą bazę sportową szkół. Powstały boiska finansowane między innymi z Rządowego programu „Moje boisko – Orlik 2012”:

Przy PSP nr 1 w Nisku o wymiarach 62x30, 10x19,60;

Przy Zespole Szkół nr 2 w Nisku wymiarach 62x30 32,10x19,60;

Przy Zespole szkół nr 3 w Nisku o wymiarach 62x30 32,10x19,60;

Powstały boiska wielofunkcyjne :

Boisko wielofunkcyjne przy ZS nr 2 o powierzchni poliuretanowej o wymiarach (48x26);

Boisko wielofunkcyjne trawiaste przy ZS w Zarzeczcu o wymiarach 96x18;

Boisko trawiaste i z nawierzchnią sztuczną w Zarzeczcu;

Boisko wielofunkcyjne przy LO w Nisku o wymiarach 48 x 26;

Z boisk i sal sportowych mogą korzystać nie tylko uczniowie, ale także sprawne osoby dorosłe dbające o zdrowie i kondycje fizyczną.

Ponadto dostępne jest Centrum Sportowo-Rekreacyjne w Raclawicach (skytepark, korty tenisowe, siłownia terenowa dla dorosłych, plac zabaw dla dzieci) oraz Centrum Sportowo-Rekreacyjne w Nowosielcu z boiskiem wielofunkcyjnym i siłownią terenową dla dorosłych.

Finansowanie oświaty na terenie Gminy miejsko-wiejskiej Nisko:

Finansowanie oświaty w Gminie odbywa się z subwencji ogólnej, jej części oświatowej oraz innych dochodów.

Planowane inwestycje w placówkach oświatowych na terenie Gminy Nisko:

- Budowa obiektu sportowego przy ZS w Zarzeczcu;
- Rozbudowa, remont i modernizacja przyszkolnych boisk sportowych i sal gimnastycznych obiektów szkolnych;
- Termomodernizacja obiektów szkolnych;
- Zakup wyposażenia i pomocy dydaktycznych;
- Rozbudowa placów zabaw dla dzieci.

2.8.4. Sport, rekreacja

W gminie i Mieście Nisko najważniejszą instytucją propagującą sport jest **Miejski Klub Sportowy "Sokół"** działający od 1919 r. z siedzibą w Nisku, przy ulicy Kościuszki 20. MKS "Sokół" dysponuje stadionem piłkarskim, który posiada boisko trawiaste o wymiarach 104 x 70 m oświetlone 4 jupiterami. Stadion wyposażony jest w tablicę świetlną wyników. Trybuny płyty głównej są częściowo kryte. Stadion może pomieścić 1 600 osób, w tym 950 to miejsca siedzące. MKS "Sokół" prowadzi zajęcia dla dzieci od 6 roku życia do wieku juniora a także seniora. Obecnie w klubie trenuje około 130 chłopców. Ponadto w Gminie i Mieście Nisko jest 6 boisk sportowych: na os. Podwolina, w miejscowości Zarzeczce, Raclawice, Wolina, Nowa Wieś i Nowosielec.

Na terenie Gminy Nisko działają jeszcze następujące Kluby:

- **Miejski Klub Sportowy "Sokół"** w Nisku
- **Klub Piłkarski „Zarzeczce”** z siedzibą w Zarzeczcu.
- **Stowarzyszenie Klub Sportowy GALENA** w Raclawicach
- **Klub Sportowy Podwolina** z siedzibą w Nisku.
- **Uczniowski Klub Sportowy „Wiking”**. Wiking jest nizańskim uczniowskim klubem sportowym zajmującym się armwrestlingiem. Klub powstał z inicjatywy kilku młodych osób z Niska. Obecnie w klubie trenują sympatycy siłowania na ręce z Niska i okolic oraz zawodnicy z Tarnobrzega i Sanoka. Kilkunastoletnia działalność przyczyniła się do zdobycia wielu osiągnięć nie tylko na arenie krajowej ale i międzynarodowej. Co roku reprezentanci klubu stają na najwyższych stopniach podium imprez takich jak Mistrzostwa Polski czy Puchar Polski w Siłowaniu na ręce. Oprócz imprez krajowych zawodnicy klubu Wiking

zasilają także skład kadry narodowej Polski na prestiżowych zawodach międzynarodowych. Występując na wielu imprezach na całym świecie Wikingowie brali udział w zawodach na Węgrzech, w Anglii, Bułgarii, Rosji, Holandii, a nawet dwukrotnie w Stanach Zjednoczonych.

- **Amatorski Klub Sportowy „Orkan” Nisko.** Amatorski Klub Sportowy Orkan od 1997 r. organizuje i prowadzi zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży z niżańskich szkół w dyscyplinie piłka siatkowa. AKS Orkan szkoli dzieci i młodzież do udziału w rozgrywkach szkolnych, rozgrywkach ligowych PWZPS, udziału w turniejach, biwakach i obozach sportowych. Zajęcia szkoleniowe prowadzone są przez fachową kadrę trenerską – instruktorską.
- **Uczniowski Klub Sportowy „Nisko”.** Klub działa przy Gimnazjum Nr 1 w Nisku.
- **Uczniowski Klub Sportowy „Olimp”.** Klub działa przy ZS Nr 3 w Nisku.
- **Uczniowski klub Sportowy „Nurt-Zarzecz”.** Działa przy ZS w Zarzeczcu.
- **Międzyszkolny Klub Sportowy „Małoletni” w Nisku.** Klub zrzesza uczniów z ZS nr 2 i PSP nr 1 w Nisku.
- **Stowarzyszenie Brydża Sportowego „Szlemik San” w Nisku.**
- **Stowarzyszenie Stalowowolski Klub Kyokushin Karate "Bushido" – Oddział w Nisku.** Klub działa przy Gimnazjum nr 1 w Nisku.
- **Uczniowski Klub Sportowy „Football Academy” Nisko.**
- **Stowarzyszenie „Sokoł Nisko”.**

W latach 2007-2013 poszerzono bazę sportową na terenie Gminy i Miasta Nisko. Powstało:

Centrum Sportowo - Rekreacyjne w Raclawicach obejmujące skatepark, plac zabaw dla dzieci, korty tenisowe;

Centrum Sportowe w Wolinie obejmujące boisko trawiaste i boisko do piłki plażowej;

Centrum Sportowe w Nowej Wsi obejmujące boisko trawiaste, plac zabaw i boisko do piłki siatkowej;

Centrum Sportowe w Nowosielcu obejmujące boisko ze sztuczną nawierzchnią, plac zabaw – przy Domu Kultury.

Centrum Sportowo-Rekreacyjne (w budowie) obejmujące boisko do piłki nożnej, bieżnię i plac zabaw – przy ZS w Nowosielcu.

Na terenie Gminy i miasta Nisko w ostatnich latach powstały siłownie terenowe: w Parku Miejskim w Nisku, w Zarzeczcu, Raclawicach, Nowosielcu, Wolinie i Nowej Wsi.

Zmodernizowano stadion sportowy MKS "Sokół" oraz stadiony w Podwolinie i Zarzeczcu.

Gmina Nisko w ciągu kilku ostatnich lat zadbała również o potrzeby najmłodszych mieszkańców, poprzez budowę 14 placów zabaw przy szkołach, przedszkolach, na osiedlach i w sołectwach.

Park Miejski w Nisku jest miejscem rekreacji dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W latach 2007-2013 wybudowano w Parku Miejskim: siłownię terenową dla dorosłych, plac zabaw dla dzieci, pętlę dla rolkarzy.

Funkcję rekreacyjną na terenie Gminy i Miasta Nisko pełni zbiornik retencyjny w Podwolinie, na którym prowadzone są szkolenia dotyczące uprawnień żeglarskich oraz regaty organizowane przez nizański Jacht Klub.

Stowarzyszenie Jacht Klub Nisko założone zostało w styczniu 2010 roku. Obecnie klub skupia 94 członków. Klub organizuje szkolenia na patent żeglarza jachtowego, sternika jachtowego oraz kurs młodszego instruktora żeglarstwa. Od czterech lat Jacht Klub organizuje wraz z Burmistrzem Gminy i Miasta Nisko regaty na zbiorniku wodnym w Podwolinie. Jest to impreza, która gromadzi wielu miłośników żeglarstwa i społeczności lokalnej.

2.8.5. Kultura

Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku

Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku powstała w 1947r. Biblioteka posiada 3 filie: działające na terenie wsi Nowosielec (od 1953r.), Raclawice (od 1961r.), Zarzecze (od 1966r.)

Biblioteka posiada stanowiska komputerowe dla użytkowników :

w Nisku – 9 stanowisk

w Raclawicach -1

w Nowosielcu – 2

w Zarzeczu – 2

Baza lokalowa bibliotek przedstawia się następująco:

Biblioteka	Powierzchnia w [m ²]	Liczba izb
Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku	298 użytkowa 217	5
Filia Nowosielec	32	1
Filia Raclawice	36	1
Filia Zarzecze	133	1

Źródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku.

Biblioteka Publiczna w Nisku wraz z filiami posiada 61 622 pozycji książkowych. Liczba czytelników w 2013 roku wyniosła 2779 osób, z czego 997 osób to czytelnicy do lat piętnastu. W ciągu roku wypożyczono na zewnątrz 50 996 książek, natomiast na miejscu udostępniono 2435 książek. W roku 2013 biblioteka zakupiła łącznie 1829 książek.

Zbiory biblioteczne – zakup książek

Biblioteka	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku wraz z filiami	1757	1366	1829

Zródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku.

Księgozbiór oddziału dla dorosłych liczy 20 207 woluminów (dla wszystkich bibliotek) w tym:

- Literatura piękna - 12 967
- Literatura niebeletrystyczna - 7 240

Księgozbiór Oddziału dla dzieci i młodzieży liczy 12 188 (dla wszystkich bibliotek) woluminów w tym:

- Literatura dla dzieci i młodzieży – 9 455
- Literatura niebeletrystyczna – 1 931
- Literatura piękna - - 802

Struktura całego księgozbioru Miejskiej Biblioteki Publicznej wraz z filiami:

- Literatura piękna dla dorosłych – 25 199
- Literatura piękna dla dzieci i młodzieży – 16 425
- Literatura niebeletrystyczna – 19 529

W Miejskiej Bibliotece Publicznej zatrudnieni są : dyrektor – 1 etat, księgowa ¼ etatu, bibliotekarze 4 ½ etatu, sprzątaczką 1 etat, osoby do prac interwencyjnych - filia Raclawice i Zarzecze po ½ etatu w Nowielcu 1 etat. Razem w Bibliotece pracują osoby łącznie na 8 ¾ etatu.

Biblioteka udostępnia czasopisma audiobooki, dokumenty życia społecznego, organizuje działalność kulturalną, prowadzi usługi kserograficzne, drukowania, skanowania, faksowania, bindowania i laminowania. Pełni również nadzór merytoryczny nad bibliotekami w powiecie.

Biblioteka także organizuje i włącza się w różnego rodzaju akcje:

- Ferie Zimowe,
- Wakacje,
- Cała Polska Czyta Dzieciom,
- Tydzień Bibliotek.

Liczbę wypożyczeń i wypożyczeń na jednego czytelnika w latach 2010 -2013r. na terenie Gminy miejsko-wiejskiej Nisko prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	2010 rok	2011 rok	2012 rok	2013 rok
Liczba czytelników	2790	2838	2857	2779
Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika	20,3	20,0	19,4	18,3

Zródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku.

Działające biblioteki obejmują swoim zasięgiem wszystkich mieszkańców Gminy Nisko. Analizując wskaźniki czytelnicze i porównując je z poprzednimi latami, widać, spadek wskaźnika wypożyczeń przypadających na 1 osobę.

Finansowanie Biblioteki:

Działalność Biblioteki finansowana jest przez Urząd Gminy i Miasta Nisko, otrzymuje także dotację ze Starostwa Powiatowego w Nisku na prowadzenie zadań powiatowych, a także pozyskuje środki na zakup księgozbioru z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Promocja czytelnictwa”.

Liczba czytelników i wypożyczeń w 2013 roku

Wyszczególnienie	Liczba wypożyczeń	Liczba czytelników
Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku	38 656	2053
Filia w Nowosielcu	5463	301
Filia w Raclawicach	2690	125
Filia w Zarzeczcu	4187	300

Źródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Nisku.

Potrzeby Biblioteki, planowany rozwój w kolejnych latach:

- Nowoczesny, przestrzenny lokal z nowym wyposażeniem
- Zwiększenie kadry obsługi podstawowej bibliotek

Niżańskie Centrum Kultury „Sokół”

Niżańskie Centrum Kultury "Sokół" w Nisku zostało powołane Uchwałą Rady Miejskiej z dnia 1 marca 1991r.

Odbiorcami działalności Niżańskiego Centrum Kultury "Sokół" są wszyscy mieszkańcy miasta i gminy Nisko oraz mieszkańcy i instytucje z zaprzyjaźnionych miejscowości (w tym również za granicą). Wśród adresatów działalności znajdują się zarówno dzieci i młodzież jak i osoby dorosłe oraz seniorzy.

Niżańskie Centrum Kultury "Sokół" realizuje zadania w zakresie upowszechniania wartości ogólnonarodowej, regionalnej i środowiskowej, tworzenia kultury i sztuki poprzez działalność animacyjną, sprzedaż dóbr kultury.

Podstawowym celem NCK "Sokół" jest pozyskiwanie i przygotowanie społeczeństwa do czynnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia jej wartości. Działalność programowa Niżańskiego Centrum Kultury "Sokół" obejmuje przedsięwzięcia kulturalne o zasięgu lokalnym, powiatowym, wojewódzkim i międzynarodowym. Wśród podejmowanych inicjatyw znajdują się koncerty, wystawy, konkursy recytatorskie, spotkania autorskie, akcje/uroczystości okolicznościowe, imprezy kulturalno-rozrywkowe i przedsięwzięcia wyjazdowe.

NCK „Sokół” w latach 2008 – 2013 działał według bogatego kalendarium imprez kulturalnych dla mieszkańców, był organizatorem lub współorganizatorem wielu wystaw, konkursów, spotkań autorskich i poetyckich, akcji patriotycznych i uroczystości okolicznościowych, imprez kulturalno-rozrywkowych.

Ważnym wydarzeniem kulturalnym były Obchody 100 - lecia istnienia niżańskiego Kina „Sokół”. Tygodniowa impreza o zasięgu ogólnopolskim, zorganizowana w maju 2009 roku, skupiła miłośników kina. Stałym elementem przedsięwzięcia były seanse filmowe wyświetlane każdego dnia. Ponadto zorganizowano wystawę p.t. „Magia Kina”, spotkanie z profesjonalnym aktorem młodego pokolenia, „Niżańskie Kino Nocnych Marków czyli całonocne kino plenerowe na niżańskim stadionie, spotkanie ze znanym reżyserem, a także cykl projekcji filmowych pn. „Mistrzowie polskiej Szkoły Filmowej”. Całość zakończyła gala jubileuszowa z koncertem muzyki filmowej w wykonaniu Orkiestry Symfonicznej Zespołu Szkół Muzycznych nr 1 im. Karola Szymanowskiego w Rzeszowie. Przedsięwzięcie to uzyskało dofinansowanie z Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.

NCK „Sokół” uatrakcyjnia swoją działalność, prowadząc amatorskie grupy artystyczne oraz koła zainteresowań dla dzieci i młodzieży.

Działający przy Niżańskim Centrum Kultury **Teatr „Kontynuacja”**, jest grupą teatralną o sporym dorobku artystycznym, wystawiającą swe sztuki na deskach niżańskiej sceny, jak również w wielu innych zaprzyjaźnionych placówkach. W roku 2007 teatr uczcił setną rocznicę śmierci Stanisława Wyspiańskiego. Premiera dramatu „Wesele” odbyła się 11 listopada w 89. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. Kolejnym przedsięwzięciem teatru w 2008 była „Zemsta” - sztuka Aleksandra Fredry wystawiona w 90. rocznicę odzyskania niepodległości. W roku następnym, 6 grudnia 2009, odbyła się premiera sztuki „Moralność Pani Dulskiej” Gabrieli Zapolskiej w reżyserii Beaty Lewickiej.

W roku 2011 zamierzeniem dwóch grup, teatru „Kontynuacja” oraz Chóru Męskiego, było przybliżenie publiczności spuścizny antyku, którą odnajdujemy w dziele Jana Kochanowskiego „Odprawa posłów greckich”. Premiera spektaklu odbyła się 6 lutego 2011 r.

W 2014 r. Teatr "Kontynuacja" podjął się realizacji kolejnych spektakli teatralnych. 4 maja 2014 r., w sali widowiskowej niżańskiego Sokoła, społeczność niżańska miała przyjemność obejrzyć premierę spektaklu "Antygona w Nowym Jorku" Janusza Głowackiego - reż. Marek Urban.

W roku 2009 przy NCK „Sokół” istniała formacja „Mała Kontynuacja”, która wystawiła spektakl „Królowna Śnieżka... w nowym wydaniu, czyli spojrzenie w lustro”.

W NCK "Sokół" działa Kapela Ludowa, która zrzesza przedstawicieli kilku pokoleń. W 2014 r. Kapela obchodziła 40 – lecie istnienia i działalności artystycznej.

Działalność różnorodnych grup i zespołów stwarza możliwość poszerzenia i urozmaicenia kalendarza imprez Niżańskiego Centrum Kultury „Sokół”.

W ramach zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży Niżańskie Centrum Kultury „Sokół” oraz filie Domu Kultury w Zarzeczcu oraz Nowosielcu organizują corocznie ferie zimowe oraz letnie, zajęcia rozwijające zdolności i zainteresowania (zajęcia plastyczno-muzyczne, ognisko plastyczne, zespoły taneczne, nauka gry na instrumentach dętych, warsztaty teatralne).

NCK „Sokół” organizuje szereg imprez kulturalno-rekreacyjnych integrujących mieszkańców Miasta i Gminy. Do ważniejszych należą: Międzynarodowy Przegląd Sztuki Dziecięcej i Młodzieżowej „Szkatuła”, Dni Niska, Wiosenne kulturalia, „Taneczne Zapasy” – przegląd Zespołów Tańca Sportowego, „Nitką malowane” – wystawa haftu i robótek ręcznych, Przegląd zespołów i chórów seniorskich „Si Senior”, Spotkanie Wigilijne połączone z przekazaniem Betlejmskiego Światła Pokoju, kiermasz Wielkanocny.

W chwili obecnej przy NCK „Sokół” działa pięć grup tańca nowoczesnego, zespół instrumentalno-wokalny, zespół wokalny, Niżańska Kapela Ludowa, Teatr „Kontynuacja”, Chór Seniorów "Echo".

W 2010 roku powołano do życia nową formację taneczną - Reprezentacyjną Sekcję Taneczną

Mażorettek. Sekcja powstała jako grupa choreograficzna towarzysząca Orkiestrze Rozrywkowej. Sekcja Mażorettek od 2010 roku uświetnia imprezy patriotyczne i okolicznościowe na terenie gminy Nisko oraz powiatu niżańskiego. Ma za sobą także występy poza granicami Polski. W dniach 10-12 czerwca 2012 r. Mażoretki reprezentowały Nisko podczas Dni Kultury Polskiej – IX Festynie Kultury Polskiej „Znad Issy”, koncertując w miejscowościach: Wędziagole, Kiejdany i Kowno. Do 2013 roku formacja występowała 50 razy.

W trakcie roku kalendarzowego NCK „Sokół” organizuje wystawy, konkursy, spektakle, spotkania autorskie oraz uroczystości patriotyczne i okolicznościowe. Oprócz imprez prowadzone są stałe zajęcia plastyczno-manualne, ognisko plastyczne, nauka gry na instrumentach oraz nauka języków obcych. Ponadto w ramach zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży NCK wraz z filiami organizuje corocznie ferie zimowe oraz wakacje letnie, w trakcie których odbywają się zajęcia dla dzieci i młodzieży pozwalające rozwijać ich zainteresowania i zdolności.

W latach 2010-2013 znacznie poprawiła się sytuacja NCK „Sokół” w zakresie infrastruktury oraz wyposażenia służącego działalności kulturalnej. W tym okresie zakończono realizację projektu „Rozbudowa budynku Wiejskiego Domu Kultury w Zarzeczcu” w ramach programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Zadanie obejmowało wykonanie rozbudowy budynku WDK w Zarzeczcu, zakup mobilnej sceny z zadaszeniem wraz z wyposażeniem w sprzęt nagłaśniający i oświetleniowy.

Potrzeby Niżańskiego Centrum Kultury „Sokół”:

Podstawową potrzebą NCK jest rozbudowa budynku, w którym obecnie prowadzona jest działalność kulturalna (budynek przy ul. Kościuszki 9). Dzisiaj w budynku znajduje się jedynie przestarzała sala kinowa, która wymaga remontu, dwa hole i kilka pomieszczeń biurowych. Większość zajęć prowadzi się w szkołach. Ze względu na ograniczenia lokalowe NCK nie posiada pracowni (np. fotograficznej, ceramiki artystycznej), sali baletowej, powierzchni wystawienniczej (co jest tym bardziej dotkliwie, że zlikwidowano Salon Sztuki, w związku z wypowiedzeniem umowy najmu pomieszczeń) sali, w której mogłyby się odbywać szkolenia i spotkania towarzystw, stowarzyszeń itp. W przyszłości NCK chciałoby rozbudować budynek „Sokoła” w kierunku ulicy Kilińskiego. Projekt budowlany powinien uwzględniać secesyjny styl macierzystego budynku. Nowy budynek sięgałby od ulicy Kościuszki do ulicy Kilińskiego, od dobudowanej strony znalazłoby się główne wejście. W dobudowanej dwupiętrowej części znalazłaby się sala baletowa, sale wystawiennicze i pracownie.

Ze względu na to, że jest to obiekt wybudowany w stylu secesyjnym i posiada duże walory estetyczne, po remoncie i zaadaptowaniu go do pełnienia szerszej działalności kulturalnej, mógłby pełnić funkcję centrum kulturalnego i być jednocześnie ozdobą miasta.

Katolicki Dom Kultury "Arka" im. Świętej Jadwigi Królowej w Raclawicach

Katolicki Dom Kultury "Arka" w Raclawicach został powołany 31 sierpnia 1996 r.

W realizowanych formach działalności „Arka” przejawia „pietyzm” w zachowaniu tożsamości kultury polskiej. Jednocześnie otwarta jest na współpracę z ośrodkami kultury o różnym charakterze, czego dowodem jest współpraca z wieloma centrami kultury, także zagranicznymi, jak: Centrum Twórczości Dzieci i Młodzieży w Moskwie, Szkołą Sztuk Pięknych w Gatczynie k/Sankt Petersburga, Szkołą Muzyczna w Jekaterinburgu, Dziecięcym Zespołem Pieśni i Tańca „Kwiaty Polskie” w Ejszyszkach na Litwie, Zespołem Pieśni i Tańca „Polski Orzeł” w Toronto w Kanadzie, Ośrodkiem Kultury w Hecklingen w Niemczech, Polonijnym Ośrodkiem Kultury w Chmielnickim na Ukrainie, Filharmonią Narodową w Tbilisi w Gruzji.

Głównymi celami KDK "Arka" są: „ewangeliczna inkulturacja” i trwanie na straży kulturowego dziedzictwa. Realizowane jest to poprzez: animacje kultury lokalnej wsi Raclawice, gminy miasta Niska i okolic w oparciu o tradycję, zwyczaje, przekaz i nowe formy; ochronę kultury rodzimej; pielęgnowanie wartości religijnych, moralnych, kulturalnych w służbie człowiekowi, w poszanowaniu jego godności; inspirowanie dzieci i młodzieży do aktywnego uczestnictwa w poznawaniu, szukaniu sensu i wartości, doznaniu piękna i przeżywaniu go wraz z innymi; motywowanie młodego pokolenia do wysiłku na rzecz własnego wzrastania w kulturę i tworzenia nowej kultury życia i miłości; przybliżania wzorów osobowościowych.

Do podstawowych zadań KDK „Arka” należy prowadzenie działalności kulturalnej i artystycznej związanej z wypełnianiem poprzez parafię funkcji kulturotwórczej. W zakres tych zadań wchodzi następująca działalność:

- Zespół Pieśni i Tańca „Raclawice”,
- Klub Biblijny „Słowo Boże”,
- Biblioteka,
- Spotkania z literaturą,
- Spotkania z poezją religijną i patriotyczną,
- Wykłady, prelekcje, dyskusje,
- Chóry i grupy wokalne,
- Koła i kluby zainteresowań,
- Wystawy,

Widowiska teatralne i taneczne,
Koncerty, prezentacje,
Festiwale i spotkania dzieci i młodzieży z różnych środowisk,
Inne formy kulturalne wypracowane w trakcie rozwoju działalności KDK.

Do najbardziej rozwiniętych form należą: ZPiT „Raclawice, Koło Plastyczne (w ramach którego odbywa się również nauka haftów, robienie koronek). W „Arce” odbywają się też liczne wernisaże, „Wieczory z Muzą” (wieczór z poezją, różnego rodzaju pieśnią, nawet operową), wykłady, prelekcje, przedstawienia, wernisaże. KDK „Arka” jest też organizatorem Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej „Eutrapelia”, który przeznaczony jest dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych Diecezji Sandomierskiej.

Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Nisko :

- Towarzystwo Ziemi Niżańskiej w Nisku;
- Towarzystwo Przyjaciół Zespołu Pieśni i Tańca Raclawice;
- Stowarzyszenie Rozwoju Osiedla „Malce”;
- Stowarzyszenie Żeglarskie „Jacht Klub”;
- Stowarzyszenie Aktywnej Współpracy w Wolinie SAWW;
- Stowarzyszenie Turystyczno Ekologiczno Przyrodnicze Ziemi Niżańskiej;
- Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej „Integracja”;
- Podkarpackie Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Życie z pasją” w Wolinie;
- Towarzystwo Wędkarskie w Wolinie;
- Niżańskie Centrum Rozwoju w Nisku;
- Partnerstwo dla Ziemi Niżańskiej w Nisku;
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Zarzeckiej;
- Stowarzyszenie Klub Sportowy Raclawice;
- Związek Byłych Żołnierzy i Oficerów Rezerwy WP w Nisku;
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Policyjnych w Nisku;
- Stowarzyszenie Integracji i Rozwoju IN RE w Nisku;
- Stowarzyszenie dla Kultury "Collegium" w Nisku;
- Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Czarnieckiego w Nisku;
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Raclawice;
- Katolickie Stowarzyszenie "Civitas Christiana" w Nisku;
- Stowarzyszenie "Bezpieczny powiat" w Nisku;
- Bractwo Matki Bożej Fatimskiej w Nisku;

- Towarzystwo Inicjatyw Społecznych, Edukacyjnych i Gospodarczych "Nasza Przyszłość".
- „SENIOR” Koło Terenowe Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Nisku.

2.8.6. Turystyka

Rozwój turystyki to ważna gałąź dla rozwoju i podnoszenia atrakcyjności Gminy. Gmina winna dążyć do zwiększenia obsługi ruchu turystycznego oraz do uatrakcyjnienia pobytu turystów odwiedzających Gminę, aby chętnie do niej wracali.

Na terenie Gminy Nisko istnieją zabytki, pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej ciekawe miejsca związane z historią i kulturą regionu niżańskiego. Do najciekawszych pod względem turystycznym należą:

Pomniki przyrody ożywionej – drzewa

- sosna wejmutka w parku Nr rejestru 289;
- jesion na terenie gosp. „Sopot” Nr rejestru 291;
- klon w parku Nr rejestru 290;
- platan w parku miejskim Nr rejestru 449;
- dąb szypułkowy w parku miejskim Nr rejestru 450;
- dąb szypułkowy Parafia św. Józefa Nr rejestru 638;
- dąb szypułkowy ZSZ EL Nr rejestru 639;
- zgrupowanie 182 dębów szypułkowych „Dębinka” Nr rejestru 640;
- w miejscowości Raclawice–Waldekówka - dąb szypułkowy, Nr rejestru 293;
- w miejscowości Raclawice klon, Nr rejestru 292.

Na terenie Gminy ochronę prawną zastosowano dla:

- fragmentu otuliny – Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie” w północno – zachodniej części Gminy o powierzchni 376 ha utworzonego uchwałą WRN w Tarnobrzegu z dnia 20.03.1988 r. Nr XXVI/141/88;
- użytków ekologicznych utworzonych Rozporządzeniem Wojewody Tarnobrzieskiego Nr 3 z dnia 4.03.1997 r. dla zachowania ekosystemów bagiennych, są to:
 - teren bagna o powierzchni 1,50 ha;

- teren podmokły o powierzchni 1,00 ha;
- bagno „Uroczysko Bardo” o powierzchni 8,00 ha, Rada Gminy Nisko uchwałą Nr XXXVIII/340/97 zatwierdzającą zmiany w planie powiększyła teren „Uroczyska Bardo” do powierzchni 14,07 ha. Wszystkie użytki zlokalizowane są na terenie leśnictwa Zatyki.

Ponadto ochroną konserwatorską objęte są 2 parki:

- park miejski w Nisku o powierzchni 15,30 ha,
- park podworski Waldekówka w Raclawicach o powierzchni 2,00 ha.

Przez teren Gminy przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- *Szlak żółty*: Sandomierz - Gorzyce - Wrzawy - Radomyśl nad Sanem - Rozwadów - Stalowa Wola - **Nisko - Zarzecze** - Ulanów - Bieliny - Krzeszów - Kuryłówka – Leżajsk, długość szlaku 107 km/30 godz.
- Baza noclegowa na terenie Gminy stanowią:
- Zajazd „Pod Jesionami”, ul. Lubelska, Nisko,
- Hotel-Restauracja Gospoda, ul. Polna, Nisko,

2.8.7. Zabytki

Zachowane obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie Gminy pochodzą z XIX i XX wieku. Łącznie na terenie Gminy zewidencjonowano 60 obiektów zabytkowych. Są to obiekty sakralne, zespoły dworskie, kapliczki, cmentarze, domy mieszkalne, obiekty użyteczności publicznej zlokalizowane w Nisku, Zarzeczu, Raclawicach, Nowosielcu.

Na szczególną uwagę zasługuje zespół obiektów miejskich i przemysłowych z XIX i początku XX wieku. Ciekawym zespołem obiektów zasługującym na ochronę jest układ urbanistyczny o charakterze małomiasteczkowym w obrębie ulic wylotowych z rynku: ul. Sandomierska, Paderewskiego, Wolności, Kościuszki.

Do najważniejszych zabytków architektury, zlokalizowanych na terenie Gminy Nisko, wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Podkarpackiego należą następujące obiekty:

Miasto Nisko

- zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem Św. Józefa, 1896r., Nr rejestru A-437 z dnia 22.04.1991r.;
- plebania, Nr rejestru A-437
- Park dworski, obecnie miejski, Nr rejestru A-144 z dnia 17.05.1986r.
- cegielnia z suszarnią, Nr rejestru A-257 z dnia 08.04.1981r.;
- cmentarz wojenny z I i II wojny światowej, Nr rejestru A-417 z dnia 18.10.1989r.;
- dom, ul. Kościuszki 11, XIX/XX w., Nr rejestru A-142 z dnia 28.03.2006r.
- oficyna pałacowa, obecnie UM, ul. Kościuszki 1a, 1873-75, nr rej.: A-1286 z 29.10.2014

Nisko – Malce

Kaplica p.w. MB Królowej Polski, 1910r., Nr rejestru A-140 z dnia 21.12.2005r.

Nisko – Warchoły

- kaplica grobowa 1899r., Nr rejestru A-255 z dnia 05.03.1981r.;

Raławice

- cmentarz parafialny, Nr rejestru A-383 z dnia 17.06.1988r.;
- park podworski Waldekówka, Nr rejestru A-243 z dnia 05.05.1977r.;
- cmentarz przykościelny wraz z plebanią i ogrodem, Nr rejestru A-438 z dnia 10.06.1988r.;

Zarzecze

- cmentarz parafialny, Nr rejestru A-353 z dnia 14.06.1988r.

Na terenie Gminy występują także stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków:

Miasto Nisko

- Osada, wczesne średniowiecze, Stanowisko 1, Nr rejestru 548;

Nisko – Warchoły

- Cmentarzysko, Nr rejestru 549;

Zarzecze

- Cmentarzysko, Nr rejestru 560.

Ponadto szczególną wartość zabytkową posiadają:

- zespół dworsko-parkowy w Zarzeczu;

- zespół zabudowy przemysłowej i budynki użyteczności publicznej w Nisku (młyn, stolarnia, budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”);
- zespół zabudowy małomiasteczkowej przy ul. Wolności, Sandomierskiej, Kościuszki, Mickiewicza.

2.8.8. Bezpieczeństwo publiczne

Nad bezpieczeństwem publicznym w gminie i mieście Nisko z racji zadań ustawowych opiekę sprawują głównie służby mundurowe: Policja i Straż Pożarna.

Działania Policji koncentrują się na prewencji, akcjach patrolowych, interwencjach. W celu zabezpieczenia porządku publicznego i bezpieczeństwa w miejscach publicznych tutejsza Komenda Powiatowa Policji realizuje służbę patrolową i obchodową, organizuje zabezpieczenie imprez masowych oraz prowadzi liczne działania i akcje prewencyjne.

Służba patrolowa organizowana jest w okresie całodobowym z uwzględnieniem miejsc najbardziej zagrożonych. W miarę potrzeb i możliwości zwiększa się ilość służb patrolowych w związku z organizowanymi imprezami, meczami piłkarskimi, uroczystościami państwowymi i religijnymi. Dzięki takim przedsięwzięciom statystyki policyjne odnotowują z roku na rok spadek liczby przestępstw i wykroczeń na terenie gminy i miasta Nisko.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy Nisko opiekę sprawuje również Straż Pożarna. Dzisiejsza Straż Pożarna to służba o szerokim spektrum działania. Oczywiście głównym zadaniem strażaków jest walka z ogniem, ale służby te wyjeżdżają do różnorodnych akcji; wszędzie tam gdzie istnieje zagrożenie zdrowia czy życia ludzkiego. Uczestniczą w licznych akcjach przy usuwaniu skutków wypadków drogowych z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu do neutralizacji zagrożeń chemicznych, technicznych czy ekologicznych. Realizują zadania w zakresie szeroko rozumianej prewencji polegającej na przeprowadzaniu kontroli przestrzegania przepisów przeciwpożarowych, rozpoznawaniu zagrożeń i ewidencjonowaniu zagrożeń pożarowych, technicznych, chemicznych i ekologicznych. Ustalają wstępnie okoliczności powstawania i rozprzestrzeniania się pożarów oraz zagrożeń miejscowych. Biorą udział w odbiorach obiektów budowlanych oddawanych do użytkowania.

Prowadzą także działalność informacyjno – propagandową z w zakresie rozpowszechniania i przestrzegania znajomości przepisów przeciwpożarowych.

Uczestniczą w akcjach przeciwpowodziowych na terenie gminy i poza jej granicami.

Bardzo silnym wsparciem w działaniach ratowniczo-gaśniczych dla Państwowej Straży Pożarnej są Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych. W gminie Nisko działają trzy jednostki OSP z czego dwie włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego: OSP Zarzecze i OSP Nowosielec. Jednostka OSP Nisko jest jednostką mniejszą i słabiej „usprzętowaną”, ale w miarę swoich możliwości uczestniczy w różnych akcjach.

Wyposażenie KP PSP Nisko w pojazdy i sprzęt ratowniczy przedstawia się następująco:

- GBA 2,5/25 (Renault) - średni samochód ratowniczo-gaśniczy,
- GCBA 4/24 (Star-Man) – ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy,
- GLBARt – (Iveco) – lekki samochód ratownictwa technicznego,
- samochód podnośnik – drabina SHD-25 (Man),
- samochód ratownictwa wodnego (Toyota Hilum),
- łódź ratownicza + ponton z silnikiem zaburtowym,
- samochód komunikacyjno-operacyjny (Skoda Octavia),
- samochód operacyjny (Renault Megane – pozyskany z Policji),
- samochód kwatermistrzowski (Citroen Jumper),
- przyczepa pompowa dużej wydajności.

Ponadto KP PSP posiada szereg sprzętu do działań specjalistycznych.

Jednostka OSP Zarzecze dysponuje następującym sprzętem:

- GCBA 2,5 (Jelcz) ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy,
- Ford Transit - lekki samochód operacyjny,
- aparaty medyczne PSP R1
- aparaty powietrzne
- pompy do wody brudnej, piły łańcuchowe, pompy pływające, agregat prądotwórczy.

Jednostka OSP Nowosielec posiada na wyposażeniu następujący sprzęt:

- GCBA (Star) - ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy,
- VW T-4 - lekki samochód operacyjny,
- aparaty medyczne PSP R1,
- aparaty powietrzne,
- pompy do wody brudnej, piły łańcuchowe, pompy pływające, agregat prądotwórczy.

Jednostka OSP Nisko dysponuje następującym sprzętem:

- VW T-4 - lekki samochód operacyjny,
- Jeep Cherokee - lekki samochód operacyjny,
- pompy do wody brudnej, piły łańcuchowe, pompy pływające, agregat prądotwórczy.

Ogółem Straże Pożarne z terenu gminy Nisko w latach 2012/2013 brały udział w 592 akcjach. Najistotniejsze zdarzenia to pożary lasów i młodników, pożary suchych traw oraz akcje przy wypadkach komunikacyjnych.

Omawiając tematykę zabezpieczenia publicznego i bezpieczeństwa na terenie gminy i miasta Nisko trzeba również zaakcentować udział w tym zakresie służb sanitarnych i weterynaryjnych.

Służby te może na co dzień mniej widoczne wykonują swoje zadania ustawowe na bieżąco. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Nisku prowadzi stałe działania profilaktyczne poprzez ciągły monitoring terenu i prowadzenie szczepień zapobiegawczych u zwierząt gospodarskich. W wypadku wystąpienia chorób u zwierząt np. wścieklizna, ptasia grypa i inne prowadzi szeroko zakrojoną akcję w celu ustalenia źródła pochodzenia choroby i jej skutecznego zwalczania. W takim przypadku organizuje niezbędne szczepienia ochronne i profilaktyczne. Obejmuje leczeniem zwierzęta poszkodowane w wyniku kłęski żywiołowej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Nisku udziela pomocy przy wszelkiego rodzaju zagrożeniach epidemiologicznych lub w przypadku wystąpienia ataku bioterrorystycznego. Prowadzi także okresowe badania wody i żywności oraz przy podejrzeniach zbiorowego zatrucia. Prowadzi kontrole placówek oświatowych, gastronomicznych, zakładów pracy produkujących żywność oraz placówek handlowych. Organizuje szczepienia ochronne ludności z terenów dotkniętych powodzią. W razie konieczności współpracuje z Gminnym Zespołem Zarządzania Kryzysowego.

2.9. Bezrobocie

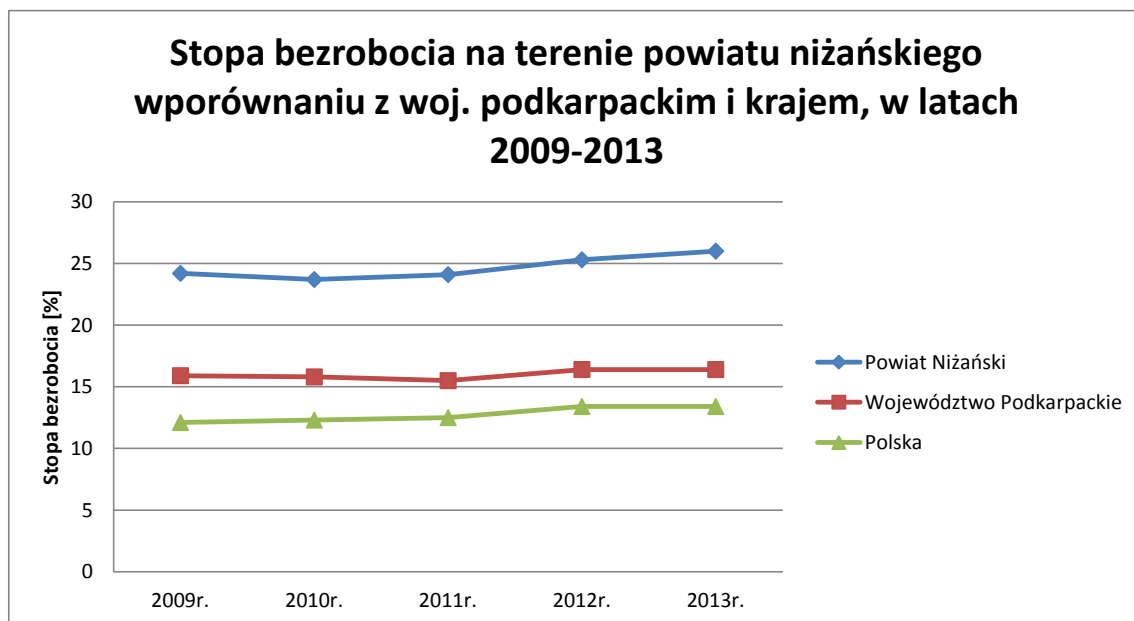
Bezrobocie jest dla wielu rodzin czynnikiem, który powoduje degradację ekonomiczną jednostki i rodziny, depresję a tym samym potęguje biedę.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nisku stopa bezrobocia na terenie powiatu niżańskiego w 2013r. (stan na 30.XII.) wynosiła 26% i była wyższa niż stopa bezrobocia dla województwa podkarpackiego (16,4%) oraz wyższa niż stopa bezrobocia dla kraju (13,4%). Z analizy danych powiatowego urzędu Pracy w Nisku stopa bezrobocia kształtowała się na przestrzeni lat 2009- 2013 następująco:

Stopa bezrobocia [%] na terenie Województwa Podkarpackiego i Powiatu Niżańskiego, lata 2009 - 2013:

Rok	Powiat Niżański	Województwo Podkarpackie	Polska
2009r.	24,2	15,9	12,1
2010r.	23,7	15,8	12,3
2011r.	24,1	15,5	12,5
2012r.	25,3	16,4	13,4
2013r.	26,0	16,4	13,4

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nisku

Stopa bezrobocia na przestrzeni ostatnich kilku lat w powiecie nizańskim wykazuje tendencję wzrostową, co jest zjawiskiem niepokojącym. Największą wartość osiągnęła w 2013r. – 26,0%, najniższą w 2010r. – 23,7%. Jest to jednak wysoki wskaźnik bezrobocia w porównaniu do województwa Podkarpackiego 16,4% oraz kraju 13,4%.

W skali roku można zaobserwować spadek stopy bezrobocia w miesiącach wiosennych i letnich, natomiast wzrost w miesiącach zimowych. Związane jest to z większą możliwością zatrudnienia latem zwłaszcza do prac sezonowych.

Struktura bezrobocia na terenie Gminy i Miasta Nisko:

Wyszczególnienie	31.12.2010r.		31.12.2011r.		31.12.2012r.		31.12.2013r.	
	Liczba bezrobotnych	Udział % w ogólnej liczbie bezrobotnych pow. nizański	Liczba bezrobotnych	Udział % w ogólnej liczbie bezrobotnych pow. nizański	Liczba bezrobotnych	Udział % w ogólnej liczbie bezrobotnych pow. nizański	Liczba bezrobotnych	Udział % w ogólnej liczbie bezrobotnych pow. nizański,
Ogółem	1848	33,25	1926	33,05	1941	32,21	1944	31,17
W tym kobiety	932	16,77	1037	17,79	1008	16,72	1944	31,17
Bez prawa do zasiłku	1531	27,55	1557	26,72	1575	26,13	1 600	25,65

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nisku

Bezrobocie w Gminie miejsko-wiejskiej Nisko na tle powiatu niżańskiego przedstawia się następująco (stan na 30.XII.2013r.):

Wyszczególnienie		Liczba zarejestrowanych bezrobotnych			
		ogółem	W tym kobiety	Z prawem do zasiłku	
				ogółem	W tym kobiety
Gmina miejsko-wiejska Nisko	ogółem	1944	1004	344	147
	W tym miasto Nisko	1307	698	240	113
Gmina miejsko-wiejska Rudnik nad Sanem	ogółem	1054	537	169	78
	W tym miasto Rudnik nad Sanem	686	348	111	53
Gmina miejsko-wiejska Ulanów	ogółem	774	382	123	55
	W tym miasto Ulanów	133	72	26	16
Gmina wiejska Harasiuki		707	325	88	37
Gmina wiejska Jarocin		455	208	74	24
Gmina wiejska Jeżowe		959	448	161	55
Gmina wiejska Krzeszów		344	164	37	16
POWIAT NIŻAŃSKI RAZEM		6237	3068	996	412

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nisku

Z uwagi na fakt, iż Powiatowy Urząd Pracy w Nisku nie prowadzi zestawienia statystycznego ujmującego strukturę bezrobocia według wieku, wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy i stażu pracy dla poszczególnych Gmin, w poniższej tabeli, by choć częściowo zobrazować strukturę bezrobocia na analizowanym obszarze, podano dane dla powiatu.

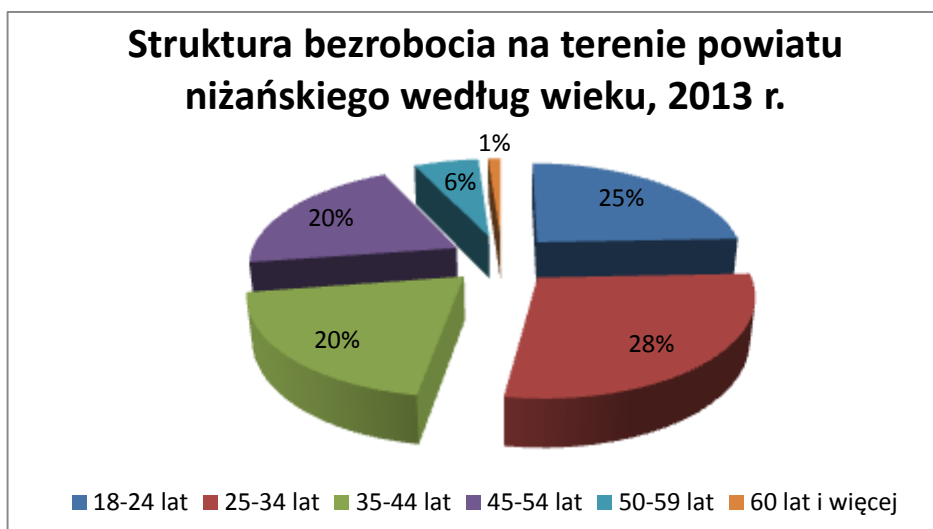
Struktura bezrobocia na terenie powiatu nizańskiego przedstawiała się następująco:

Wyszczególnienie	31.12.2010r.		31.12.2011r.		31.12.2012r.		31.12.2013r.	
	Liczba bezrobotnych w powiecie nizańskim	Liczba bezrobotnych w Mieście i Gminie Nisko	Liczba bezrobotnych w powiecie nizańskim	Liczba bezrobotnych w Mieście i Gminie Nisko	Liczba bezrobotnych w powiecie nizańskim	Liczba bezrobotnych w Mieście i Gminie Nisko	Liczba bezrobotnych w powiecie nizańskim	Liczba bezrobotnych w Mieście i Gminie Nisko
Ogółem	5 558	1848	5828	1926	6027	1941	6237	1944
Bezrobotni według wieku								
15-17 lat	-	-	-	-	-	-	-	-
18-24 lat	1355	447	1408	441	1405	419	1373	br.
25-34 lat	1565	513	1690	547	1748	581	1802	br.
35-44 lat	1115	330	1118	328	1160	322	1248	br.
45-54 lat	1128	426	1126	451	1161	434	1194	br.
50-59 lat	332	110	394	125	440	138	488	br.
60 lat i więcej	63	22	92	34	113	47	132	br.
Bezrobotni według poziomu wykształcenia								
Wyższe	536	200	676	246	713	282	783	br.
Policealne i średnie zawodowe	1355	460	1425	523	1441	485	1487	br.
Ogólnokształcące	591	216	633	209	644	216	642	br.
Zasadnicze zawodowe	1662	541	1675	508	1822	531	1846	br.
Podstawowe i niepełne podstawowe	1415	431	1419	440	1407	427	1479	br.
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy								
Do 1 miesiąca	564	165	434	118	567	181	492	br.
1-3 miesięcy	1013	381	860	317	1042	323	1063	br.
3-6 miesięcy	913	285	927	311	926	278	971	br.
6-12 miesięcy	956	316	1093	343	982	327	1003	br.
12-24 miesięcy	1099	380	1234	419	1078	339	1150	br.
Powyżej 24 miesięcy	1013	321	1280	418	1432	493	1558	br.
Bezrobotni według stażu pracy								
Do 1 roku	801	210	856	244	935	283	1021	br.

1-5 lat	1330	410	1320	384	1332	398	1021	br.
5-10 lat	642	192	732	225	854	264	1363	br.
10-20 lat	773	292	775	303	806	297	876	br.
20-30 lat	556	217	546	218	547	213	848	br.
30 lat i więcej	117	48	128	57	159	57	567	br.
Bez stażu	13339	479	1471	495	1424	429	143	br.

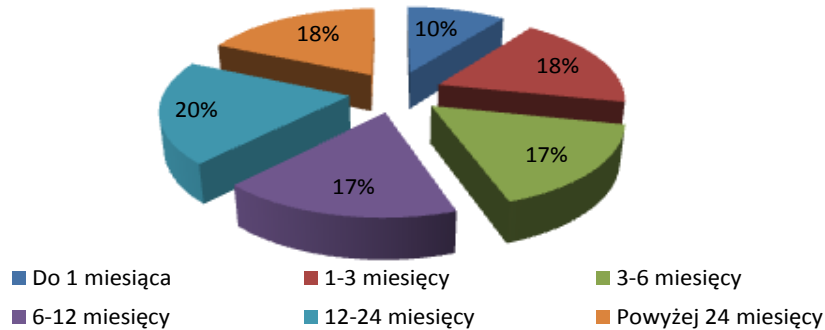
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nisku 1419

Powyższe dane wskazują, że wśród bezrobotnych w Gminie i Mieście Nisko najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (27,3%). Najmniejszą grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem ogólnokształcącym (11,1%). Jeżeli chodzi o wiek bezrobotnych, największą grupę stanowią ludzie młodzi w wieku 25-34 lat – 29,9%. Najmniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej – 2,4%.

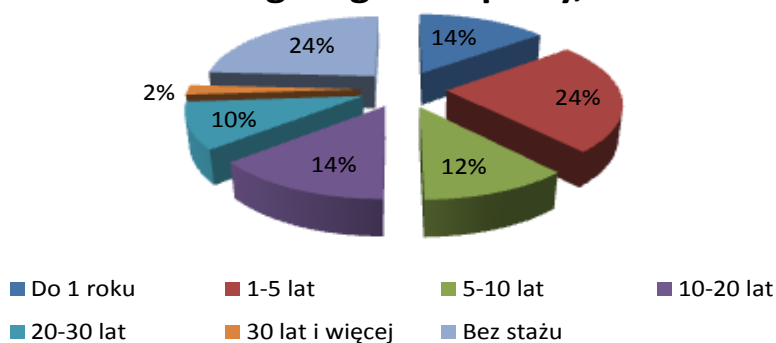

Najwięcej ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy ponad dwa lata (25%). Rozpatrując bezrobocie pod kątem doświadczenia zawodowego, najliczniejszą grupę stanowią osoby bez stażu 22%. Najmniejszy odsetek zarejestrowanych bezrobotnych to osoby ze stażem pracy 30 lat i więcej (2,9%) .

Struktura bezrobocia na terenie powiatu nizańskiego wg czasu pozostawania bez pracy, 2013r.

Struktura bezrobocia na terenie powiatu nizańskiego wg stażu pracy, 2013r.

Osoby mające problem ze znalezieniem pracy mogą ubiegać się o skierowanie przez Powiatowy Urząd Pracy na bezpłatne szkolenia lub kursy w celu zmiany lub podwyższenia kwalifikacji zawodowych.

Urząd Gminy i Miasta także podejmuje kroki zmierzające do zmniejszenia liczby bezrobotnych poprzez zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych lub sezonowych

Do głównych przyczyn bezrobocia zaliczyć należy:

- Likwidacja, upadek zakładów przemysłowych,
- Zła kondycja większych jednostek mogących stanowić pewien potencjał miejsc pracy,
- Kłopoty z dostępem do kredytów na rozwój małej przedsiębiorczości,
- Recesja gospodarcza w kraju

Pomimo działań podejmowanych przez Urząd Gminy i Powiatowy Urząd Pracy w Nisku bezrobocie utrzymuje się w dalszym ciągu na wysokim poziomie.

2.10. Gospodarka mieszkaniowa

Nad budynkami mieszkalnymi w Gminie i Mieście Nisko administrację sprawuje jednostka budżetowa Gminy i Miasta Nisko, którą jest Zarząd Budynków Mieszkalnych.

Budynki będące własnością Gminy i Miasta Nisko:

L.p.	Budynek	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Wyposażenie (media)
1.	Sandomierska 18	46	1799,34	Wod.kan, C.O., c.c.w., elektryczność
2.	Sandomierska 7	6	216,73	Wod.kan, elektryczność
3.	Sandomierska 47	5	197,55	kan, elektryczność
4.	Sandomierska 7A	2	18,93	elektryczność
5	Wolności 12	3	121,2	elektryczność
6	Wyszyńskiego 19	3	107,43	elektryczność
7	Wyszyńskiego 18A	2	72,31	elektryczność
8	Wyszyńskiego 19B	1	19,92	elektryczność
9	Szklarniowa 2C	3	71.32	Elektryczność, wod, kan
10	Plac Wolności 1,budynek własność SMLW	28	1101,6	Wod.kan, C.O., gaz, elektryczność
Σ		99	3 726,33	

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Nisko

Ważnym czynnikiem wpływającym na standard życia mieszkańców są warunki mieszkaniowe. Zasoby na terenie miasta charakteryzują się korzystnymi wielkościami w skali województwa, jednak w dalszym ciągu odczuwalny jest brak mieszkań.

Budownictwo jednorodzinne na terenie miasta i gminy Nisko:

L.p.	Sołectwo (wieś)	Ilość budynków mieszkalnych
1	Nisko	2481
2	Kończyce	96
3	Nowosielec	387
4	Nowa Wieś	81
5	Wolina	111
6	Zarzecze	698
7	Raławice	355

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Nisko

Na terenie Gminy i Miasta Nisko znajdują się 54 budynki wielorodzinne w których znajduje się 2022 mieszkań.

Budownictwo wielorodzinne na terenie miasta i gminy Nisko:

L.p.	Miejscowość	Ilość budynków wielorodzinnych	Ilość mieszkań
1.	Nisko	54	2022

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Nisko

3. Zidentyfikowane problemy

Na podstawie przeprowadzonej analizy o stanie Gminy i Miasta Nisko zidentyfikowano główne problemy, których rozwiązanie wpłynie na szybszy rozwój gospodarczy i społeczny. Na warunki życia mieszkańców wpływają czynniki ekonomiczne, sytuacja na rynku pracy, poziom wyposażenia miejscowości w infrastrukturę techniczną, poziom zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych i obsługi ludności. Sytuację bytową pogarsza spadek zatrudnienia głównie w przemyśle, budownictwie i transporcie.

Gmina Nisko jest Gminą miejsko-wiejską skupiającą w swoich granicach zarówno sektor przedsiębiorczości - małe i średnie przedsiębiorstwa (głównie handlowo-usługowe) jak i w niewielkim stopniu sektor rolniczy – w większości małe gospodarstwa rolne do 1 ha.

Na terenie miasta mała i średnia przedsiębiorczość w dużej mierze skupia się na prowadzeniu małych zakładów handlowych, czy usługowych. 97,3% przedsiębiorstw w Gminie należy do sektora prywatnego.

Firmy, zwłaszcza mikroprzedsiębiorstwa, charakteryzują się małą stabilnością i odpornością na mechanizmy rynkowe, małym stopniem rozwoju inwestycyjnego, wiele przedsiębiorstw nie wytrzymuje konkurencji i działa krótko na rynku. Większość właścicieli nastawiona jest na bieżące utrzymanie, nie myśli o procesach inwestycyjnych w firmie nastawionych na podniesienie jej konkurencyjności technologicznej, czy też promocję. Gmina dysponuje terenami, które po przeprowadzeniu procedur planistycznych mogłyby stanowić tereny inwestycyjne (Nowosielec, Malce za folwarkiem).

Rolnictwo w gminie nie stoi na wysokim poziomie. Powodem są nie najlepsze ziemie o kwaśnym odczynie wymagające okresowego wapnowania w celu zneutralizowania pH. Nie najlepsza jest również struktura gospodarstw rolnych – są one rozdrobnione, ponad połowa posiada powierzchnie do 1 ha. Większość gospodarstw produkuje głównie dla siebie i nie jest nastawiona na produkcję towarową. Sposobem na zmianę tej niekorzystnej sytuacji w rolnictwie jest scalanie gruntów, bądź łączenie się gospodarstw w tzw. grupy producenckie. Niestety problemem jest także zbyt produktów rolnych, co tym bardziej nie wpływa pozytywnie na rozwój rolnictwa. Ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój rolnictwa jest także poziom wykształcenia rolniczego oraz możliwość skorzystania z punktów doradczych. Jest to szczególnie ważne, jeśli weźmiemy pod uwagę niski stopień edukacji rolników (ponad 72,4% właścicieli gospodarstw nie posiada wykształcenia rolniczego). Na terenie Gminy brakuje gospodarstw ekologicznych. Kreowanie mody na zdrowy tryb życia i zdrowe odżywianie w połączeniu z wysokimi walorami środowiskowo-przyrodniczymi sprzyja tej gałęzi rozwoju rolnictwa.

Na terenie Gminy dużym problemem jest bezrobocie. W dużej mierze dotyka zarówno osoby młode, jak i starsze, które nie są już w stanie konkurować na rynku pracy. Ponad połowa zarejestrowanych bezrobotnych to kobiety. Niemożność znalezienia zatrudnienia skutkuje długotrwałym bezrobociem, a to z kolei rodzi marazm, zaniżenie poczucia własnej wartości i popadanie w różnego rodzaju nałogi, czy patologie. Skutkiem braku znalezienia zatrudnienia są także masowe wyjazdy ludzi młodych za granicę lub do większych aglomeracji miejskich w poszukiwaniu pracy i większych możliwości rozwoju. Odpływ młodej kadry skutkuje starzeniem się społeczeństwa Gminy. Przykrą konsekwencją bezrobocia jest także bierność zawodowa osób długotrwale bezrobotnych. Ważne są zatem działania podejmowane zarówno w obszarze tworzenia miejsc pracy, poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, jak i tworzenia warunków dla rozwoju umiejętności (programy nauczania dostosowane do potrzeb rynku, szkolenia, kursy).

Wśród problemów komunikacyjnych Gminy, szczególnie uciążliwy jest brak obwodnicy Niska, która wyprowadzałaby ruch tranzytowy z Centrum na obrzeża miasta oraz drogi ekspresowej S-19. Brak odpowiedniej sieci drogowej przekładać się może proporcjonalnie na zainteresowanie inwestorów terenami Gminy. Ogranicza rozwój przedsiębiorczości i produkcji, tworzenie nowych miejsc pracy zarówno przez rodzimych przedsiębiorców, jak i inwestorów spoza Gminy.

Na terenie Gminy stosunkowo dobrze rozwinięta jest sieć telekomunikacyjna – zlokalizowanych jest 5 centrali telefonicznych o łącznej pojemności 4 632 NN. Teren Gminy objęty jest także zasięgiem telefonii komórkowej. Dostęp do Internetu zapewniony jest drogą radiową, jak również modemową, czy za pośrednictwem operatorów sieci komórkowych. Obszar Gminy objęty jest siecią teleinformatyczną nierównomiernie - są obszary Gminy, które mają utrudniony do niej dostęp (w szczególności tereny wiejskie Gminy). W dobie, kiedy coraz więcej gospodarstw decyduje się na podłączenie do Internetu koniecznością wydaje się podjęcie działań zmierzających do zapewnienia mieszkańcom dostępu do sieci teleinformatycznej. Ogromne zapotrzebowanie na tego typu usługi istnieje wśród młodzieży. Internet jest bogatym źródłem informacji i promocji. Rozwój sieci i usług internetowych jest także bodźcem dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego, niedopuszczeniem do wykluczenia cyfrowego, pomagającym w rozwoju przedsiębiorczości i nowych technologii.

Infrastruktura techniczna jest jedną z głównych i najpoważniejszych barier rozwojowych. W widoczny sposób rzutuje na rozwój gospodarczy regionu, atrakcyjność inwestycyjną obszaru oraz stan środowiska naturalnego. Wpływa również na pogorszenie warunków życia mieszkańców. Stąd konieczny jest dalszy rozwój sieci wodociągowej, kanalizacyjnej poprzez jej budowę, rozbudowę i modernizację.

Gmina zwodociągowana jest w 79,4%, skanalizowana w 64 % (dane na dzień 31.12.2013r.). Głównie na terenach wiejskich brak jest jednak sieci kanalizacyjnej. Dodatkowo należałoby

przeprowadzić modernizację przestarzałych odcinków sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Należy objąć siecią wodno-kanalizacyjną obszary Gminy, które dostępu do tej sieci jeszcze nie posiadają, oraz obszary przeznaczone pod inwestycje zarówno mieszkaniowe, jak i gospodarcze. Jednym z zadań które powinna podjąć gmina to rozbudowa kanalizacji deszczowej na terenie miasta.

Brak w pełni uregulowanej gospodarki wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy jest przyczyną przede wszystkim degradacji środowiska i zagrożenie zdrowia mieszkańców związanym z gromadzeniem ścieków w wybieralnych zbiornikach, często nieuszczelnionych (zanieczyszczenia przedostają się do wód gruntowych i powierzchniowych, co powoduje pogorszenie jakości wody pitnej). Obecność infrastruktury wodno-kanalizacyjnej determinuje także rozwój gospodarczy, pozwalając na zlokalizowanie na terenie Gminy zakładów produkcyjnych. Wyposażenie Gminy w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną powoduje wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej terenu.

Mimo, że coraz częściej jako medium grzewcze wykorzystywany jest gaz, to nadal wiele mieszkań ogrzewanych jest z wykorzystaniem paliw stałych. Przystarzałe sieci ciepłownicze, piece, czy niskosprawne kotłownie lokalne opalane węglem wpływają na zanieczyszczenie środowiska w postaci tzw. „niskiej emisji”. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii: kolektory słoneczne, pompy ciepła, energia wiatrowa, wodna, źródła geotermalne, praktycznie nie występuje (w ostatnim czasie odnawialne źródła energii w postaci instalacji solarnych zastosowano w Przedszkolu nr 1 w Nisku i ZS nr 2 w Nisku). Stąd pojawia się konieczność modernizacji systemów grzewczych i wprowadzenia ekologicznych rozwiązań w systemach ogrzewania budynków prywatnych i publicznych. Niektóre spośród gminnych budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych wymaga termomodernizacji. Wpłynie to na zmniejszenie kosztów ogrzewania oraz ochronę środowiska przyrodniczego dzięki oszczędności energii cieplnej i zmniejszeniu emisji.

Na terenie Gminy Nisko występują obiekty wartościowe pod względem przyrodniczym i krajobrazowym (pomniki przyrody, stare drzewa, Park Miejski i in.). Warto podjąć działania w kierunku objęcia ich ochroną i ukształtowania pod kątem stworzenia otwartych terenów przystosowanych dla potrzeb aktywnego wypoczynku, tak jak zostało to uczynione w Podwolinie, gdzie powstał 16 hektarowy zbiornik retencyjny oraz w Parku Miejskim.

Na terenie Gminy Nisko, podobnie, jak w wielu gminach występuje deficyt mieszkań komunalnych i socjalnych. Większość zasobów mieszkaniowych Gminy, ze względu na niski standard techniczny wymaga remontu. Skutkuje to obniżeniem wartości danej nieruchomości, a także generuje duże koszty dla budżetu miasta związane z podjęciem renowacji i remontów tych budynków. Niski standard techniczny obiektów, obniża także estetykę przestrzeni miejskiej.

Część osiedli mieszkaniowych na terenie Miasta Niska wymaga rewitalizacji. Konieczna jest poprawa wizerunku tych osiedli, odnowa najbliższego otoczenia: chodniki, osiedlowe parkingi, zieleńce, place zabaw, mała architektura oraz poprawa bezpieczeństwa np. za pomocą monitoringu. Wszystko to sprawi, że osiedla staną się bardziej przyjazne i mniej anonimowe.

Ponadto istnieją jeszcze na terenie Gminy Nisko budynki, które wymagają remontu. Dzięki gruntownej odnowie i nadaniu im nowej funkcjonalności, mogą stać się ważnymi punktami życia kulturalnego, czy społecznego.

Duży wpływ na otoczenie miasta wywarła rewitalizacja „Przestrzeni publicznej w Nisku” która objęła swoim zakresem rewitalizację elewacji budynku Urzędu Gminy i Miasta Nisko, budynku urzędu przy ulicy Tadeusza Kościuszki w Nisku, odnowę Dużych Plant, rewitalizację Pomnika Orłąt Lwowskich, przebudowę i urządzenie Małych Plant (obecnie Planty Miast Partnerskich), odnowę zabytkowego Parku Miejskiego oraz odnowę Sanktuarium Św. Józefa w Nisku. Tereny te pełnią rolę zielonych płuc miasta, stając się równocześnie jego wizytówką.

Pomimo dużych nakładów finansowych na odnowę przestrzeni wiejskiej, wciąż potrzebne są dalsze działania w tym zakresie. Konieczne jest dalsze podejmowanie działań na rzecz poprawy estetyki otoczenia oraz zaspokojenia potrzeb społeczno – kulturalnych mieszkańców. Brakuje obiektów pełniących funkcje turystyczno-rekreacyjne. Ważne jest także zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego: rewitalizacja zabytków zlokalizowanych na terenach wiejskich oraz kultywowanie tradycji społeczności lokalnej, tradycyjnych zawodów. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym utrzymanie, odbudowa i poprawa dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi jest niezbędne dla rozwoju społeczno-ekonomicznego obszarów wiejskich, aktywizacji ludności wiejskiej i podniesienia atrakcyjności turystycznej obszaru.

Ważnym elementem stanowiącym o tożsamości i odrębności obszaru jest materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe. Na terenie Gminy można zaobserwować postępujący proces starzenia zabytków. Wiele obiektów architektonicznych, pamiątek historycznych, pomników wymaga restauracji i rewitalizacji oraz odpowiedniej ekspozycji. Ważne jest także, by zachować dla przyszłych pokoleń wszystko to, co tworzy historię Gminy i stanowi o jej niepowtarzalności: lokalny folklor, tradycje, obrzędy.

Gmina Nisko posiada liczne walory turystyczne, jednak wciąż boryka się z problemem braku odpowiedniej infrastruktury turystycznej. Brakuje obiektów noclegowych (hotele, pensjonaty) i gastronomicznych (restauracje, puby, kawiarnie), obiektów sportowo-rekreacyjnych. Nadal dysponuje zbyt małą liczbą tras pieszych i rowerowych. Zbyt wąska jest także oferta atrakcyjnego spędzania wolnego czasu skierowana do turystów. Wciąż niewiele gospodarstw decyduje się na działalność agroturystyczną, a jest to jeden ze sposobów na pozyskanie dodatkowego źródła dochodu. Konieczne jest więc podjęcie szeregu działań zmierzających do wzmocnienia funkcji

turystycznych Gminy i wykreowania produktów markowych, np. w postaci turystyki biznesowej, weekendowej.

Należy kontynuować szeroko zakrojone działania promocyjne w celu wyeksponowania walorów Gminy i Miasta: przede wszystkim inwestycyjnych i turystycznych. Zacieśnienie współpracy z Gminami partnerskimi, np. w zakresie wymiany młodzieży, wspólnego organizowania imprez sportowych, czy kulturalnych, byłoby świetną okazją do wyeksponowania i wykorzystania atutów Gminy.

Czynnikiem, który bez wątpienia wywiera wpływ na rozwój danego obszaru stanowi kapitał ludzki. Na kształtowanie postaw otwartości, przedsiębiorczości, aktywności i tożsamości społecznej ma przede wszystkim poziom i jakość kształcenia. Stąd duża odpowiedzialność spoczywa na organach oświatowych w Gminie. Każda osoba powinna mieć możliwość podejmowania kształcenia w dowolnym momencie swojego życia.

Jednym z największych problemów społecznych w Gminie Nisko jest bezrobocie. Zjawisko to w dużej mierze związane jest z upadkiem większych zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie Niska. Problem ten jest tym bardziej skomplikowany, że dotyka całe rodziny. Po pomoc zwracają się często ludzie młodzi pełni sił i ambicji, nie mogący odnaleźć się na rynku pracy. W wyniku braku środków do życia nasilają się takie problemy jak: konflikty w rodzinie, przemoc, rozpad małżeństw, alkoholizm.

Podstawowa opieka zdrowotna na terenie Gminy Nisko jest stosunkowo dobrze rozwinięta. W Gminie funkcjonują zarówno przychodnie podstawowej opieki medycznej, jak i gabinety specjalistyczne i stomatologiczne.

Istnieje potrzeba podnoszenia jakości usług medycznych na terenie Gminy poprzez rozwój bazy, doinwestowania w zakresie zakupu sprzętu, wyposażenia. Doinwestowania wymagają także działania profilaktyczne zmierzające do podniesienia rangi zdrowego trybu życia, takie jak organizowanie bezpłatnych, czy dofinansowanie badań diagnostycznych i profilaktycznych oraz szczepień ochronnych. Organizowanie spotkań ze specjalistami w określonej dziedzinie medycyny, propagowanie zdrowego odżywiania, aktywnego spędzania wolnego czasu, czy wreszcie prowadzenie skutecznej kampanii antynikotynowej, antyalkoholowej, antynarkotykowej, szczególnie wśród młodzieży szkolnej.

4. Analiza SWOT

Nazwa **SWOT** jest akronimem angielskich słów **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse w otoczeniu), **T**hreats (zagrożenia w otoczeniu).

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron Gminy oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed Gminą.

Jest ona oparta na schemacie klasyfikacji dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję Gminy na:

- zewnętrzne w stosunku do organizacji i mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na organizację i mające wpływ pozytywny.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników.

Zewnętrzne pozytywne - szanse. Szanse to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które gdy odpowiednio wykorzystamy staną się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia.

Zewnętrzne negatywne - zagrożenia. Zagrożenia to wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój Gminy lub powodzenie inwestycji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.

Wewnętrzne pozytywne - mocne strony, czyli atuty organizacji. Mocne strony, to walory Gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją pośród konkurencji.

Wewnętrzne negatywne - słabe strony. Słabe strony, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji.

Sporządzenie listy czynników i określenie trendów w otoczeniu i wewnątrz Gminy pozwala w kolejnym etapie ocenić siłę ich wpływ na Gminę i priorytetowe działania, które muszą zostać podjęte. Informacje uzyskane w trakcie analizy SWOT będą podstawą podejmowania kolejnych, strategicznych decyzji.

Na potrzeby niniejszego opracowania analizę SWOT przeprowadzono w pięciu obszarach strategicznych:

Obszar I: Innowacyjna gospodarka

L.p.	Słabe strony
1	Słabo rozwinięta sieć handlowo- usługowa.
2	Brak większych zakładów – wzrost bezrobocia.
3	Zły stan techniczny odcinków sieci drogowej, brak obwodnicy Niska.
4	Brak dostępności do nowoczesnych technologii informacyjnych.
5	Brak odpowiednio rozwiniętej infrastruktury technicznej.
6	Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych.
7	Brak szerokiej bazy noclegowej.

L.p.	Zagrożenia
1	Odływ przedsiębiorczych i wykształconych ludzi z Gminy.
2	Stosunkowo niewielkie perspektywy zatrudnienia.
3	Konkurencja sąsiednich miast w zakresie przedsiębiorczości, handlu i usług (szczególnie Stalowej Woli).
4	Odchodzenie od produkcji rolniczej i zwierzęcej w gospodarstwach rolnych.

L.p.	Mocne strony, czyli atuty
1	Korzystne położenie geograficzno-gospodarcze, bliskość Stalowej Woli.
2	Wysoka dostępność komunikacyjna: drogi, kolej.
3	Otwarcie ze strony Władz Gminy i Miasta na rozwój przedsiębiorczości.
4	Wykształcona młodzież.
5	Malowniczo położone tereny rekreacyjne i wyjątkowe walory środowiska przyrodniczego.
6	Dobre warunki do rozszerzenia oferty turystycznej.
7	Dobre warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego.
8	Aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych przez samorząd.
9	Licznie istniejące dobra kultury materialnej i niematerialnej.

L.p.	Szanse
1	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych na terenie gminy.
2	Zainteresowanie dużych inwestorów do prowadzenia działalności na terenie Gminy.
3	Stworzenie systemu ulg i zachęt dla przedsiębiorców i inwestorów.
4	Dążenie do powstawania spółdzielni socjalnych.
5	Sąsiedztwo dużych skupisk przemysłowych.
6	Rozwój rynku produktów ekologicznych i regionalnych.

Obszar II : Wszechstronny rozwój mieszkańców oraz rozwój infrastruktury społecznej

L.p.	Słabe strony
1	Ubożenie społeczeństwa.
2	Niezadawalający stan techniczny obiektów socjalnych.
3	Wysoki poziom zagrożenia ubóstwem.
4	Ukryte bezrobocie na wsi.
5	Wyludnienie miasta – istniejące pustostany.
6	Wzrastająca liczba osób wykluczonych społecznie.
7	Niedostateczne standardy dot. Środowiskowego Domu Samopomocy (tymczasowa lokalizacja) - termin dostosowania domów do wymaganych standardów upływa z dniem 31 grudnia 2014r.
8	Słaba baza kulturalna.
9	Migracja ludności.
10	Wysokie bezrobocie szczególnie wśród młodych ludzi.
11	Niewystarczająca liczba przedszkoli na obszarach wiejskich.

L.p.	Zagrożenia
1	Dezintegracja społeczności lokalnej, będąca skutkiem przyśpieszonych procesów migracyjnych.
2	Brak perspektyw zadowalającej i dobrze płatnej pracy.
3	Pojawiające się przypadki wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych, starszych, dotkniętych alkoholizmem, czy innymi uzależnieniami.
4	Starzenie się społeczeństwa.
5	Obniżenie poziomu aktywności społecznej i zawodowej.
6	Zmniejszający się poziom zamożności mieszkańców.
7	Zwiększający się poziom wykluczenia społecznego.

L.p.	Mocne strony, czyli atuty
1	Dobrze rozwinięta sieć szkół , w tym także ponadgimnazjalnych.
2	Działalność organizacji pozarządowych na terenie Gminy.
3	Stosunkowo dobrze rozwinięta baza w zakresie podstawowych usług medycznych.
4	Działalność klubów sportowych na terenie Gminy.
5	Zaangażowanie władz gminy w sprawy społeczności lokalnej.
6	Zróżnicowanie kulturowe.
7	Dość wysoka aktywność społeczna.
8	Dziedzictwo kulturalne.

L.p.	Szanse
1	Ułatwienie dostępu do kształcenia ponadgimnazjalnego i wyższego.
2	Prowadzenie profilaktyki prozdrowotnej i przeciwuależnieniowej.
3	Poprawa sytuacji ekonomicznej mieszkańców.
4	Objęcie pomocą większej ilości osób wykluczonych społecznie.
5	Zwiększenie miejsc statutowych w Środowiskowym Domu Samopomocy.

Obszar III : Infrastruktura techniczna i ochrona środowiska

L.p.	Słabe strony
1	Brak całkowitego zwodociągowania gminy.
2	Stosunkowo niski stopień skanalizowania gminy (dotyczy obszarów wiejskich)
3	Duży obszar występowania kanalizacji ogólnospławnej.
3	Zdekapitalizowana sieć wodociągowo-kanalizacyjna.
4	Występowanie zanieczyszczeń powietrza szczególnie w okresie zimowym.

L.p.	Zagrożenia
1	Zwiększający się ruch transportu ciężkiego powodujący wysoki koszt remontu dróg.
2	Wysokie koszty związane z dobudową sieci wodociągowej.
3	Trudności z pozyskaniem środków z dotacji unijnych na przeprowadzenie kosztownych inwestycji związanych z modernizacją dróg.
4	Wysoki koszt budowy sieci kanalizacji zbiorczej.
5	Wzrastający poziom zanieczyszczenia powietrza w mieście: komunikacja, używanie przestarzałych pieców w budynkach komunalnych.
6	Na terenie Stalowej Woli zlokalizowane są stawy osadowe odpadów poprodukcyjnych HSW S.A., stanowiące zagrożenie dla głównego Zbiornika Wód Podziemnych Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów nr 425

L.p.	Mocne strony, czyli atuty
1	Stosunkowo dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna.
2	Utwardzona sieć dróg gminnych.
3	Zróżnicowane walory przyrodnicze.
4	Starania władz Gminy i Miasta związane z rozwiązywaniem problemów gospodarki wodno-ściekowej.

L.p.	Szanse
1	Możliwość wykorzystania środków unijnych na rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej oraz modernizację starych odcinków.
2	Rozbudowa sieci telekomunikacyjnej.
3	Zwiększenie dostępu do Internetu.
4	Poprawa bezpieczeństwa przez budowę chodników i oświetlenia ulicznego.
5	Wyprowadzenie ciężkiego ruchu na obrzeża miasta.
6	Wykorzystanie zasobów energii odnawialnej.
7	Modernizacja kotłowni w obiektach komunalnych.

Obszar IV : Rewitalizacja i rozwój terenów miejskich oraz odnowa wsi

L.p.	Słabe strony
1	Występowanie osiedli zdegradowanych.
2	Brak parkingów w strategicznych częściach miasta.
3	Brak terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.
4	Brak zagospodarowania niszczących budynków.
5	Zły stan techniczny budynków socjalnych.

L.p.	Zagrożenia
1	Tworzenie się patologii.
2	Brak mieszkań socjalnych.

L.p.	Mocne strony, czyli atuty
1	Walory architektoniczno-krajobrazowe.
2	Zadbana zieleń miejska.
3	Zrewitalizowana przestrzeń miejska.

L.p.	Szanse
1	Możliwość rozwoju budownictwa mieszkaniowego – rezerwy terenowe.
2	Poprawa stanu zabudowy mieszkaniowej socjalnej i komunalnej.
3	Tworzenie nowych ogólnodostępnych stref odpoczynku i rekreacji.
4	Modernizacja i adaptacja na potrzeby społeczne piętrowego budynku byłego biurowca Zakładów Drzewnych, częściowo podpiwniczony z poddaszem, zlokalizowanego w Nisku,
5	Modernizacja, rozbudowa i adaptacja na potrzeby społeczne budynku Niżańskiego Centrum Kultury „Sokół”, zlokalizowanego w Nisku,
6	Modernizacja, rozbudowa i adaptacja na potrzeby społeczne budynku Gimnazjum Nr 1 zlokalizowanego w Nisku
7	Zagospodarowanie na potrzeby społeczne zbiornika małej retencji o powierzchni 16 ha i terenu przyległego o powierzchni 25 ha (razem 41ha), zlokalizowanego w Nisku, na osiedlu Podwolina.
8	Budowa nowych budynków mieszkalnych – socjalnych lub zmiany przeznaczenia obiektów niemieszkalnych na cele mieszkaniowe.

Obszar V: Rozwój turystyki, agroturystyki oraz promocja gminy

L.p.	Słabe strony
1	Brak odpowiedniej bazy noclegowej.
2	Brak rozwiniętej bazy gastronomiczno-usługowej.
3	Niewielka ilość obiektów agroturystycznych
4	Zbyt mała liczba produktów turystycznych.

L.p.	Zagrożenia
1	Niewielkie zainteresowanie turystyką biznesową, weekendową.
2	Konieczność poniesienia nakładów na wypromowanie walorów turystycznych miasta.
3	Zanikanie lokalnych zwyczajów, tradycji, obrzędów.
4	Konkurencja innych obszarów turystycznych.
5	Brak poprawy dostępności komunikacyjnej.

L.p.	Mocne strony, czyli atuty
1	Obecność ciekawych zabytków architektonicznych na terenie Gminy.
2	Obecność ciekawych kompleksów przyrodniczo-krajobrazowych, pomników przyrody.
3	Zróznicowane walory środowiskowe i krajobrazowe, obecność lasów.
4	Rozwijająca się infrastruktura turystyczna.

L.p.	Szanse
1	Zachowanie ciągłości kulturowej przez pielęgnowanie regionalnych obrzędów i zwyczajów.
2	Skuteczna, kompleksowa promocja Gminy i jej walorów.
3	Wzrost zainteresowania agroturystyką.
4	Zagospodarowanie rzeki San.
5	Poprawa dostępności komunikacyjnej.
6	Zagospodarowanie na potrzeby turystyczne zbiornika wodnego w Podwolinie.

Wyznaczone wyżej problemy nie mogą zostać rozwiązane jednocześnie. W ramach strategicznego rozwoju Gminy, muszą więc zostać określone priorytety rozwoju. Kluczem do stworzenia tej hierarchii jest waga poszczególnych problemów i logika rozwoju lokalnego.

Do problemów wymagających najszybszego rozwiązania lub mogących spowodować przyspieszenie lokalnego rozwoju zaliczono:

- dalsze porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez remont i budowę sieci wodno-kanalizacyjnej,
- remont i budowa dróg,
- dbałość o środowisko naturalne,
- rozwój przedsiębiorczości,
- zmniejszenie bezrobocia,
- kompleksową rewitalizację gminy Nisko,
- poprawę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i wypoczynkowej,
- rozwój różnych form turystyki, agroturystyki,
- stworzenie warunków mieszkaniowych dla najuboższych (mieszkania socjalne),
- tworzenie form pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym.

5. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno – społeczno – gospodarczego

5.1. Zgodność ze Strategią Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych).

Cel główny, a także problemy społeczno-gospodarcze wynikające z opóźnień rozwojowych, niedoinwestowania polskiej gospodarki oraz uwarunkowań zewnętrznych wskazują na konieczności realizacji zawartych w Strategii celów i działań. Cele zawarte w *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Nisko* są spójne z celem głównym oraz obszarami, celami i działaniami zawartymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 podzielona została na trzy obszary strategiczne:

Obszar strategiczny I – sprawne i efektywne państwo

Strategia Gminy i Miasta Nisko wpisuje się w następujące działania tego obszaru :

Działanie I.3.Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela

Działanie I .3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela

Obszar strategiczny II konkurencyjna gospodarka. Strategia Gminy i Miasta Nisko wpisuje się w następujące działania tego obszaru :

Działanie II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno – spożywczego

Działanie II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej

Działanie 4.1. Zwiększenie aktywności zawodowej

Cel II.5 Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowej

Działanie II.5.1 Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu

Działanie II.6.4 Poprawa stanu środowiska

Obszar strategiczny III – Spójność społeczna i terytorialna. Strategia Gminy i Miasta Nisko wpisuje się w następujące działania tego obszaru :

Działanie III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Działanie III 1.2 Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych

Cel II .2.3 Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno – spożywczego

Cel II.2.4 Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej

Źródło: **Strategia Rozwoju Kraju 2020**, Warszawa, wrzesień 2012r., dokument przyjęty Uchwałą nr 157 Rady Ministrów z dn. 25 września 2012r.

5.2. Zgodność z Marketingową Strategią Polski w Sektorze Turystyki na lata 2012 – 2020 (Aktualizacja dokumentu z 2008 roku).

Ważną gałęzią rozwoju Gmin posiadających dobra warunki klimatyczne i interesujące położenie jest turystyka i rekreacja. Nisko spełnia te wymogi. Dlatego szansą rozwoju Gminy jest rozwój turystyki przy zachowaniu dziedzictwa kulturowego połączonego z tradycją ludową.

Misją określoną w Marketingowej *Strategii Polski w Sektorze Turystyki na lata 2012 -2020* jest: „*Tworzenie i wzmocnienie wizerunku Polski jako kraju atrakcyjnego i gościnnego dla turystów, posiadającego konkurencyjne produkty turystyczne wysokiej jakości.* Nisko ma jak wyżej określono, ogromny potencjał turystyczny i kulturowy, stąd w *Strategii Rozwoju Gminy* wyznaczono obszar priorytetowy „*Rozwój turystyki, agroturystyki oraz promocję gminy*” szeregujący zadania z zakresu budowania turystycznego wizerunku Gminy Nisko oraz nawiązujący w swej idei do *Marketingowej Strategii Polski w Sektorze Turystyki*.

Źródło: *Marketingowa Strategia Polski w Sektorze Turystyki na lata 2012 -2020* przyjęta przez Radę Polskiej Organizacji Turystycznej w dniu 05.12.2011r. *Koncepcja i redakcja Bartłomiej Walas*

5.3. Zgodność ze Strategią Rozwoju Sportu w Polsce do roku 2016

Głównym celem strategicznym *Strategii Rozwoju Sportu w Polsce do roku 2016* jest „*Aktywne i sprawne społeczeństwo*”.

Sport to szerokie pojęcie ujmujące wychowanie fizyczne, sport dzieci i młodzieży, sport dla wszystkich, sport osób niepełnosprawnych, sport kwalifikowany.

W rozwiniętych społeczeństwach sport stał się dobrem powszechnym, dostępnym w różnych formach – stosownie do możliwości i zainteresowań obywateli. Dzięki swej specyfice jest czynnikiem kształtującym zdrowie, rozwija nawyki i zachowania prozdrowotne, a także jest wartościową formą spędzania wolnego czasu i integracji.

Mając na uwadze ważną rolę, jaką spełnia sport, szczególnie w wychowaniu młodego pokolenia, przeciwdziałaniu chuligaństwu, narkomanii i alkoholizmowi w *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy* wyznaczono także zadania z tego zakresu.

Źródło: *Strategia Rozwoju Sportu w Polsce do roku 2016, Projekt, Ministerstwo Sportu, Warszawa, grudzień 2006r.*

5.4. Zgodność z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Program będzie realizowany w latach 2014-2020 na terenie całego kraju. Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu, opisanych w *Krajowym Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020*, będą działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach sześciu osi priorytetowych: *Ułatwienie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich; Poprawa konkurencyjności wszystkich sektorów rolnictwa i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych; Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie, Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa, Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorze rolnym, spożywczym i leśnym; Zwiększenie włączenia społecznego, ograniczenie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.* Zadania zawarte w *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko* wpisują się przede wszystkim w pierwszą, drugą i szóstą oś priorytetową.

Źródło: *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Wstępny zarys, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, 16 kwietnia 2013r.*

5.5. Zgodność z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014 - 2020

Struktura programu składa się z czterech głównych celów tematycznych, tworzących cztery podstawowe obszary interwencji

- Gospodarka niskoemisyjna
- Adaptacja do zmian klimatu

- Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów
- Transport zrównoważony

oraz w ograniczonym zakresie, komplementarnych działań w ramach celu tematycznego dotyczącego kluczowych elementów infrastruktury ochrony zdrowia. Działania realizowane w ramach programu zostały dobrane tak, aby w największym stopniu przyczyniły się do osiągnięcia celu głównego tj. wsparcia gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej.

W ramach Programu wyróżnione zostaną następujące osie priorytetowe :

Oś priorytetowa I - promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej

Oś priorytetowa II - ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu

Oś priorytetowa III – rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej

Oś priorytetowa IV – zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej

Oś priorytetowa V – rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego

Oś priorytetowa VI – ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego

Oś priorytetowa VII – wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia

Głównym celem PO Infrastruktura i środowisko jest *podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej (transportowej) przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia i zachowaniu tożsamości kulturowej.*

Budowanie atrakcyjności Polski i regionów zaczyna się już na poziomie najmniejszych jednostek administracyjnych, jakimi są Gminy. Stąd zadania inwestycyjne zawarte w *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko* ściśle nawiązują do PO Infrastruktura i Środowisko - obejmują sektory: transportu, środowiska, energetyki, dziedzictwa kulturowego i ochrony zdrowia.

Źródło: *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 -2020, PROJEKT, Warszawa, 26sierpień 2013r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.*

5.6. Zgodność z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010 -2020 Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

W 2020 roku polskie regiony stanowiąc będą lepsze miejsce do życia dzięki podniesieniu poziomu i jakości życia oraz przez stworzenie takich ram gospodarczo –społecznych i instytucjonalnych, które zwiększają szanse realizacji aspiracji i możliwości jednostek i wspólnot lokalnych. Polskie regiony będą silniejsze gospodarczo, lepiej zintegrowane gospodarczo, społecznie i przestrzennie.

Strategia zakłada, iż w 2020 roku polskie regiony charakteryzować będą następujące cechy:

- konkurencyjność i innowacyjność
- spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna
- skuteczność, efektywność i partnerstwo w realizacji celów rozwojowych
- bezpieczeństwo ekologiczne, wysoki poziom i skuteczność ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko nawiązuje do ochrony środowiska i co się z tym wiąże do bezpieczeństwa ekologicznego. Wzrost konkurencyjności gospodarki jest natomiast ściśle związany z podniesieniem innowacyjności przedsiębiorstw. Stąd działania zawarte w *Strategii* koncentrują się na stworzeniu warunków dla rozwoju nowoczesnych, innowacyjnych przedsiębiorstw, mogących sprostać konkurencji na rynku krajowym i europejskich.

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 -2020 Regiony, Miasta, Obszary wiejskie dokument przyjęty przez Radę Ministrów 13 VII 2010r

5.7. Zgodność z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014 -2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014 -2020 formułuje ramy interwencji dla prowadzenia działań wpisujących się w trzy priorytety określone w głównym dokumencie kierunkowym dla polityki spójności, jakim jest Strategia Europa 2020.

Jednym spośród trzech priorytetów Strategii Europa 2020 jest rozwój inteligentny wskazujący na potrzebę rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, co stanowi warunek zapewniający inteligentny wzrost gospodarczy. Niniejsza Strategia podkreśla konieczność podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii Europejskiej, pełnego wykorzystania technologii informacyjno – komunikacyjnych i zadbania o to, by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty oraz usługi.

Kolejnym priorytetem Strategii Europa 2020 jest rozwój zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywnej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i konkurencyjnej. RPO WP 2014 -2020 obejmuje także działania z zakresu ochrony środowiska naturalnego i wspierania efektywności wykorzystywania zasobów, dostosowania do zmian klimatu, budowy podstaw gospodarki niskoemisyjnej oraz regionalnej dostępności transportowej.

Jako trzeci priorytet Strategia europy 2020 wskazuje rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu, czyli wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczna i terytorialną. Oznacza to konieczność wzmocnienia pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynku pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej. Dlatego też w ramach RPO WP 2014 -2020 uwzględniono działania prowadzące do zwiększenia zatrudnienia i dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych, poprawy zdrowia, zasobów pracy oraz zwiększenia szans na włączenie / integrację społeczną osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i zawodowej

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy wpisuje się w Regionalny Program Operacyjny województwa Podkarpackiego, stawia sobie za cel poprawę życia mieszkańców Gminy oraz podniesienie konkurencyjności i rozwój podmiotów gospodarczych na jej terenie.

Źródło: *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014- 2020*, załącznik nr 1 do Uchwały nr 315/7523/14 Zarządu Województwa Podkarpackiego Rzeszowie z dnia 27stycznia 2014r.

5.8. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020

Cele zawarte w *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Nisko* są spójne z celami strategicznymi zawartymi w strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020. Dzięki zachowaniu tej spójności, planowanie na poziomie lokalnym, pozwala na harmonijny rozwoju struktur administracyjnych Państwa jakimi są gminy.

Strategia określa iż w roku 2020 województwo podkarpackie będzie obszarem zrównoważonego w inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującym potencjały oraz transgraniczne położenie, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców.

Pozytywne zmiany, które zajdą w województwie zarówno w sferze gospodarczej jak iw społecznej, spowodują poprawę warunków jakości życia, sprawią, że stanie się ono miejscem bardziej atrakcyjnym i przyjaznym, szczególnie dla ludzi młodych, którzy właśnie na tym obszarze będą mieli możliwość realizacji swoich aspiracji zawodowych i życiowych.

Realizacja wyznaczonych celów, pozwala na rozwój gminy, wyrównanie jej szans i poprawienie konkurencyjności gospodarczej danego regionu.

Źródło: **Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego** – załącznik nr 1 do Uchwały nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013r.

5.9. Uwzględnienie polityki równych szans

Polityka równych szans mająca na celu wyrównanie szans kobiet i mężczyzn, pomoc osobom niepełnosprawnym oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu znajduje odzwierciedlenie w *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko*. W Gminie prowadzone będą zadania ułatwiające pogodzenie życia zawodowego kobiet z prowadzeniem domu i opieką nad dziećmi. Przewidywane są zadania mające na celu pomoc niepełnosprawnym przez lepszy dostęp do obiektów infrastruktury jak również pomoc w aktywnym powrocie do społeczeństwa

5.10. Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy i Miasta Nisko

Misja nakreślona w *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Nisko* brzmi następująco: „Misją Gminy i Miasta Nisko jest zapewnienie trwałych podstaw rozwoju społeczeństwa i gospodarki, budowanie wizerunku turystycznego w oparciu o naturalne walory oraz zabezpieczenie dostatnich warunków życia mieszkańcom, a także przyjaznego klimatu dla sąsiadów, turystów i inwestorów.

W Strategii z 2007 r. określono obszary strategiczne, priorytety, cele strategiczne i kierunki działań:

Obszar 1. Rozwój gospodarczy

Cel strategiczny: Stworzenie warunków dla rozwoju konkurencyjnych, stabilnych przedsiębiorstw tworzących miejsca pracy i przyczyniających się do wzrostu potencjału społecznego i ekonomicznego Gminy.

W ramach celu strategicznego wyróżniono następujące cele :

Podnoszenie konkurencyjności lokalnego biznesu oraz promocja przedsiębiorczości.

Poprawa dostępu do informacji oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy

Poprawa dochodowości i efektywności produkcji rolnej

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników

Ograniczenie zjawiska bezrobocia

Wysoka dostępność komunikacyjna Gminy i Miasta

.

Obszar 2. Infrastruktura techniczna i ochrona środowiska

Cel strategiczny: Kompleksowy rozwój infrastruktury technicznej , poprawiający komfort życia mieszkańców i sprzyjający zachowaniu walorów środowiska naturalnego

W ramach cele strategicznego wyróżniono następujące cele :

Efektywna gospodarka wodno- ściekowa – wysoka jakość wód.

Właściwa gospodarka odpadami

Racjonalna gospodarka energetyczna

Ochrona przyrody i poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców

.

Obszar 3 : Rewitalizacja i rozwój terenów miejskich oraz odnowa wsi

Cel strategiczny: Poprawa estetyki i przestrzeni miejskiej i wiejskiej z zachowaniem jej dotychczasowej funkcjonalności lub nadaniem nowej

W ramach cele strategicznego wyróżniono następujące cele:

Rewitalizacja miasta Niska

Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie miasta

Odnowa i rozwój wsi

Obszar 4 : Rozwój funkcji turystycznych

Cel strategiczny : Ochrona i zachowanie szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego

W ramach cele strategicznego wyróżniono następujące cele :

Rozwój infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej.

Rozwój agroturystyki jako dodatkowego źródła dochodu rolników

Opracowanie skutecznego systemu promocji Gminy

Obszar 5 : Rozwój społeczny

W ramach celu strategicznego wyróżniono następujące cele :

Wysoka jakość kształcenia

Podnoszenie sprawności fizycznej mieszkańców

Podnoszenie atrakcyjności form działania istniejących placówek kultury

Wzrost bezpieczeństwa zdrowotnego, społecznego i socjalnego mieszkańców

5.11. Zgodność z Programem Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Nisko

Realizacja Programu ochrony środowiska ma na celu zachowanie walorów środowiska i poprawę jego stanu na terenach zdegradowanych. Uwzględnia on w szczególności: cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów.

Dokument charakteryzuje następujące cele:

Cele konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej w sferze ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego wykorzystania zasobów przyrody:

1. *Ochrona przyrody. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa.*

Kierunki działań do 2018r.:

- *Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych,*
- *Ochrona fauny i flory,*
- *Ochrona i utrzymanie krajobrazu rekreacyjnego,*
- *Utrzymanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego.*

2. *Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.*

3. *Ochrona gleb.*

Cel średniookresowy do 2018r.: *Ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją.*

4. *Ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych.*

Cele konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej w sferze zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii:

1. *Zmniejszenie wodochłonności, materiałochłonności (w tym odpadowości) i energochłonności gospodarki.*

Cel średniookresowy do 2018r.: *Racjonalizacja zużycia energii, surowców, materiałów, w tym także odpadowości.*

Priorytety do roku 2018:

- *Ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych do celów przemysłowych,*
 - *Kontynuacja wprowadzania zamkniętych obiegów wody i wodoszczędnych technologii produkcji w przemyśle,*
 - *Kontynuacja modernizacji sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych,*
 - *Wprowadzenie energooszczędnych technologii i urządzeń w systemach przesyłowych, poprawa parametrów energetycznych budynków oraz podnoszenie sprawności wytwarzania energii.*
2. *Wykorzystanie energii odnawialnej.*
 3. *Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią.*

Ochrona przed powodzią – cel średniookresowy do roku 2018:

- *Naprawa, rozbudowa i modernizacja urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, poprawa stabilności obwałowań na odcinkach wysokiego ryzyka,*
- *Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni poprzez małą retencję zbiornikową, zalesienia, właściwe zabiegi agrotechniczne, melioracyjne.*

Cele konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej w sferze poprawy jakości środowiska:

1. *Gospodarka odpadami.*
2. *Jakość wód.*

Cel średniookresowy do 2018r.: *Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód powierzchniowych, ochrona wód podziemnych oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom odpowiedniej jakości i ilości wody do picia. Mniejsze zanieczyszczenie wód powierzchniowych i gruntowych.*

3. *Jakość powietrza i zmiany klimatu.*
4. *Stres miejski – oddziaływanie hałasu.*

5. *Oddziaływanie pól elektromagnetycznych.*
6. *Chemikalia w środowisku, poważne awarie przemysłowe.*

Cel średniookresowy do 2018r.: Eliminowanie i zmniejszenie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii przemysłowych oraz poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej poprzez optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury, modernizację i rozbudowę urządzeń i tras komunikacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań zmniejszających lub eliminujących szkodliwy wpływ transportu dla środowiska.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko na lata 2014 – 2020 nawiązuje do *Programu Ochrony Środowiska Gminy i Miasta Nisko*, kontynuując działania w zakresie ochrony środowiska naturalnego.

Źródło: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Nisko na lata 2011 – 2014 z perspektywą do roku 2018, Nisko 2011r., dokument opracowany przez eko – precyzję Karol Dudka, Paweł Czupryn

6. Założenia Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko

6.1. Cel Strategii

Planowanie strategiczne to zespół działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego, środowiskowego, ożywienia gospodarczego i społecznego, zwiększenia potencjału kulturalno-turystycznego obszaru Gminy i Miasta oraz poprawy jej wizerunku na tle Gmin ościennych. Działania te dotyczą nie tylko poprawy życia w sferze technicznej, infrastrukturalnej czy gospodarczej, ale także stymulują podjęcie kroków na rzecz rozwiązywania problemów społecznych – walka z bezrobociem, ubóstwem, patologiami czy wykluczeniem społecznym.

Aby proces budowania *Strategii Zrównoważonego Rozwoju* przebiegał pomyślnie, należy szczegółowo zaplanować zadania objęte *Strategią*, przeanalizować możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania poszczególnych zadań priorytetowych, nakreślić plan finansowania, a także zapewnić monitoring i możliwość aktualizacji *Strategii* w momencie zaistnienia takiej konieczności.

W dniu 17 czerwca odbyły się konsultacje w sprawie aktualizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko. W spotkaniu wzięła udział v-ce burmistrz Gminy i Miasta Nisko, kierownicy referatów urzędu, radni, sołtysi, przewodniczący Osiedli. Lista uczestników spotkania stanowi załącznik do niniejszej Strategii.

6.2. Misja

Misja to opis wizji i głównego pola działań w przyszłości. Wskazuje nadrzędny kierunek rozwoju Gminy, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne.

Misja Gminy to przesłanie, wokół którego skupiają się działania społeczności Gminy, zmierzające do jej zrównoważonego rozwoju, wzrostu społeczno-gospodarczego.

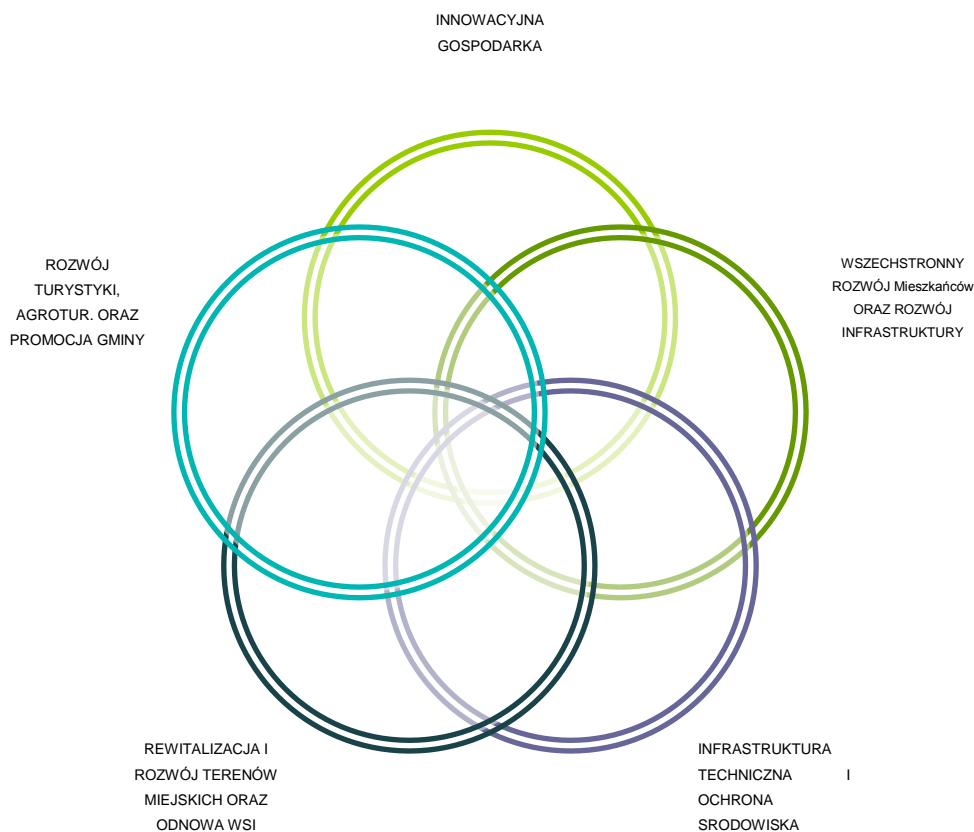
Misją Gminy i Miasta Nisko jest poprawa warunków życia mieszkańców, zapewnienie dynamicznego rozwoju przedsiębiorczości, otwarcie na innowacyjność oraz wzrost atrakcyjności turystycznej.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, takich jak *Plan Rozwoju Lokalnego*, *Program Ochrony Środowiska* i in., wpływając na jej ożywienie gospodarcze, ekonomiczne oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i turystycznej.

Strategia powinna być przygotowana przy współpracy Władz Gminy i Miasta, placówek kulturalno-oświatowych, przedsiębiorców i innych podmiotów zaangażowanych w realizację wytyczonych w *Strategii* zadań.

Obszary rozwojowe gminy Nisko są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze gospodarczej, pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój turystyki. Cele osiągnięte w ramach strefy społecznej, kapitału ludzkiego wpłyną na realizację celów w obszarach infrastrukturalnych, gospodarczych.

Wytyczono 5 obszarów priorytetowych, do których następnie zostały przypisane cele strategiczne, operacyjne i zadania.

6.3. Cele Strategiczne

Cele strategiczne są odpowiedzią na problemy zidentyfikowane w Gminie na podstawie analizy stanu społeczno-gospodarczego Gminy oraz analizy SWOT. Cele strategiczne wynikają ze sformułowanej wcześniej misji. Wytarczają ścieżki, którymi trzeba podążać, by osiągnąć założony w niej stan. Niniejsza *Strategia* postawiła przed sobą 5 celów strategicznych charakteryzujących każdy z pięciu obszarów: *Innowacyjna gospodarka*, *Wszechstronny rozwój mieszkańców oraz rozwój infrastruktury społecznej*, *Infrastruktura techniczna i ochrona środowiska*, *Rewitalizacja i rozwój terenów miejskich oraz odnowa wsi*, *Rozwój turystyki, agroturystyki oraz promocja gminy*.

Powyższe cele będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych przypisanych do każdego z celów strategicznych. Celom operacyjnym zostały przyporządkowane zadania. Zadania realizacyjne są najbardziej szczegółowym elementem *Strategii*. Są to konkretne przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym, organizacyjnym, restrukturyzacyjnym, za pomocą których realizowana będzie hierarchiczna struktura celów *Strategii*.

6.3.1. Obszar I: INNOWACYJNA GOSPODARKA

Cel strategiczny: Przygotowanie terenów inwestycyjnych i rozwój przedsiębiorczości

I.1. Wzrost konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw.

I.1.1. Rozwój lokalnej sieci handlowo-usługowej.

I.1.2. Poprawa infrastruktury technicznej, w tym teleinformatycznej oraz instytucjonalnej otoczenia przedsiębiorstw.

I.1.3. Wsparcie tworzenia mikroprzedsiębiorstw – utworzenie systemu ulg i zachęt dla przedsiębiorców,

I.1.4. Tworzenie warunków dla podejmowania form działalności pozarolniczej: drobna wytwórczość, rękodzielnictwo, rzemiosło.

I.1.5. Poprawa dostępu do informacji na rzecz przedsiębiorstw – stworzenie centrum informacji dla przedsiębiorców i pracodawców, dla osób rozpoczynających działalność biznesową.

I.1.6. Rewitalizacja terenów zdegradowanych, nieużytków – wykorzystanie na potrzeby przedsiębiorczości.

I.1.7. Zagospodarowanie budynków nieużytkowanych, na cele przedsiębiorczości, czy działalności społecznej, okołobiznesowej.

I.1.8. Pomoc dla przedsiębiorców - organizowanie szkoleń w zakresie możliwości wykorzystania i sposobu pozyskiwania środków UE.

1.2. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Gminy.

1.2.1. Wytyczenie w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego terenów pod inwestycje.

1.2.2. Wykup terenów pod inwestycje celem przyciągnięcia inwestorów i pobudzenia przedsiębiorczości oraz uzbrojenie ich w niezbędną infrastrukturę techniczną (Zarządca).

1.3. Łagodzenie skutków ukrytego bezrobocia.

1.3.1. Rozwój rynku informacji w zakresie pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, szkoleń.

1.3.2. Dostosowanie oferty edukacyjnej i szkoleniowej do potrzeb rynku pracy, wzbogacenie programów nauczania o tematy z zakresu przedsiębiorczości.

1.3.3. Wdrożenie programu stażowego umożliwiającego absolwentom odbywanie praktyk w jednostkach administracyjnych i firmach działających na terenie Gminy.

1.3.4. Umożliwienie zmiany kwalifikacji zawodowych, zwłaszcza osobom odchodzącym z rolnictwa.

1.3.5. Wykorzystanie zasobów i potencjału turystycznego Gminy do tworzenia miejsc pracy w usługach, turystyce i agroturystyce.

6.3.2. Obszar II: Wszechstronny rozwój mieszkańców oraz rozwój infrastruktury społecznej

Cel strategiczny: Zapewnienie wszechstronnego rozwoju mieszkańców dzięki zagwarantowaniu wysokiej jakości kształcenia, doskonaleniu umiejętności oraz kreowaniu postaw aktywności i zaangażowania społecznego

II.1. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia na wszystkich poziomach edukacji.

II.1.1. Zaopatrzenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, sprzęt komputerowy.

- II.1.2. Rozwój infrastruktury sportowej (remonty, modernizacja obiektów użyteczności publicznej).
- II.1.3. Opracowanie bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych (koła przedmiotowe i artystyczne, sekcje sportowe, warsztaty) pozwalającej rozwijać zainteresowania uczniów.
- II.1.4. Utworzenie programu stypendialnego dla uczniów wybitnie uzdolnionych.
- II.1.5. Współpraca międzynarodowa – wymiana młodzieży.
- II.1.6. Wsparcie działań związanych z doskonaleniem zawodowym nauczycieli.
- II.1.7. Poprawa dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.
- II.1.8. Propagowanie idei kształcenia ustawicznego: kursy i szkolenia dokształcające dorosłych, zwłaszcza językowe, komputerowe.

II.2. Zaspokojenie potrzeb kulturalnych i intelektualnych mieszkańców Gminy.

- II.2.1. Komputeryzacja i informatyzacja biblioteki.
- II.2.2. Opracowania kalendarza i organizacja kulturalnych imprez cyklicznych o charakterze gminnym i międzygminnym (przeeglądy piosenki, festiwale, festyny, wystawy, konkursy itp.)
- II.2.3. Aktywizacja życia kulturalnego w tym osób niepełnosprawnych.
- II.2.4. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez stworzenie atrakcyjnej oferty zajęć oraz organizację miejsc spotkań: świetlice, kluby, sale gier i zabaw, warsztaty.
- II.2.5. Stworzenie możliwości zaangażowania w życie kulturalne i społeczne Gminy dorosłym mieszkańcom poprzez uczestnictwo w różnych grupach i formacjach.
- II.2.6. Poszerzanie oferty kulturalnej skierowanej do różnych odbiorców.
- II.2.7. Wspieranie oddolnych inicjatyw

6.3.3. Obszar III : Infrastruktura techniczna i ochrona środowiska

Cel strategiczny: Pełny zakres infrastruktury technicznej poprawiający bezpieczeństwo i komfort życia mieszkańców, stymulujący rozwój gospodarczy i wpływający na ochronę walorów środowiska naturalnego

III.1. Gospodarka wodna - wysoka jakość wody oraz racjonalne gospodarowanie i wykorzystanie.

- III.1.1. Budowa sieci wodociągowej w Gminie.
- III.1.2. Modernizacja przestarzałych odcinków sieci wodociągowej.

III.1.3. Zmniejszenie zagrożenia powodzią – modernizacja i regulacja cieków wodnych.

III.2. Gospodarka ściekowa - uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy.

III.2.1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej.

III.2.2. Modernizacja oczyszczalni ścieków.

III.2.3. Remont starych odcinków sieci kanalizacyjnej w tym kolektora ściekowego w ulicy Sandomierskiej w Nisku.

III.2.4. Ochrona zasobów przyrodniczych.

III.3. Racjonalna i efektywna gospodarka energetyczna.

III.3.1. Zwiększenie stopnia i promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budownictwie indywidualnym i budynkach użyteczności publicznej, w szczególności z wykorzystaniem kolektorów słonecznych, pomp ciepła, źródeł geotermalnych, energii wiatrowej i wodnej

III.3.2. Modernizacja kotłowni w obiektach komunalnych.

III.3.3. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.

III.4. Infrastruktura drogowo – komunikacyjna - wysoka dostępność komunikacyjna Gminy.

III.4.1. Wysoki standard sieci drogowej – modernizacja, remont i budowa dróg gminnych, poszerzenie dróg oraz związany z tym wykup ziemi.

III.4.2. Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego i pieszego poprzez budowę oświetlenia ulicznego, właściwe oznakowanie oraz budowę chodników i ciągów pieszo-jezdných.

III.4.3. Wspieranie inicjatyw w kierunku poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego oraz odciążenie infrastruktury miejskiej od nadmiernego ruchu poprzez budowę obwodnicy Niska i drogi ekspresowej S-19 oraz budowa łącznika do obwodnicy.

III.5. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenie Gminy.

III.5.1 Budowa sieci światłowodowej i internetowej na terenie Gminy.

III.5.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu - kawiarenka internetowa w każdym sołectwie.

III.6. Ochrona przyrody oraz edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy.

III.6.1. Ochrona przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej.

III.6.2. Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy w zakresie właściwych postaw korzystania ze środowiska (segregowanie odpadów i recykling, racjonalne zużycie wody, energii elektrycznej i ciepłej, ochrona czystości wód, wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii

6.3.4. Obszar IV : Rewitalizacja i rozwój terenów miejskich oraz odnowa wsi

Cel strategiczny: Poprawa estetyki i przestrzeni miejskiej i wiejskiej z zachowaniem jej dotychczasowej funkcjonalności lub nadaniem nowej

IV.1. Rewitalizacja miasta Niska

IV.1.1. Organizacja miejsc rekreacji i wypoczynku:

- stworzenie deptaków.
- budowa ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-jezdnych.
- budowa placów zabaw dla najmłodszych.
- tworzenie centrów rekreacji.

IV.1.2. Rewitalizacja centrum miasta Niska:

- ujednoczenie wyglądu architektonicznego fasad rynku, renowacja ulic, wyłożenie kostką placów.

IV.1.3. Rewitalizacja zdegradowanych budynków miejskich i nadanie im nowej funkcji:

- budynek byłego Gimnazjum przy ulicy Chopina – przystosowanie parteru budynku dla potrzeb biblioteki.
- modernizacja i adaptacja na potrzeby społeczne piętrowego budynku byłego biurowca Zakładów Drzewnych na ośrodek wsparcia.
- Modernizacja, rozbudowa i adaptacja na potrzeby społeczne budynku Niżańskiego Centrum Kultury „Sokół”.
- budynek PKP – zagospodarowanie budynku dworca oraz terenu przyległego pod potrzeby mieszkańców miasta.

IV.1.4. Kontynuacja rewitalizacji zdegradowanych osiedli mieszkaniowych:

- osiedle Rzeszowska,

- osiedle 1000-Lecia,
- osiedle Wańkowicza,
- osiedle Leśnik.

IV.1.5. Monitoring wizyjny w parku, Rynku

IV.2. Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie miasta

IV.2.1. Wytyczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową.

IV.2.2. Przygotowanie i uzbrojenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową (Warchoły, Barce).

IV.2.3. Budowa mieszkań socjalnych

IV.3. Odnowa i rozwój wsi

IV.3.1. Budowa, remont i wyposażenie obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, turystyczne, rekreacyjne i sportowe na obszarach wiejskich.

IV.3.2. Kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej, w tym odnowa centrów wsi.

IV.3.3. Odnawianie lokalnych pomników historycznych, miejsc pamięci.

IV.3.4. Kultywowanie tradycji lokalnych oraz zachowanie tradycyjnych zawodów, rzemiosła.

6.3.5. Obszar V : Rozwój turystyki, agroturystyki oraz promocja gminy

Cel strategiczny: Rozwój funkcji turystycznych Gminy i Miasta Nisko w oparciu o posiadane zasoby infrastrukturalne, przyrodniczo – krajobrazowe i kulturalne.

V.1. Ochrona i zachowanie szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego

.V.1.2. Kultywowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego - tradycji, obrzędowości, lokalnego folkloru, sztuki, rzemiosła.

IV.1.3. Wspomaganie grup folklorystycznych, stowarzyszeń, fundacji związanych ochroną dziedzictwa kulturowego.

V.2. Rozwój infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej.

V.2.1. Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika retencyjnego w Podwolinie.

V.2.2. Budowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy.

V.2.3. Wytyczenie ścieżek turystycznych – pieszych, pieszo-jezdnych.

V.2.4. Poszerzenie bazy noclegowej na terenie Gminy:

- wyznaczenie terenów pod budownictwo hotelowe.
- organizowanie pól namiotowych.

V.2.5. Budowa przystani wodnej nad Sanem.

V.3. Rozwój agroturystyki jako dodatkowego źródła dochodu rolników

V.3.1. Przygotowanie budowy przyzagrodowej pod kątem agroturystyki.

V.3.2. Opracowanie ciekawej oferty spędzania wolnego czasu dla agroturystów.

V.3.3. Wsparcie merytoryczne dla osób zajmujących się lub chcących się zajmować agroturystyką.

V.4. Opracowanie skutecznego systemu promocji Gminy

V.4.1. Opracowanie kompleksowego informatora Gminy zawierającego jej historię, opis ciekawych miejsc turystyczno- rekreacyjnych, obiekty zabytkowe, miejsca noclegowe, kalendarz imprez, tereny inwestycyjne itp.

V.4.2. Stworzenie portalu Gminy o profilu turystyczno- gospodarczym.

V.4.3. Współpraca z gminami sąsiednimi i partnerskimi w celu czerpania wzajemnych doświadczeń oraz wspólnego rozwiązywania problemów.

V.4.4. Organizacja i współorganizacja imprez kulturalnych i sportowych o zasięgu ponadlokalnym.

7. Planowane projekty na obszarze Gminy i Miasta Nisko w latach 2014-2020

7.1. Lista planowanych projektów w ramach Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko w latach 2014-2020.

L.p.	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Tytuł i zakres projektu	Lata realizacji	Środki Gminy i miasta Nisko - wkład własny, inne fundusze [zł.]
1	Gmina i Miasto Nisko	Modernizacja i adaptacja na potrzeby społeczne piętrowego budynku byłego biurowca Zakładów Drzewnych w Nisku.	2015-2020	Dofinansowanie z projektu Regionalne Inwestycje Terytorialne MOF Stalowej RPO WP 2014-2020 Rewitalizacja przestrzenna
2	Gmina i Miasto Nisko Biblioteka Miejska w Nisku	Modernizacja, rozbudowa i adaptacja na potrzeby Biblioteki Miejskiej budynku Gimnazjum nr 1 w Nisku	2015-2020	Dofinansowanie z projektu Regionalne Inwestycje Terytorialne MOF Stalowej RPO WP 2014-2020 Rewitalizacja przestrzenna
3	Gmina i Miasto Nisko	Zagospodarowanie na potrzeby społeczne Zbiornika Małej Retencji w Nisku - Podwolinie	2015	Dofinansowanie z projektu Regionalne Inwestycje Terytorialne MOF Stalowej Woli RPO WP 2014-2020 Rewitalizacja przestrzenna

4	Gmina i Miasto Nisko	Modernizacja, rozbudowa i adaptacja na potrzeby społeczne budynku Niżańskiego Centrum Kultury „Sokół”	2015-2020	Dofinansowanie z projektu Regionalne Inwestycje Terytorialne MOF Stalowej Woli RPO WP 2014-2020 Rewitalizacja przestrzenna
5	Gmina i Miasto Nisko	Remont i Modernizacja Oficyny Pałacowej (obecnie Biblioteka Miejska) w Nisku	2015-2020	Dofinansowanie z projektu Regionalne Inwestycje Terytorialne MOF Stalowej Woli RPO WP 2014-2020 Ochrona i popularyzacja dziedzictwa kulturowego MOF Stalowej Woli
6	Gmina i Miasto Nisko	Renowacja Parku Miejskiego w Nisku m.in. budowa kortów, odrestaurowanie alei dębowej, żywotników i kręgu lipowego, budowa parkingu.	2015 -2020	Dofinansowanie z projektu Regionalne Inwestycje Terytorialne MOF Stalowej Woli RPO WP 2014-2020 Ochrona i popularyzacja dziedzictwa kulturowego MOF Stalowej Woli
7	Gmina i Miasto Nisko	Renowacja cmentarza wojennego z I i II wojny światowej w Nisku przy ulicy Głowackiego	2015-2020	Dofinansowanie w ramach RPO WP 2014-2020
8	Gmina i Miasto Nisko	Renowacja cmentarza wojennego z okresu I wojny światowej w Zarzeczcu przy ulicy Lubelskiej	2015-2020	Dofinansowanie w ramach RPO WP 2014-2020

9	Gmina i Miasto Nisko	Termomodernizacja budynków socjalnych	2015-2020	RPO WP 2014-2020
10	Gmina i Miasto Nisko	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej - OPS, placówki oświatowe, budynek komunalny przy ul. Sandomierskiej, OSP i inne	2015-2020	RPO WP 2014-2020
11	Gmina i Miast Nisko	Budowa, rozbudowa, remont budynków socjalnych i chronionych	2015-2020	RPO WP 2014-2020 Rządowy program wsparcia finansowego
12	Gmina i Miasto Nisko	Budowa centrów sportowo-rekreacyjno-turystycznych	2015-2020	RPO WP 2014-2020 PROW Programy rządowe
13	Gmina i Miasto Nisko	Zagospodarowanie dworca kolejowego z terenem przyległym (w przypadku nieodpłatnego nabycia nieruchomości).	2015-2020	Dofinansowanie z RPO WP 2014-2020 Program rządowy
14	Gmina i Miast Nisko	Budowa, przebudowa, remont dróg gminnych, budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego	2014-2020	Dofinansowanie z Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych, RPO, Programu Usuwania Skutków Klęsk Żywiolowych, Budżet Gminy i Miasta Nisko.
15	Gmina i Miasto Nisko	Budowa, przebudowa chodników i miejsc postojowych, w tym zadania wspólne z GDDKiA, Zarządem Dróg Wojewódzkich i Zarządem Dróg Powiatowych.	2014-2020	RPO WP 2014-2020 Dofinansowanie z Programu Usuwania Skutków Klęsk Żywiolowych
16	Gmina i Miasto Nisko	Skomunikowanie centrum miasta z obwodnicą Nisko-Stalowa Wola (przedłużenie ul. Modrzewiowej)	2014-2020	NPPDL, RPO WP 2014-2020

17	Gmina i Miasto Nisko	Budowa ciągów pieszo-jezdnych oraz ścieżek rowerowych - połączenie z trasą rowerową Polski Wschodniej (szczególnie Nisko-Nowosielec).	2015-2020	RPO WP 2014-2020
18	Gmina i Miasto Nisko	Budowa, przebudowa, remont zatok autobusowych (w tym zakup wiat przystankowych).	2015-2020	Budżet Gminy i Miasta Nisko
19	Gmina i Miasto Nisko	Budowa dróg dojazdowych do nowotworzonych terenów inwestycyjnych.	2015-2020	RPO WP 2014-2020
20	Gmina i Miasto Nisko	Budowa dróg dojazdowych do pól.	2015-2020	Dofinansowanie z FOGR
21	Gmina i Miasto Nisko	Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez budowę, przebudowę, remont sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.	2014-2020	Dofinansowanie POIŚ, RPO WP, PROW
22	Gmina i Miasto Nisko	Modernizacja oczyszczalni ścieków.	2015-2020	Dofinansowanie RPO WP
23	Beneficjenci z obszaru gmin Błękitnego Sanu	Ochrona środowiska zlewni rzeki San poprzez kompleksową gospodarkę wodno-ściekową oraz system składowania odpadów. Zagospodarowanie brzegów rzeki San z uwzględnieniem infrastruktury ochrony przeciwpowodziowej.	2015-2020	Program Strategiczny "Błękitny San" na lata 2014-2020 PO Infrastruktura PO Polska Wschodnia WFOŚiGW
24	Niżańskie Centrum Kultury „Sokół”	Cyfryzacja kina „Sokół” – zakup projektora cyfrowego i osprzętu	2015-2020	RPO WP 2014-2020
25	Gmina i Miasto Nisko	Kontynuacja zbiórki i utylizacji eternitu	2015-2020	Dofinansowanie z WFOŚiGW w Rzeszowie i środki własne

26	Gmina i Miasto Nisko	Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej.	2015-2020	Dofinansowanie z RPO, NFOŚiGW i budżet Gminy i miasta Nisko
27	Gmina i Miasto Nisko	"Przygotowanie terenów przemysłowo usługowych w Nowosielcu" o powierzchni ok. 40 ha poprzez wykup gruntu pod drogę dojazdową biegnącą od istniejącej drogi krajowej nr 19 do terenów przemysłowo-usługowych, zmianę studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy i Miasta Nisko poprzez wskazanie w studium terenów przemysłowo-usługowych, przystąpienie do sporządzenia MPZP z określeniem terenów przemysłowo-usługowych w Nowosielcu i uzbrojenie terenów, na których zlokalizowane zostaną przemysł i usługi w infrastrukturę techniczną.	2015-2020	RPO WP 2014-2020
28	Gmina i Miasto Nisko	Budowa sali gimnastycznej - Zarzecze.	2015-2020	RPO WP 2014-2020 Program Rządowy
29	Gmina i Miasto Nisko	Budowa pływalni, modernizacja, remont boisk sportowych.	2014-2020	RPO WP 2014-2020 Program Rozwoju Inwestycji Sportowych

Zródło: Urząd Gminy i Miasta Nisko

7.2. Źródła finansowania planowanych projektów w ramach Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko w latach 2014-2020

Zadania planowane do realizacji w ramach *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko* w okresie programowania będą realizowane w zależności od wdrażania Funduszy Strukturalnych w Polsce i opracowywania, bądź aktualizacji, dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym oraz regionalnym. Mimo iż w planie finansowym Gmina Nisko założyła finansowanie zadań ze środków Unii Europejskiej, w perspektywie czasu przewiduje także wykorzystanie innych dostępnych środków pomocy publicznej w zakresie dofinansowania z budżetu państwa, programów państwowych, wojewódzkich, kredytowania.

8. System wdrażania Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko

8. 1. Wyznaczenie zespołu do realizacji zadań

Zespół do realizacji zadań *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta* zostanie wyznaczony po jej zatwierdzeniu przez Radę Miejską w Nisku.

8. 2. System wdrażania Strategii

System wdrażania *Strategii* powiązany będzie ściśle ze strukturą organizacyjną Urzędu Gminy i Miasta Nisko. Generalna zasada realizacji *Strategii* polega na przypisaniu zadań, merytorycznym działom (zgodnie z zakresami działania tych działów).

Osobami odpowiedzialnymi za realizację zadań oraz stałe monitorowanie wykonywanych przedsięwzięć są Kierownicy poszczególnych Wydziałów Urzędu Gminy i Miasta Nisko.

Dla realizacji *Strategii* służą przede wszystkim następujące instrumenty:

- organizacyjne, związane ze wskazaniem podmiotów realizujących *Strategię*,
- finansowe, związane z wprowadzeniem zadań do programów, planów inwestycyjnych i budżetu Gminy i Miasta Nisko,

- prawno - administracyjne, związane z uwzględnieniem odpowiednich przepisów przy realizacji zadań,
- informacyjno-edukacyjne, związane z monitorowaniem i promocją.

9. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko

9. 1. Sposoby monitorowania i oceny Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko

Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Monitoring dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych zadań realizacyjnych jak i sposobie oraz prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej. Monitorowanie dotyczyć będzie przede wszystkim kontroli realizacji projektów inwestycyjnych oraz osiągnięcia planowanych wskaźników produktów i rezultatów dla poszczególnych inwestycji.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym.

Monitoring rzeczowy obejmował będzie skwantyfikowane dane obrazujące postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwienie oceny jego wykonania w odniesieniu do celów ustalonych w *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko* i będzie prowadzony w trzech kategoriach:

1. wskaźniki produktu,
2. wskaźniki rezultatu,
3. wskaźniki oddziaływania.

W celu monitorowania *Strategii* można posłużyć się kilkoma podstawowymi miernikami, które określać będą stopień zaawansowania realizacji kolejnych celów strategicznych.

Rozważyć należy następujące mierniki:

- liczbę godzin nauczania języków obcych w szkołach;
- liczbę dzieci objętych zajęciami pozalekcyjnymi;

- przeciętną długość życia mieszkańców gminy;
- liczbę lekarzy na 1000 mieszkańców;
- stopę bezrobocia;
- średni areal gospodarstw rolnych;
- stopień zagospodarowania wolnych obiektów;
- dochody własne Gminy na jednego mieszkańca;
- liczbę gospodarstw domowych podłączonych do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej;
- liczbę młodzieży w klubach sportowych;
- długość dróg utwardzonych na terenie Gminy;
- długość sieci wodociągowej na terenie Gminy;
- liczbę gospodarstw podłączonych do systemu zbiorczego zaopatrzenia w wodę;
- liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej.

Liczba i dobór mierników zależą od przyjętych celów, ich hierarchii i możliwości uzyskania niezbędnych dla dokonania obliczeń danych. Informowanie społeczności Gminy za pomocą tego typu zobiektywizowanych miar jest bardzo pożyteczne i daje realny obraz sytuacji w Gminie. Należy jednak pamiętać, że wiele bardzo ważnych zmian dokonuje się w sposób trudny do zmierzenia. Dotyczą one głównie ludzi, ich systemu wartości, postaw i poziomu uzyskania satysfakcji z jakości życia w Gminie. Osiągnięcie sukcesów na tym polu daje zazwyczaj największą satysfakcję miejscowym liderom.

Monitoring finansowy obejmował będzie dane finansowe realizacji projektów będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków finansowych w oparciu o raporty okresowe obrazujące wysokość wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy i miasta Nisko powinna stanowić dokument ponadkadencyjny, określający cele i programy działań na kilkanaście lat, „żywy” – aktualizowany w miarę zmieniających się potrzeb i warunków zewnętrznych oraz wymagający ciągłego podnoszenia jakości. Przygotowanie *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy* i jej przyjęcie przez Radę Gminy to dopiero pierwszy etap planowania rozwoju strategicznego. Ze względu na swój długookresowy charakter planowanie strategiczne jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględniania w przyjętym dokumencie oraz stałego przesuwania horyzontu planowania na kolejne lata.

9. 2. Public Relations Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko

Główną jednostką odpowiedzialną za promocję *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko*, za promocję poszczególnych projektów i zadań inwestycyjnych ujętych w *Strategii*, będzie Urząd Gminy i Miasta Nisko.

Wszelkie materiały promocyjne powinny określać m.in. cele realizacji poszczególnych projektów i zadań inwestycyjnych w ramach *Strategii*, planowane wskaźniki osiągnięć oraz źródła finansowania tych projektów. Sposoby promocji inwestycji współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej Nr 1159/2000 z dnia 30.05. 2000 r. w sprawie „Zasad informowania i promocji projektów współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych”.

Celem działań związanych z promocją *Strategii* jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów projektów podejmowanych w ramach *Strategii*, a także instytucji mogących stać się partnerami w realizacji niektórych przedsięwzięć inwestycyjnych. Grupami tymi są:

- bezpośredni beneficjenci większości projektów – mieszkańcy Gminy Nisko,
- środowisko przedsiębiorców,
- organizacje pozarządowe,
- partnerzy społeczni.

W ramach promocji *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy i Miasta Nisko* podejmowane powinny być w szczególności takie działania jak:

- na bieżąco aktualizowana strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Nisko,
- ulotki informacyjne dla mieszkańców (poświęcone konkretnym projektom),
- spotkania z potencjalnymi partnerami gospodarczymi, społecznymi,
- publikacje w prasie (w przypadku wybranych projektów).

10. Wykorzystane materiały

- **Strategia Rozwoju Kraju 2020**, Warszawa, wrzesień 2012r., dokument przyjęty Uchwałą nr 157 Rady Ministrów z dn. 25 września 2012r.
- **Marketingowa Strategia Polski w Sektorze Turystyki na lata 2012 -2020** przyjęta przez Radę Polskiej Organizacji Turystycznej w dniu 05.12.2011r. Koncepcja i redakcja Bartłomiej Walas
- **Strategia Rozwoju Sportu w Polsce do roku 2016**, *Projekt, Ministerstwo Sportu, Warszawa, grudzień 2006r*
- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020**, *Wstępny zarys, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, 16 kwietnia 2013r.*
- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 -2020**, PROJEKT, Warszawa, 26 sierpień 2013r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
- **Marketingowa Strategia Polski w Sektorze Turystyki na lata 2012 -2020** przyjęta przez Radę Polskiej Organizacji Turystycznej w dniu 05.12.2011r. Koncepcja i redakcja Bartłomiej Walas
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014- 2020**, załącznik nr 1 do Uchwały nr 315/7523/14 Zarządu Województwa Podkarpackiego Rzeszowie z dnia 27 stycznia 2014r.
- **Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego** – załącznik nr 1 do Uchwały nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013r.
- **Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego** z dnia 13 listopada 2003 r. (Dz. U. z 2003r. Nr 203 poz. 1966).
- **Ustawa o samorządzie gminnym** z dnia 8 marca 1990r. (Dz. U. z 2001r., Nr 142, poz. 1591 z późn.zm.)
- **Strona internetowa** Gminy i Miasta Nisko
- Materiały uzyskane drogą internetową